

**GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MATRİSİ:
GALATA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir Plancısı Neslihan AYDIN YÖNET

Anabilim Dalı : ŞEHİR ve BÖLGE PLANLAMA

Program : ŞEHİRCİLİK TASARIM

HAZİRAN 2005

**GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MATRİSİ:
GALATA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir Plancısı Neslihan AYDIN YÖNET
(502001654)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 9 Mayıs 2005
Tezin Savunulduğu Tarih : 3 Haziran 2005

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Funda YİRMİ BEŞ OĞLU
Diğer Jüri Üyeleri Prof. Dr. Aykut KARAMAN (MS Ü)
Doç. Dr. Nilgün ERGUN (İ. T. Ü)

HAZİRAN 2005

ÖNSÖZ

Destegi ve sabrı için danışmanı m Yrd. Doç. Dr. Funda Yirmibeşoğlu'na, beni bu süreçte yalnız bırakmayan eşi ne, aile ne ve arkadaşları na teşekkür ederim

Haziran, 2005

Neslihan AYDIN YÖNET

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ

v

ÖZET

vi

SUMMARY

vii

1. GİRİŞ	1
2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI	4
2.1. Tarihsel Süreç ve Tanım	4
2.2. Farklı Yaklaşımlar	10
3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK HEDEFLİ ÖRNEK UYGULAMALAR	14
3.1. Kentsel Uygulamalar	14
3.1.1. Austin – ABD	15
3.1.2. San Francisco – ABD	18
3.1.3. Sao Paulo – Brezilya	25
3.1.4. Mexico City – Meksika	26
3.1.5. Perugia – İtalya	28
3.1.6. Astana – Kazakistan	30
3.1.7. Changzhou – Çin	32
3.1.8. Manila – Filipinler	38
3.1.9. Sydney – Avustralya	40
3.2. Ekoköyler	42
3.2.1. The Farm – ABD	43
3.2.2. Fendhorn – İngiltere	45
3.2.3. Lebensgarten – Almanya	46
3.2.4. Crystal Waters – Avustralya	48
3.3. Değerlendirme	49
4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK (ÇOKLU NİTELİKLİ KARAR-FAYDA) MATRİSİ	52
4.1. Sürdürülebilirlik Matrisi Tanımı ve Açıklaması	52
4.1.1. Tanım	52
4.1.2. Kriterler	53
4.1.3. Puanlama Prosedürü	56
4.1.4. Uygulamalar	58
5. GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK (ÇOKLU NİTELİKLİ KARAR-FAYDA) MATRİSİ'NİN GALATA ÖRNEĞİ ÜZERİNDE UYGULANMASI	59
5.1. Sürdürülebilirlik Matrisi Galata Uygulaması	59
5.1.1. Ulaşım Kararları	61
5.1.1.1. Yaya Ulaşım Önerisi Puanlaması	65
5.1.1.2. Taşıt Ulaşım Önerisi Puanlaması	70
5.1.1.3. Raylı Sistem Önerisi Puanlaması	72
5.1.1.4. Deniz Ulaşım Önerisi Puanlaması	75
5.1.1.5. Ulaşım Önerileri Toplam Puanlaması	78
5.1.2. Arazi Kullanımı ve Dönüşüm Kararları	81

5.1.2.1. Özensüz Fonksiyonların (Avizeciler, Hrdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karma Kullanım(Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Çetirilmesi Önerisinin Puanlaması	84
5.1.2.2. Çenelevlerin Kaldırılması ve Yerine Karma Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Çetirilmesi Önerisinin Puanlaması	87
5.1.2.3. Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlenmesi Önerisi Puanlaması	90
5.1.2.4. Konut Ağırlıklı Alan Önerisi Puanlaması	92
5.1.2.5. Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi Puanlaması	95
5.1.2.6. Calata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi Puanlaması	98
5.1.2.7. Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi Puanlaması	100
5.1.2.8. Arazi Kullanım Önerileri Toplam Puanlaması	103
5.1.3. Kapı Ouşturma Kararları	106
5.1.3.1. Kapı Ouşturma Önerileri Puanlaması	108
5.1.4. Tarihi Doku ile İlgili Kararlar	111
5.1.4.1. Tarihi Doku ile İlgili Önerilerin Puanlaması	111
5.1.5. Noktasal Çözüm Önerileri	114
5.1.5.1. Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi Önerisi Puanlaması	116
5.1.5.2. Hendek ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi Puanlaması	119
5.1.5.3. Calata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi Puanlaması	121
5.2. Sürdürülebilirlik Matrisi Calata Uygulaması Değerlendirmesi	123
6. SONUÇ	133
KAYNAKLAR	138
EKLER	142
ÖZGEÇMİŞ	144

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 3.1 : Astana Kenti Master Planı	30
Şekil 3.2 : Changzhou'dan Örnek Bir Konut Alanı	34
Şekil 3.3 : Changzhou'dan Bisiklet ve Yaya Yolu Örneği	38
Şekil 3.4 : Sidney Olimpiyat Köyü	40
Şekil 3.5 : The Farm Ekoköyü	44
Şekil 3.6 : Findhorn Ekoköyü	46
Şekil 3.7 : Lebensgarten Ekoköyü	47
Şekil 5.1 : Calata Bölgesi	59
Şekil 5.2 : Calata Kulesi Meydanı	60
Şekil 5.3 : Yaya Ulaşım Önerisi	62
Şekil 5.4 : Taşıt Ulaşım Önerisi	63
Şekil 5.5 : Tarihi Metro Girişi	64
Şekil 5.6 : Karaköy Deniz Otobüsü İskelesi ve Meydanı	65
Şekil 5.7 : Yüksek Kaladırım Caddesi (20. yy'nın ilk çeyreğinde- Günümüzde)	67
Şekil 5.8 : Büyük Hendek Caddesi	67
Şekil 5.9 : Voyvoda, Kemeraltı, Tersane Caddeleri	71
Şekil 5.10 : Arazi Kullanım Önerisi	82
Şekil 5.11 : Aviziciler Bölgesi	83
Şekil 5.12 : Perşembe Pazarı Sahil Bandı	83
Şekil 5.13 : Haliç Tersane Bölgesi	95
Şekil 5.14 : Kapı Oşturma Önerisi	107
Şekil 5.15 : Şişhane Meydanı	107
Şekil 5.16 : Tünel Meydanı	108
Şekil 5.17 : Karaköy Meydanı	108
Şekil 5.18 : Beyoğlu Bld Binası Fonksiyon Değişimi Önerisi	114
Şekil 5.19 : Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası	115
Şekil 5.20 : Büyük Hendek ve Yüksek Kaladırım Caddeleri Bağlantı Önerisi	115
Şekil 5.21 : Yıkılması Önerilen Bina	116
Şekil 5.22 : Sürdürülebilirlik Matrisi - Ulaşım Önerileri	128
Şekil 5.23 : Sürdürülebilirlik Matrisi - Arazi Kullanım Önerileri	129
Şekil 5.24 : Sürdürülebilirlik Matrisi - Noktasal Çözüm Önerileri	131
Şekil 5.25 : Sürdürülebilirlik Matrisi - Genel Kararlar	132

GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MATRİSİ: GALATA ÖRNEĞİ

ÖZET

Sürdürülebilirlik kavramının etkisi, dünya geneline bakıldığında, her alanda olduğu gibi kentsel ölçekli çalışmalarda da göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, geniş kapsamlı iyileştirme projelerinin sürdürülebilirlik potansiyellerinin, uygulamaya aşamasına geçilmeden önce sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğin kentsel projelerdeki yansımalarının nasıl olması gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında sürdürülebilirlik kavramının 1960'lardan günümüze kadar olan süreçteki tarihsel gelişimi ve bu konudaki farklı yaklaşımlar incelenmiştir. Sürdürülebilirlik hedefli kentsel uygulamalar ve ekoköyler incelenerek, planlama kararları, hedefleri, stratejileri ve yaklaşımları bazında ele alınmıştır. Tez kapsamında uygulama aracı olarak kullanılan Geniş Kapsamlı İyileştirme Projelerinde Sürdürülebilirlik Matrisi'nin kriterleri, incelenen sürdürülebilirlik hedefli çalışmaların kriterleri ile karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik Matrisi ayrıntılı olarak incelenmiş ve Galata Bölgesi için geliştirilen "Space Syntax Modelinin Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanılması İçin, Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi ve Yeni Bir İşlev Yüklenerkek Şehirselleştirme Kazandırılması, Pilot Örnek Çalışması" başlıklı proje üzerinde uygulanmıştır. Proje önerilerinin matris kriterlerine uygun olarak puanlaması yapılmış ve sürdürülebilirlik öncelik sıraları belirlenmiştir. Proje önerileri kapsamında, Sürdürülebilirlik Matrisi kullanılarak uygulama önceliği olan kararlar belirlenmiştir.

Sonuç bölümünde, matrisin uygulanabilirliği tartışılmış ve matrisin esnekliği, farklı kentler ve bölgeler için kullanılabilirliği, Türkiye koşullarına adaptasyonu konularında öneriler getirilmiştir.

CAPITAL IMPROVEMENT PROJECTS SUSTAINABILITY MATRIX GALATA SAMPLE

SUMMARY

The concept of sustainability, viewed from a global scale, reflects itself widely in projects at urban scale as it is the case in many fields of specialization. The main theme of discussions in this thesis is the investigation of the potential of sustainability in capital improvement projects prior to the application phase. Analysis of the probable reflections of sustainability in urban transformation projects is also within the scope of the thesis.

The content of the thesis consists of the historical development of sustainability since 1960 and also the analysis of different approaches to the very concept. During the development of the thesis urban projects dealing with sustainability as a concern and eco-villages are also examined taking into account their planning decisions, their main objectives, their strategies & approaches. The criteria of Capital Improvement Projects Sustainability Matrix utilized as an application tool in this thesis are compared and evaluated with those of the targets of sustainability works.

A detailed analysis and application to the project “Application of Space Syntax in Regeneration and Transformation of Galata & Hendek Street” of the Sustainability Matrix has been carried out. The proposals of the project have been quantitatively graded according to the matrix criteria and the priority ranks of sustainability are determined. Within the scope of the project proposals, decisions with application priority have been determined by means of the utilization of Sustainability Matrix.

In the conclusion, applicability of the matrix has been discussed and the flexibility of the matrix, so far as various cities & regions are concerned and also the adaptation to the prevailing conditions in Turkey has been taken up.

1. GİRİŞ

Sanayileşme sonrası gelişen çevreci yaklaşımların 1970'lerden sonra uluslararası düzeyde kabul görmesi sürdürülebilirlik kavramını da beraberinde getirmiştir. Günümüz ihtiyaçlarını karşılariken gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını düşünmeyi gerektiren ve ekonomi, çevre, adalet bileşenlerinden oluşan sürdürülebilirlik, pek çok alanda etkili olduğu gibi kentsel ölçekli projelerde de etkili olmaktadır. Sürdürülebilir kentsel projeler üretmek son derece önemlidir.

Tezin amacı, geniş kapsamlı iyileştirme projelerinin sürdürülebilirlik potansiyellerinin uygulama aşamasına geçilmeden önce sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmesi dır. Sürdürülebilirliğin kentsel projelerdeki yansımasının nasıl olması gerektiğinin belirlenmesi tezin bir diğer amacıdır.

Tez kapsamında, ilk olarak sürdürülebilirlik kavramı ve tarihçesi incelenmiştir. 1960'lardan günümüze kadar olan süreçte çevre ve sürdürülebilirlikle ilgili önemli konferanslar, deklarasyonlar, anlaşmalar, kuruluşlar, kitaplar ve görüşlere bu bölümde yer verilmiştir.

Daha sonraki bölümde, sürdürülebilirlik hedefli örnek uygulamalar ele alınmıştır. Kentsel uygulamalar başlığı altında; Austin- ABD, San Francisco- ABD, Sao Paulo- Brezilya, Mexico City- Meksika, Perugia- İtalya, Astana- Kazakistan, Changzhou- Çin, Manila- Filipinler ve Sydney- Avustralya örnekleri incelenmiştir. The Farm- ABD, Fyndhorn- İngiltere, Lebensgarten- Almanya ve Crystal Waters- Avustralya incelenen ekoköy örnekleridir. Kentsel uygulamalar ve ekoköyler başlıkları altında ele alınan uygulamalar, planlama kararları, hedefleri, stratejileri ve yaklaşımları bazında değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde yer alan çalışmada uygulama aracı olarak kullanılan Sürdürülebilirlik Matrisi'nin değerlendirme kriterleri ile sürdürülebilirlik hedefli örnek uygulamalarda dikkate alınan noktalar karşılaştırılmıştır.

Dördüncü bölümde, projelerin sürdürülebilirlik potansiyellerinin değerlendirilmesinde kullanılan Sürdürülebilirlik (Çoklu Nitelikli Karar Fayda) Matrisi'nin Galata örneği üzerinde uygulanması yer almaktadır. Proje önerilerinin

sürdürülebilirlik öncelik sıralarının belirlenmesini sağlayan matris, uygulamaya geçilmeden önce fikir vermesi açısından önemlidir. Öncelikle, kamu sağlığı/güvenliği, bakım/onarım (maintenance), sosyo-ekonomik etki, konşuluk etkisi, sosyal adalet, alternatif finans kaynakları, diğer projelerle koordinasyon, arazi kullanımı, hava, su, enerji, biyoloji ve diğer çevreseller kriterlerinden oluşan matris detaylı olarak incelenmiş ve daha sonra matrisin uygulanacağı proje belirlenmiştir. Çalışma alanı olarak Galata Bölgesi seçilmiş ve matris “Space Syntax Modelinin Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanılması İçin, Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi’nin Yeniden Geliştirilmesi ve Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselleştirme Alanı Kazandırılması, Pilot Örnek Çalışma” projesi üzerinde uygulanmıştır. Proje kapsamında yer alan ulaşım kararları, arazi kullanımı ve dönüşüm kararları, kapı oluşturma kararları, tarihi doku ile ilgili kararlar ve noktasal çözüm önerileri irdelenmiş ve tüm öneriler 16 başlık altında ele alınmıştır. Proje kapsamında yer alan ve matriste değerlendirilen öneriler;

- Ulaşım önerileri; Yaya ulaşımı, Taşıt ulaşımı, Raylı sistem ve Deniz ulaşımı,
- Arazi kullanımı önerileri; Ounusuz fonksiyonların yerine karma kullanımı getirilmesi, Çenelemlerin kaldırılması ve yerine karma kullanımı getirilmesi, Perşembe Pazarı sahil bandı düzenlenmesi, Konut ağırlıklı alan, Haliç Tersane Bölgesi özel proje alanı, Galata Port Bölgesi özel proje alanı, Kasımpaşa Bölgesi özel proje alanı,
- Kapı oluşturma önerileri;
- Tarihi doku ile ilgili öneriler;
- Noktasal çözüm önerileri; Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında fonksiyon değişimi, Hendek ve Yüksek Kaldırım Caddeleri arasında kesintisiz bağlantı, Galata Meydanı’nı sınırlayan binanın yıkılması, başlıkları altında yer almaktadır.

Önerilerin tümü ile ilgili olarak matris kapsamında puanlama yapılmış ve sürdürülebilirlik öncelik sıraları belirlenmiştir. Oluşturulan bu sıralamaya göre puan aralıkları dikkate alınarak öneriler 5 grupta toplanmıştır. Puan aralıkları yakın olan önerilerin aynı grupta olması sağlıklı değerlendirme için gerekli görülmüştür. Ulaşım önerileri, arazi kullanımı önerileri ve noktasal çözüm önerileri kendi içlerinde değerlendirilmiştir. Genel kararlar başlığı altında (alanın genelini etkileyen öneriler);

ulaşımla ilgili tüm önerilerin toplam, arazi kullanımla ilgili tüm önerilerin toplam, kapı dıştırma önerileri ve tarihi doku ile ilgili öneriler değerlendirilmiştir.

Son bölümde, Sürdürülebilirlik Matrisi'nin Galata örneği üzerinde uygulanmasından çıkan sonuçlar ve matrisin uygulanabilirliği tartışılmıştır. Matrisin uygulanabilirliği ve sürdürülebilirlik hedefli projelerin uygulanması ile ilgili öneriler getirilmiştir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

2.1. Tarihsel Süreç ve Tanım

II. Dünya Savaşı sonrasında sanayileşmede büyük atılım yaşanması ve 1960'ların sonlarına doğru hava kirliliği, nüfus artışı, açlık nedeniyle toplu ölümlerin yaşanmaya başlaması, çevre ile ilgili ciddi adımların atılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. 1960'lardan başlayarak güçlenen çevresel duyarlılık günümüzde sürdürülebilirlik kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramının tarihsel süreci ile ilgili önemli noktalar yıllara göre aşağıda açıklanmıştır:

1962'de Amerikalı deniz biyoloğu Rachel Carson yazdığı *Sessiz Bahar* (Silent Spring) isimli kitap ile tarım ilaçlarının kullanımı'nın çevreye verdiği zararlara dikkat çekmesi bakımından önemli olmuştur. Bu kitapta yazılanlar o dönem için çok mantıksız ve bilimsiz bulunsa da daha sonrasında çok önemli bir prensibin kurgusuna zemin hazırlamıştır. "Bazen teknolojinin kullanımı doğaya zarar verebilir ve o zaman bu kullanım sınırlanmak şarttır", prensibiyle çevreyi korumak için sanayinin hareketleri düzenlenmeye başlanmış ve böylelikle çevrecilik (environmentalism) akımı doğmuştur (Anonim, 2002).

1967'de Çevresel Savunma Fonu (The Environmental Defence Fund), 1968'de Dünya Dostları (Friends of The Earth) ve 1970'de Yeşil Barış (Greenpeace) kurulmuştur (Anonim, 2002).

1968 yılında insanlığın geleceğini sorgulamak üzere kurulan Roma Kulübü'nün isteği üzerine Massachusetts Institute of Technology bir kitap hazırlamıştır. *Büyümenin Sınırları* (Limits to Growth) adıyla yayınlanan bu kitap çevre sorunlarına dünyanın ilgisini çekmeyi başarmıştır. Bu kitap teknik anlamda sistem dinamikleri üzerinde durmuştur. İnsanın doğa ile çatışmasını altındaki neden, temel kaynakların sınırlılığı olarak belirtilmiştir. Büyüme ve nüfus artışını sıfıra indirmeye ilgili öneriler tartışılmaya başlanmıştır (Anonim, 2002).

1969 yılında Birleşmiş Milletler'in başını çektiği Çevre Konferansı'nın hazırlıkları başlamıştır. Bu konferansın ana konuları; çevreyi korumak, nüfus artışını kontrol altına almak ve yoksulları kaldırmak olarak belirlenmiştir (Eryıldız, 1995).

James Lovelock tarafından geliştirilen Gaiya Hipotezi 1970'li yıllarda etkili olmuştur. Bu hipoteze göre, dünya tek bir organizma gibi davranır; ısısını kendisi düzenler, atıklarını kendisi yok eder ve bulaşıcı hastalıklarla kendisi savaşır. Dünyaya ait çevre, kendi kendini düzenleyen bir sürece sahiptir. Hipotez, Nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için ekonomik büyüme, büyüme sonucu sanayiye atılım atılım sonucu kirlilik, kirlilik sonucu hastalıklar ve ölümler, ölümler sonucunda da nüfus azalması gerçekleştiğini söyleyerek, dünyanın fiziksel ve kimyasal dengeyi bulmak için karmaşık bir geri besleme sistemine sahip olduğunu" savunmaktadır (Anonymus, 2002).

5-16 Haziran 1972 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı Stockholm'de gerçekleşmiştir. 113 ülkenin temsilcileri bir araya gelerek, ilk kez küresel çevreyi değerlendirmiştir. İlk dünya zirvesi olarak da kabul edilen bu toplantıdaki temel konu, dünyanın çevresine zarar veren ve büyümenin kanıtı olarak görülen nüfus artışı olmuştur. Çevrenin taşıma kapasitesine dikkat çeken, kaynak kullanımında kalkınma ile çevrenin birlikteliğini vurgulayan ilkeler, sürdürülebilir kalkınma kavramının temel dayanaklarını ortaya koymuştur. Sürdürülebilir kalkınma konusunda "katılımın önemi ve işlevi de, çok zayıf bir şekilde ifade edilmiş olmakla birlikte, yine ilk kez uluslararası belgelerdeki yerini Stockholm Konferansı'nda almıştır (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005). 1972 Stockholm Çevre Deklarasyonu'nda, çevrenin korunması ve geliştirilmesi düşüncesini dünyadaki bütün insanlara aşılayacak, onlara yol gösterecek ortak karar ve görüşlere gereksinimi duyulması dikkate alınarak, 26 temel ilke ilan edilmiştir (Stockholm Declaration, 1972).

Stockholm Konferansı'nda ilk kez eco-development (çevreci kalkınma) kavramı kullanılmıştır. Bu kavram 1974 Cocoyoc Toplantısı ve Bildirisi ile somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Böylelikle Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, ilk uluslararası ifadesini bu konferans sırasında bulmuştur (Eryıldız, 1995). Cocoyoc Deklarasyonu, temel insan ihtiyaçlarının iç sınırlar ve dünyanın fiziksel kaynaklarını dış sınırlar olarak tanımlanmaktadır. Ancak iç ve dış sınırların dengesiyle, doğayı koruyarak insan

ihtiyaçlarını karşıla nmakla, düzgün bir geleceği n sağlanacağı belirtil miştir (Cocoyoc Declaration, 1974).

Stockhol m Konferansı'nın bir diğer etkisi de Birleş miş Milletler evre Program (UNEP)'nin oluşturul masına öncülük et mesi olmuştur. Birleş miş Milletler evre Program, dünyanın her yerindeki evre programları ile ilgili olarak uyar mak, koordine et mek ve politika ret mek konularında rehberlik misyonu üstlenmiştir. Birleş miş Milletler evre Program kuruluşundan sonraki on yıllık süreçte çevresel konularda geliştirici ve girişken bir tavır sergilenmiştir. Ancak 1970-1980 yılları arasındaki genel ekono mik dur gunluk at mosferi, Birleş miş Milletler evre Program' nın planlarını hayata geçir mesiinde engelleyici bir etki göster miştir (Ling 1996).

1976 yılında Her man Kahn'ın yazdığı, Gelecek 200 Yılda: ABD ve Dünya İçin Bir Senaryo adlı kitap optimist yaklaşı maısından ne mli dir. Kitabın bir blnnde; "200 yıl önce her yerde insanlar sayı ca az, fakir, doğamın mer ha neti ne sığın mıştı ve önümüzdeki 200 ise sayı ca art mış, zengin, doğayı kontrolü altına almış insanlar gr meyi bekliyoruz" demektedir (Anonymous, 2002).

1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde yapılan Birleş miş Milletler Habitat I konferansında, tek muhatap olarak merkezi yönetim eri al ma politikasını n artık kabul görmediği, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin de bu süreçlere aktif katılınaları gerektiği sonucuna varıl mıştır. Birleş miş Milletler Genel Kurulu, Stockhol m Konferansı'nda alınan kararların ne ölçüde hayata geiril diğinin değerlendirilmesi, küresel anlamda evre-kalkınma sorunlarının tanımlanması ve çözümlerine yönelik stratejiler geliştirilmesi amacıyla, 1983 yılında Birleş miş Milletler Dünya evre ve Kalkınma Komisyonu'nu kur muştur (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005).

1987 yılında Birleş miş Milletler evre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Ortak Geleceğimiz diğer adıyla Brundland Raporu sürdürülebilir kalkınma kavramının gelişiminde etkili ol muştur. Rapor da sürdürülebilir gelişimin gerçekleşebilmesi ii gerekenler; karar verme mekanizmasına etkin halk katılımı sağlayan "politik sistem", gide rek artan reti m kendine güvenli ve süreklilik gösteren teknik bilgi oluşumu ile destekleyecek "ekono mik sistem", homjen ol mayan gelişmelerdeki gerginliği zmlleyen "sosyal sistem", gelişme sürecinde ekolojik sistemi korumayı baz alan "reti msistem", sürekli yeni çözümler arayan "teknolojik sistem", ticaret

ve finansta sürdürülebilirliği teşvik eden “uluslararası sistem”, esnek ve öz eleştiri yapabilme yetisine sahip “idari sistem” olarak belirtilmiştir (Thorns, 2004).

Sürdürülebilir gelişme ilk kez 1987 Ortak Geleceğimiz Raporu’nda net olarak tanımlanmıştır. “Sürdürülebilir gelişme, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılamak yetilerini tehlikeye atmadan, günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan gelişmedir” (Our Common Future, 1987).

Brutland Raporu ile aynı yıl gerçekleştirilen Montreal Protokolü, ozon tabakasına zarar veren kimyasalları yasaklaması bakımından önemlidir (Anonymous, 2002).

1990 New York Dünya Çocuk Zirvesi’nden iki yıl sonra 1992 yılında Rio de Janeiro’da gerçekleştirilen Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı, Dünya Zirvesi veya Rio Zirvesi olarak da bilinmektedir. Tarihteki en büyük liderler buluşması olan Rio Zirvesine 108 ülke lideri, 172 ülke delegesi ve 2400 sivil toplum örgütü temsilcisi katılmıştır. 10 bin gazetecinin takip ettiği zirvede konferanslara 17 bin kişi katılmıştır. Bu rakamlar çevreye olan ilginin artmasının ve bu konuda insanların bilinçlenmesini kanıtı olarak gösterilebilir. Bu zirvede dünya ülkelerinin çoğunluğu, ekonomik gelişmede izlenecek yolun, doğayı ve yenilenebilir kaynakları korumaktan geçtiği konusunda hemfikir olarak Stockholm Deklarasyonu’nu tekrar teyit etmiştir. Konferans süresinde, küresel eylem planı olarak bilinen Gündem 21, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve İklim Değişimi- Küresel Isınma Sözleşmesi imzalanmıştır. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi kapsamında, her ülkenin bitki ve hayvan türleri ile ilgili envanter çıkarması ve tehlike altındaki türleri koruması yer almaktadır. İklimle ilgili sözleşmede sera gazlarının emisyonunu azaltmak ana karardır. Ormanlarla ilgili olarak, ülkelerin ormanlarını koruması ve denetlemesi yasal bağlayıcılığı olmayan ama benimsenen kararlardır. Bu konferans katılımılığı ve yerinden yönetimi vurgulaması açısından da önemlidir. İnsanoğlu sürdürülebilir gelişmenin merkezindedir düşüncesinin hakim olduğu Rio Deklarasyonu 27 temel ilkedен oluşmaktadır. Bu konferanstaki en önemli belge olan Gündem 21, temiz çevre ve çevreci gelişimi için gerekli görülen küresel stratejilerin ana hatlarını içermektedir. Gelişmekte olan ülkelerin sanayilerini çevreye duyarlı olarak geliştirecekleri ve gelişmiş ülkelerin de bunun sağlanması için gelişmekte olan ülkelere finansal yardım yapacakları, Gündem 21 planında yer almaktadır. Verilen bu sözlerin takibi için bir komisyon kurulmuş ve ilk toplantısını 1994 yılında yapmıştır. Toplantıdan çıkan sonuç, finansal destek güvencesi veren gelişmiş ülkelerin, bu vaatlerini %50

gerçekleştirdiğidir. Gündem 21 pek çok tartışma ve araştırma konusu üretmiştir (Anonymus, 2002).

Türkiye, Rio Konferansı'nın temel belgesi olan Gündem 21'i hükümet başkanı düzeyinde bir katılımla imzalamıştır. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ni imzalayan Türkiye, İklim Değişiklikleri Sözleşmesi'nde adil olmayan yanlar olduğunu belirterek bu belgeye imza atmıştır. Rio Deklarasyonu tüm ülkeleri katılımla imzalamıştır (Hın, 1992).

1993 Viyana Dünya İnsan Hakları Konferansı, 1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı ve 1995 Pekin Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen diğer konferanslardır (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005).

1995 yılında Roma Kulübü sınırları tekrar gözden geçirmek üzere toplanmış ve bu toplantıdan doğayı daha fazla dikkate almak sonucu çıkmıştır. Büyümenin Sınırları'nın yayınlanmasından neredeyse otuz yıl sonra, Roma Kulübü tahminlerinde pek de yanılmadığını görmüştür (Anonymus, 2002).

1996 Habitat II Kent Zirvesi İstanbul'da gerçekleşmiştir. Herkese yeterli konut sağlanması ve kentleşen dünyada sürdürülebilir yerleşmeyi gerçekleştirmek konuları tartışılan ana konular olmuştur. Habitat II Zirvesi'nde yerel yönetimlerin kolaylaştırıcı rolü vurgulanmış, iyi yönetişimin temel ilkeleri ön plana çıkarılmış, yerel yönetim sivil toplum ve özel sektör işbirliği teşvik edilmiştir. Bu toplantı aynı zamanda, Türkiye'deki yerel yönetimlerin Yerel Gündem 21 ile tanışmasını ve bu planı benimsemesini sağlamıştır (Istanbul Declaration, 1996).

Kyoto Protokolü, 1997 Aralık'ta 160'dan fazla ülke tarafından İklim Değişikliği Çerçeve Konferansı'nda tartışılmış ve imzalanmıştır. Anlaşma, 38 sanayileşmiş ülkenin, 2008-2012 döneminde, altı önemli sera gazının emisyonlarını %5,2 düşürmesini gerektirmektedir (Kyoto Protokolü, 1997).

John Vidal 1999 yılında, The Guardian (İngiltere) gazetesinde; sınırların açık seçik ortada olduğundan, dünyanın ısınmaya ve iklimsel dengenin bozulmaya başladığından bahsetmiştir. Vidal, kısa zaman içerisinde dünyanın 1/3'ünün su sıkıntısı çekmeye başlayacağını ve hali hazırda 30 ülkenin bu nedenle birbirine girmiş olduğunu belirtmiştir (Vidal, 1999).

2000 yılında, Türkiye'nin de bulunduğu 189 ülkenin devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla New York'ta gerçekleştirilen zirvede Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi imzalanmıştır. Bu bildirgede, tüm dünyada adil ve kalıcı bir barış sağlanması ve küreselleşmenin tüm insanlık için olumlu bir güce dönüştürülmesi ana hedeflerdir. 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere, kalkınma ve yoksulluğun azaltılması ile ilgili Binyıl Kalkınma Hedefleri belirlenmiştir (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005).

2002 yılında, Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi yapılmıştır. Rio Zirvesi'nden sonraki süreçteki Gündem 21 uygulamalarının değerlendirilmesi hedeflenmesi nedeniyle Rio+10 olarak da bilinmektedir. Zirvede imzalanan iki önemli belgeden biri Uygulama Planı'dır. Bu plan yoksulluğun azaltılması başta olmak üzere, tüketim, doğal kaynaklar, sağlık, uygulama araçları ve kurumsal çerçeve gibi konuları kapsamaktadır. Diğer önemli belge ise Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Bildirgesi'dir. Bu konferans sonucunda Gündem 21 uygulamalarının beklenen başarıyı gösteremediği saptanmış ve bu konu tartışılmıştır (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005).

Björn Lomborg'ın 2002 yılında yayımlanan Şüpheli Çevreci (The Skeptical Environmentalist) adlı kitabı, son dönemlerdeki optimist yaklaşıma bir örnektir. Bu kitap enerji ve diğer doğal kaynakların oldukça bol olduğunu savunmaktadır. Çevre kirliliğinin çok abartıldığı ve çoğunun geçici kirlilik olduğu, ekonomik büyümeyi sınırlamak değil hızlandırmak gerektiği, insanların zenginleştikçe kirliliklerini temizleyecek duruma geldikleri, enerji kaynaklarının daha 150 yıl yeteceği ve bu süreçte alternatif enerji kaynaklarının maliyetlerinin düşeceği, nesli tükenmekte olan türlerin oranının %25 değil %0,7 olduğu bu kitapta yer alan temel konulardır (Anonymous, 2002).

Bu ve bundan önceki Birleşmiş Milletler zirveleri, küresel ortaklık ve iyi yönetişim ilkelerini uluslararası düzeyde kabul ve destek görmesini sağlamıştır (Türkiye Yerel Gündem 21, 2005).

1972 Stockholm'de garip karşılanan Yeşil Düşünürler, günümüzde politikada yer sahibi olmaktadır. Yeşil, artık şirketler için bir pazarlama aracı haline gelmiştir. (Anonymous, 2002).

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın araştırmasına göre çevre ile ilgili toplam 500 adet uluslararası anlaşma vardır ve bunların 300 tanesi Stockholm sonrasındır. Program bu anlaşmaların 41 tanesini temel almaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı'na göre, bu kadar çok anlaşma bulunması ve birçoğunda madde tekrarı olması koordinasyonu zayıflatmaktadır. Bu durum günümüzdeki pek eylemde sorun yaratmaktadır (Anonymus, 2002).

Günümüzde, sürdürülebilirlik yeni dünya görüşü veya hakim paradigma olarak isimlendirilen çevreci düşünce her alanı etkilemeye devam etmektedir. Sürdürülebilirlik artık dünya genelinde devletler, toplumlar ve iş dünyaları için gelişimin yeni modeli olarak kullanılmaktadır.

2.2 Farklı Yaklaşımlar

Bu bölümde sürdürülebilirlikle ilgili farklı görüşlere yer verilmiştir.

Sürdürülebilir Gelişme Dünya Başkanlık Konseyi'nin sürdürülebilir toplum tanımlı şöyledir: “Sürdürülebilir toplumlar; doğal ve tarihi kaynakların korunduğu, iş olanaklarının olduğu, yerleşim yayılmasının kontrol altına alındığı, çevresi güvenli, eğitimin hayat boyu sürdüğü, ulaşım ve sağlık hizmetlerine kolay ulaşıldığı ve tüm bireylere hayat kalitesini arttıran fırsatın tanıdığı toplumlar yaratmak için insanlara birlikte çalışma cesaretini veren toplumdur” (ci.austin.tx.us/sustainable/sustdev.htm).

Austin Sürdürülebilir Toplum İnisiyatifi sürdürülebilir toplumu; “Kaynaklarını optimum ölçüde kullanan, kaynakların kendini yenilemesine fırsat tanıyan, geleceği parlak toplumlar” olarak tanımlamakta ve bu toplumun belirgin karakteristiklerini “temel haklara saygılı ve temel sorumluluklarını bilen, ekolojik taşıma kapasitesi içinde yaşamı sürdüren, özel ve tüzel kişilerin gelişimi için eşit fırsat tanıyan, ekonomik tabanda çeşitlilik barındıran, tüm bireylerini her konuda bilgilendiren, belirgin bir demokrasi anlayışına sahip, doğal çeşitliliği koruyan, minimum hayat standardını geliştiren, doğal kaynakların kullanımını minimize ederken insan yeteneklerinin kullanımını maksimize eden” şeklinde açıklamaktadır (ci.austin.tx.us/sustainable/sustdev.htm).

Ling sürdürülebilir gelişme kavramının, çevre ve diğer toplumsal etkenlerin karşılıklı ilişkilerinin anlaşılmasından çıktığını söylemektedir (Ling 1996).

Wiederman'a göre, sürdürülebilir toplumu oluşturan ekolojik ilkeler; doğa (yaşayan maki ne), çevresel adalet, dünyayı yönetmek, doğru ölçek, yeterlilik, global toplum kültürel ve biyolojik çeşitliliğidir. Sürdürülebilir toplumdaki ekonomik hedefler; istihdam eşit gelir dağılımı, ekonomi ve diğer sistemler arasında denge, teknoloji değişimi ve ekonomik anlamda kendine güven sağlamaktır. Sosyal ve kültürel hedefler; adalet ve eşitlik, her çeşit insanın politikaya katılımı, kültürel çeşitlilik, sivil toplum kuruluşları, kırsal toplulukları ve kentsel toplulukları canlandırarak oluşturmaktadır. Politik hedefler; politik güvenlik (demokratik), stratejik güvenlik (dış tehdit), çevresel güvenlik (nüfus-doğal sermaye ve teknoloji dengesi) ve dünyada askeri olmayan alanların çoğaltılmasını kapsamaktadır. Ekolojik hedefler; ülkeler içinde ve ülkeler arası ekolojik denge, çevre koruma, teknoloji yönetimi (uzun vadede istenmeyen sonuçlar), atık azaltımı ve yönetimi, sıfır toksin, biyolojik çeşitliliğin devamı, verimlilikten çok yeterlilik (tüketimi sınırlama) ve nüfus dengesini içermektedir. Sürdürülebilirlik hareketinde, gelişme (niteliksel değişim) büyümeden (niceliksel değişim) önceliklidir (Wiederman, 1993).

Wendell Berry'e göre, "İnsanlığın ekolojik problemlerinin cevabı ekonomiyi içinde, ekonomik problemlerinin cevabı da insan kültürü ve karakteri içindedir" (Ling, 1996).

Uluslararası Sürdürülebilir Gelişme Enstitüsü, "Sürdürülebilir olmak için, ekonomik verimliliği geliştiren, ekolojik sistemleri koruyan ve onaran, insanların refahını yükselten bir gelişme şarttır. Bu uzak bir amaç değil bu günün gündemidir" demektedir (ci.austin.tx.us/sustainable/sustdev.htm).

Sürdürülebilir büyümenin üç ana sonucu olabilir. Bunlardan birincisi; gelişmekte olan ülkelere daha iyi standartlara ulaşmakta ve daha kaliteli bir yaşama sağlanmakta yardımedebilir, ikincisi; gelişmiş ülkelere standartlarını yükseltmekte ve korumakta yardımedebilir, üçüncüsü; tüm dünya için, insanlık için, çevre kalitesi yükselirken büyümenin devamı sağlanabilir. Bu nedenle büyüme ve çevre ayrılmaz kavramlardır (Ling, 1996).

Sürdürülebilir tasarımın ana misyonu; kaynakların minimum kullanımı ile maksimum fayda sağlamak ve bunu da ekonomik, sosyal, beşeri, çevresel ve ekolojik konularla bütünleştirmek. Sürdürülebilir tasarım kurgusu içinde; insanların temel ihtiyaçlarını karşılayıp zenginlik üreten sürdürülebilir ekonomik sistem, nüfusun geneline refah sağlayan sürdürülebilir sosyal sistem, tüm yenilenebilir-yenilenebilir

kaynaklarla ilgili koruma ve yönetme konularını içeren sürdürülebilir değer sistemi ve problemler için yeni çözümler üreten sürdürülebilir teknik programyer almaktadır (Ling 1996).

Petrucci, sürdürülebilirliği, adil global ekonomik büyüme ve global serbest pazar sisteminin geliştirilmesi olarak görmenin tehlikeli olduğuna değinmiştir. Serbest pazar kavramının iyi tanımlanması gerektiğine dikkat çekmiştir. Sürdürülebilirliğin sınırları, fırsatları ve kapsadığı ekonomik değerleri toplam ile serbest pazarın daha açık bir hale gelebileceğini vurgulamıştır (Petrucci, 2002).

Günümüzde, mahalle ünitesi bazlı planlama anlayışı, ekolojik kaynakları ve çevresel sağlık konularını fazlasıyla önemsemektedir. Doğal çevre, insan algısı ve yapılaşmış çevre formu arasındaki karşılıklı ilişkiye bakıldığında; doğal çevrenin kentler üzerindeki etkileri ve kentlerin doğal çevre üzerindeki etkilerinin sınırları içinde, insan davranışlarının yapılaşmış çevre formunu yarattığı görülmektedir. Yapılaşmış çevreyi kent olarak alırsak, kentsel çevresel değişimler ve sorunlara karşı insan cevap sözkonusudur. Tüm bu karşılıklı etkileşim süreci kentsel çevresel tarihi oluşturmaktadır. Komşuluk ünitesi planlamasının kentsel çevresel tarihi; planlama bilgi tabanını oluşturma, ekolojik kaynakları kullanarak alan daha güçlü anlam kazandırma (sense of place) ve o alanın geleceği için üretilecek yeni fikirlere kıvılcımlanma açılarından çok önemlidir (Kellogg, 2002).

21. yy.'da, yaşayabilir toplumlar ve sürdürülebilir gelişme hedeflerine ulaşmada arazi kullanımın rolü büyüktür. Ancak günümüzdeki arazi kullanım planlaması, fırsatları ve tehlikeleri aynı anda içermektedir. Sürdürülebilir gelişme değerleri ekonomi, adalet ve ekoloji olarak tanımlanmaktadır. Campbell, bahsedilen bu değerler arasındaki ilişkilerde ciddi çelişkiler sözkonusu olduğunu söylemektedir. Ekonomi ve ekoloji arasındaki kaynak çelişkisi (kaynakların korunması), ekoloji ve adalet arasında gelişme çelişkisi (yoksulları çevreyi koruyarak kalkandırma), ekonomi ve adalet arasında mülkiyet çelişkisi (özel kaynak ve kamu malı ilişkisi) gözlenmektedir (Campbell, 1996). Godschalk modelinde sürdürülebilir gelişme değerlerine yaşanabilirlik değeri de eklenmiştir. Modelde; yaşanabilirlik ve ekoloji arasında yeşil kentler çelişkisi, yaşanabilirlik ve adalet arasında soylulaştırma (gentrification) çelişkisi, yaşanabilirlik ve ekonomi arasında büyüme yönetimi çelişkisi yer almaktadır (Godschalk, 2004).

Kentlerin kentlilerine yaşanabilir, çekici ve hoş görünmesinde yeşil alanların rolü büyüktür. Kent parklarının yarattığı çevresel, ekonomik ve sosyal etkiler yaşam kalitesini etkilemektedir. Yaşam kalitesi ise sürdürülebilir kentlerin en temel göstergesidir (Chiesura, 2004).

Planlamaya katılım sürdürülebilirlik sürecinin önemli parametrelerinden biridir. Toplumsal değerlerin tayininde, halk başroldeyken planımlar destekleyici rol üstlenmektedirler. Hedeflerin belirlenmesinde, halk ve yerel yönetim başrol üstlenirken planımlar yine destekleyici aktörlerdir. Veri toplanması, kriterlerin ve standartların belirlenmesi ve alternatif planların geliştirilmesi konularında planımlar başroldeki aktörlerdir. Bir alternatifin seçilmesinde halk ve yerel yönetim ana aktörlerken planımlar destekleyici aktörlerdir. Uygulanacak planın detaylı tasarımı planımlar tarafından yapılırken, planın düzeltilmesi ve onanması konusunda halk ve yerel yönetim etkindir. Uygulama aşamasında, planımlar ve yerel yönetim ana aktörlerken, veri geri dönüşü (feedback) konusunda, halk, planımlar ve yerel yönetim başrolü paylaşmaktadır (Yirmibeşoğlu, Genli Yığiter, 2003).

Doğa ile uyumlu yaklaşımların yerini, günümüzde kısa vadeli çözümler üretme alışkanlığının alması olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. “Eğer bu anlayışla üretmeye ve tüketmeye devam edersek, zaten doğa bize kendi usullerine göre dur diyecek ve kendi gücünü gösterecektir; hatta buna başlamış görünmektedir. Gelişmiş ülkelerde başlayan çevreye saygılı, kendini doğanın bir parçası olarak görmeyi temel bir yaklaşım olarak benimsemeye düşüncesi artık günümüzün kaçınılmaz var olma ilkelerinden biri olmaktadır. Bu nedenle, tüm insanlığın her alanda olduğu gibi, mîmari tasarımı alanında da gereken önlemleri alması, bir koşul haline gelmiştir” (Balcan, 2004).

Dünya Turizm Örgütü’nün sürdürülebilir turizm (ekoturizm) tanımı, “Kaynakların ekonomik, toplumsal ve estetik ihtiyaçlar giderilirken, kültürel bütünlük, temel ekolojik süreçler, biyolojik çeşitlilik ve yaşam destek sistemlerinin korunduğu bir düzende yönetilmesi” (Mistny, 2002).

Çakılcıoğlu, sürdürülebilir turizmin genel ilkelerini; arza göre turistik düzenlemeler, yerel halk önceliği, 12 ay turizm toplu taşıma, toplumsal katılım temiz enerji, gerçek yaşam toplumsal ve kültürel kimliğinin korunması, esnek gelişmeye açık ve uzun vadeli turizm yatırımları olarak sıralamıştır (Çakılcıoğlu, 2002).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK HEDEFLİ ÖRNEK UYGULAMALAR

Bu bölümde; Austin- ABD, San Francisco- ABD, Sao Paulo- Brezilya, Mexico City- Meksika, Perugia-İtalya, Astana- Kazakistan, Changzhou- Çin, Manila-Filipinler ve Sydney- Avustralya örnekleri sürdürülebilirlik hedefli kentsel uygulamalar olarak incelenmiştir. The Farın-ABD, Fındhorn-İngiltere, Lebensgarten- Almanya ve Crystal Waters- Avustralya incelenen ekoköy örnekleridir.

3.1. Kentsel Uygulamalar

Farklı ölçek ve konulardaki sürdürülebilirlik hedefli kentsel uygulamalar incelenmiş ve sürdürülebilirlikle ilgili yaklaşımlar, hedefler, stratejiler ve çalışma sistematiği incelenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yer alan Austin ve San Francisco örnekleri kentin tamamını kapsayan örneklerdir. Her iki çalışmada sürdürülebilir kent oluşturmak için izlenen stratejileri ve yapılan uygulamaları içermektedir. Brezilya örneği, Sao Paulo Metropolitan Alan'ı içerisinde yer alan Guarapiranga Havzası'nın korunması ile ilgili uygulamayı kapsamaktadır. Mexico City ile ilgili çalışmada, metropoliten alandaki hava kirliliği problemlerine karşı alınan önlemler ve yapılan uygulamalar yer almaktadır. Tarihi kent dokusunda, otomobilsiz kent modelinin uygulandığı Perugia örneği incelenen bir diğer çalışmadır. Kazakistan'ın yeni başkenti olan Astana'nın bu örnekler arasında yer almasının nedeni, Kurukawa'nın hazırlamış olduğu planla, bu kentin gerçek anlamda ilk ekokent olacağı iddiasıdır. Çin'de yer alan Changzhou çalışması, sürdürülebilir gelişme, özellikle sosyal gelişme anlamında Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Merkezi tarafından örnek gösterilmiş bir çalışmadır. Manila örneğinde, kentsel kirlilikle ilgili çevresel yöneti m stratejileri metropoliten alan kapsamında incelenmiştir. Çevreci bir örgüt olan Greenpeace (Yeşil Barış), Sidney Olimpiyat Köyü'nün plan, inşaat ve faaliyete geçme süreçlerini izlemiştir. Yeşil Olimpiyat olarak da bilinen 2000 Sidney Olimpiyatları için seçilen alanın eski bir sanayi bölgesi ve kent çöplüğü olması, alanın çevreci bir yaklaşımla tekrar canlandırılıp kentle bütünleştirilmesi nedeniyle bu örneğe de tez kapsamında yer verilmiştir.

Bu örnekler dahilinde sürdürülebilir kent oluşturmak için yapılan çalışmaların yanı sıra özel konulu örnekler de incelenmiştir. Mexico City'deki hava kirliliği çalışması, Sao Paulo'daki havza koruma çalışması, Perugia'daki otomobilsiz kent modeli uygulaması, Manila'da kentsel kirliliğe karşı yapılan çalışma ve Sidney Olimpiyat Köyü bu bölümde incelenen özel konulu örneklerdir. Austin, San Francisco, Astana ve Changzhou örnekleri kent genelinde etkili, geniş kapsamlı uygulamalardır.

3.1.1. Austin – ABD

Austin kentinde, Austin Sürdürülebilir Toplumu İniyatifi, sürdürülebilirlik ile ilgili pek çok uygulamaya öncülük etmiştir. 1996 yılında Sürdürülebilirlik Matrisi (4. bölümde detaylı olarak anlatılan) oluşturma çalışmalarını bu inisiyatif başlatmıştır. Günümüzde, Austin kenti için yapılan tüm projeler bu matriste değerlendirilmektedir. Austin için belirlenmiş ve matris kriterlerinde de yer alan genel stratejiler ve objektifler aşağıdaki başlıklar altında belirtilmiştir (ci.austintx.us/sustainable/ matrixintro.htm):

- Adalet konuları; bölgenin ekonomik ve sosyal açıdan avantajlı alanlarına yatırım yapmak,
- Ekonomik konular; mevcut altyapının kullanımının optimizeasyonunu ve devamlılığını sağlamak,
- Çevresel konular; ekolojik duyarlı alanlarla ilgili uygun stratejik kararlar almak ve bu süreçte ekolojik duyarlı alanlar üzerindeki etkiyi minimize etmek,
- Yayılmayı ve genişlemeyi azaltmak; uzun vadeli kent planları kapsamında belirlenmiş, büyümeye uygun alanları stratejik olarak desteklemek,
- Ulaşım yollarını ve kullanımını geliştirmek; bölgeler arası (intermodal) ulaşım vurgulayan bölgesel ulaşım planlarını desteklemek,
- Austin Sürdürülebilir Etna Rehberi'ni kullanmak (rehberin içinde yer alan konulardaki temel yaklaşım dönüşebilir içerikli ve çevresel açıdan tercih edilebilir malzeme kullanımdır); bu rehberin kullanımı ile ilgili olarak mimari yönetimi birimlerini, proje müdürlerini ve danışmanları bilgilendirmek,

- Kentsel ısı adası etkisini azaltmak; geçirimsiz yüzeylerde mümkün olduğunca açık renk kullanmak ve bu yüzeyleri gölgelemek için çevresini mümkün olduğunca ağaçlandırmak,
- İnsan sağlığına, ekosistemi işleyişine ve iklim dengesi ne zarar verecek olan emisyonları azaltmak; alternatif – yenilenebilir enerji kaynakları planlamak ve geliştirilmiş malzemeleri kullanmak,
- Projelerin tasarımında estetik kalite ve miras değerini dikkate almak; proje konseptleri ile bütünleşik sanatsal çalışmaların kullanılmasıdır.

Yukarıda bahsedilen tüm bu stratejiler ve objektifler ekonomi, adalet ve çevre ile ilgili konuların farklı derecelerdeki harmanıdır.

Sürdürülebilirlik hareketine halkın katılımını direkt olarak sağlayabilmek amacıyla halkı her konuda bilgilendirmek öncelikli hedefler arasındadır. Günlük hayattaki kullanımlarla ilgili temel konulara kentle ilgili internet sayfasında geniş kapsamı olarak yer verilmiştir. Bu tür bilgilere her tür iletişim maracıyla ulaşmak veya direkt olarak ilgili birimlerden dokümanları almak mümkündür. Bu konular şu başlıklar altında açıklanmıştır (ci.austin.tx.us/sustainable/individualactions.htm):

- Bina ve inşaat; ev yapımı, onarım veya bir odanın boyanması, projenin büyüklüğü ne olursa olsun, insan sağlığı ve çevre için daha uygun malzeme (dönüştürülebilen – yeniden kullanılabilen) seçimi yapması,
- Gıda; Böcek ilacı kullanılmayan ve toprağı koruyan yerel çiftiliğin desteklenmesi ile kendi ürününü yetiştiren, taze ve besleyici gıda sağlayan bir kent yaratılması,
- Mahalle ve bölgeyle ilgilenmek; sürdürülebilir toplumun temel karakteristiği olan gerçek demokrasi anlayışına sahip, güçlü sosyal bağlarla desteklenen, her konuda adil, barışçıl mahalleler oluşturmak için herkesin gayret ve katkısını gerektiren sorumlu politik sistemler geliştirilmesi,
- Evdeki enerji kullanımı; Enerji etkin beyaz eşyaların tercih edilmesi ve yenilenebilir enerji üretimi (bölge, rüzgar, güneş ve biyokütle açısından avantajlıdır),
- İç hava kalitesi; bina içinde yer alan yamcı kaynaklar, eski miş ve bozulmuş yapı malzemeleri, döşemeler ve mobilyalar, asbest içeren izolasyonlar, ıslak

ve nemli halılar, sıkıştırılmış ahşaptan yapılmış mobilya ve dolaplar, ev temizliği ve bakım için kullanılan ürünler, kişisel bakım ürünleri, hobiler için kullanılan ürünler, merkezi ısıtma – soğutma sistemleri, nemlendirme aletleri, dışarıdan gelen radon, böcek ilaçları ve dış hava kirliliği başlıkları altında pratik bilgiler yer almaktadır.

- Peyzaj; avlu ve bahçeler için, çevresel kaynakları koruyan ve çevreyi güzelleştiren, ekonomik seçimler yapılması,
- Yerel ekonomi; yerel iş sahalarının desteklendiği ve yerel para döngüsünün gerçekleştiği, yeşil sermayeyi (green money) hedefleyen sistemdir.
- Sorumluluk sahibi yatırım; sosyal ve çevresel anlamda duyarlı yatırımlar,
- Akıllı alışveriş; sürdürülebilirlik adına doğru firmaların ve ürünün seçilmesi (insanların paralarıyla oy kullanması),
- Sürdürülebilir yaşam tarzı; sürdürülebilir bir yaşam için nelerin yapılması gerektiği,
- Ulaşım düşük etkili ulaşım seçeneklerinin kullanılması (yeşil araçlar, bisiklet, metro, otobüs vb.),
- Atık azaltım; dönüşüm ve kompostu içerir.

Sürdürülebilir Austin hedefine başarıyla ulaşmanın ancak sürdürülebilir toplum ve sürdürülebilir konşulukla mümkün olabileceği değerlendirilmiştir. Yerelliğin ön planda olduğu sürdürülebilir konşuluk kapsamındaki uygulamaların (ci.austintx.us/sustainable/neighborhoods.htm):

- Yereldeki iş sahalarını korumak, geliştirmek ve yerel ürünleri satın almak,
- İnşaat faaliyetlerinde; daha ekonomik olan, toksik malzemelerden kaçınan, enerji kullanımı ve su tüketimini azaltan bilgiler içeren sürdürülebilir bina rehberini takip etmeye ısrarcı olmak,
- Konut ve iş alanlarını bütünleştirerek, çevreyi, yayalar ve bisikletliler için daha elverişli bir hale getirmek, otomobil trafiğini azaltmak,
- Şehir birimleri (polis, planlama, kamu işleri, kamu kuruluşları vb.) ile iyi iletişime sahip aktif mahalleler oluşturmak,

- Özel ya da kamuya ait alanlarda bahçeciliği geliştirerek yöre sakinlerine daha besleyici ve lezzetli ürünler sağlamak, komşularla etkileşimi arttırmak, çevresel eğitime ve evsel gelire katkıda bulunmak,
- Çevre sakinlerinin ziyaret edebileceği ve çocukların güvenli oynayabileceği çekici kamu alanlarının muhafazasının yanı sıra yerel girişimcilere uygun yerlerde ev ofisleri ve atölye (workshop) alanlarına izin vermek,
- Pahalı, bakım zor, su kullanımı yüksek ve masraflı çim alanların yerine yenabilir peyzajı getirmek,
- Kamu alanlarında ve evlerin ön bahçelerinde vakit geçirilecek mekanlar tasarlayarak komşu çocukları olası problemlerden uzak tutmak,
- Yerel ağaç türleri ile ağaçlandırma yaparak havayı temiz ve güzel tutmak,
- Yerel okulların çalışmalarına halkın gönüllü katılımını sağlamak,
- Ev tercihlerinde çeşitliliğe teşvik etmek,
- Transit koridorlardaki yoğunluğu makul seviyede tutarak, otobüs ve tren hizmetlerinin daha verimli ve kullanıcı dostu ulaşım araçları haline getirilmesini desteklemek,
- Bulunulan çevreyi ve verilen oyları etkileyecek hükümet politikaları ve faaliyetleri hakkında sürekli olarak güncel bilgiye sahip olmak,
- Farklı gruplar arasındaki karşıtlığı azaltmak ve zor durumdaki komşulara yardımcı olmak için kaynaklarını ve zamanını harcamak'dır.

3.1.2 San Francisco – ABD

1993 yılında San Francisco Çevre Komisyonu kurulmuş, bu komisyon San Francisco için çevresel sürdürülebilirlikle ilgili planın hazırlanması ve uygulanması konusunda sorumluluk üstlenmiştir. Planın hazırlanışı ile ilgili ilk aşama, 1995 yılına kadar dünyadaki çalışmaların incelenmesi olmuştur. Bu plan Avrupa Birliği Gündem 21 Planı'na benzer bir şekilde modellenmiştir. Planda geniş kapsamlı ve uzun vadeli sosyal hedefler kısmında, temel insan ve ekosistem ihtiyaçları ile ilgili konular bulunmaktadır. Uzun vadeli hedefler kısmında, sürdürülebilir toplum hedefine ulaşmak için yapılacaklar ve sürdürülebilir toplum yaratıldığındaki durumun tanımlanması yer almaktadır. Kısa vadeli hedefler 2002 yılında, 5 yıllık bir süre için belirlenmiştir.

Özel faaliyetlerle ilgili hedefler de ayrıca belirtilmiştir (sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm).

Plan'daki temel konular iki bölüm halinde ele alınmaktadır. Birinci bölüm özel çevre konularını içeren bölümdür ve alt başlıkları; hava kalitesi, biyolojik çeşitlilik, enerji, iklimdeğişiklikleri ve ozon tabakasındaki inceleme, gıda ve tarım zararlı maddeler, insan sağlığı, parklar, açık alanlar ve sokaklar, katı atık, ulaşım su ve atıksu'dur. İkinci bölümde ise birinci bölümdeki konularla bağlantısı olan konular yer almaktadır. Bu bölümdeki alt başlıklar; ekonomi ve ekonomik gelişme, çevresel adalet, belediye giderleri, kamusal eğitime ve bilgilendirme ile risk yönetimi (yüksek çevresel risk faaliyetleri)'dir (sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm).

Planın ilk odaklandığı nokta çevresel bileşenler olmuştur. Bu bileşenler ayrıca sürdürülebilir ekonomik gelişme ve çevresel adaletinsosyal yönü kısımlarında da yer almaktadır. Çevresel sürdürülebilirlikle ilgili konuları sadece çevresel bileşenler olarak almak yetersiz görüldüğünden, fiziksel sistemler ve sosyal sistemler açıklanmıştır. Arazi kullanımı hayati öneme sahip konu olarak belirtilmekle birlikte, ilgili konular, ulaşım, ekonomi ve ekonomik gelişme, gıda ve tarım ile parklar bölümlerinin altında incelenmektedir (sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm).

Bu plan, 1994 yılında San Francisco Çevre Komisyonu tarafından yayınlanan ve kentin çevresel açıdan durumunu gösteren raporu baz almaktadır. Bu rapor planın içerdiği pek çok konuya temel olmuştur. Raporda yer alan bazı konular için ayrıca araştırma gereği duyulmuş ve sonuç olarak sürdürülebilirlik planlama çabası, zaman içinde gelişerek, başlık listelerini genişletmiş ve halen genişletmektedir. Plan, Haziran 1996 tarihinde halk onayını almış ve halkın yazılı görüşleri birimler tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Temmuz 1997'de Sürdürülebilirlik Planı, San Francisco yönetiminin politikası olarak kabul edilmiştir. Kent Planlama Birimi tarafından Kentin Genel Planı çalışmaları halen devam etmektedir. Sürdürülebilirlik Planı ve Genel Plan'ın uygun bir şekilde birleşmesi için çalışmalar sürmektedir. 1997 yılında kurulan yeni Çevre Birimi'ne, Sürdürülebilirlik Planı'nın uygulanması ile ilgili sorumluluklar yüklenmiştir. Planın uygulanması aşamasında, San Francisco'nun doğa ile etkileşimini temel alan bir takım meylemler, özel sektöre ve bireylere önerilmiştir. Uygulama sürecindeki bir diğer önemli konu da yeni finansal kaynaklar bulunması ve eldeki kaynakların etkin kullanılmasıdır. Kaynak bulmak ve

mevcut olanları etkin kullanmak, kent liderleri, iş çevreleri ile vakıfların yaratıcılığı ve sorumluluğu altındadır (sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm).

Sürdürülebilirlik Plan'ının ele aldığı temel konularla ilgili stratejiler ve hedefler belirlenmiştir. Planda birinci bölümde yer alan özel çevre konuları ile ilgili hedefler aşağıda açıklanmıştır.

Hava Kalitesi: 1) Hava kalite düzeyini insan sağlığı ve/veya doğal çevre ekosistemi üzerinde olumsuz etkisini engellemek, 2) Hava kalitesinin, binalara ve altyapı sistemine zarar vermesini engelleyecek düzeyde sürekliliğini sağlamak, 3) İklim değişimlerine neden olan insan faaliyetlerini elimine etmek ve ultraviyole ışınlarını tutan doğal bariyerlerin zarar görmesini engellemek, 4) Hava kalitesi ve enerji konularını ilişkilendirmek, 5) Hava temizliğinin ve açıklığının sürekliliğini sağlamak, hava kalitesi ile ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Air/strategy.htm).

Biyolojik Çeşitlilik: 1) Biyolojik Çeşitliliğin nasıl bir tehlike altında olduğunu, nasıl korunup restore edileceğini ve önemini daha iyi anlamayı sağlamak, 2) Elde kalan doğal ekosistemi korumak ve restore etmek, 3) San Francisco'daki hassas türleri ve habitatları korumak ve iyileştirmek, 4) Kamusal ve özel çevre içindeki, doğal ve geliştirilmiş alanlardaki yaşam ortamı değerlerini arttırmak, 5) Yaşam ortamları ve biyolojik çeşitlilikle ilgili güncel ve tarihsel bilgileri toplamak, düzenlemek, geliştirmek, değerlendirmek ve bu bilgilerden yararlanmak, biyolojik çeşitlilikle ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Biodiver/strategy.htm).

Enerji, İklim Değişiklikleri ve Ozon Tabakasındaki İncelme: 1) Enerji kullanımını azaltırken enerji etkin kullanımını arttırmak, 2) Yenilenebilir ve çevreci enerji kaynaklarının devamlılığını sağlamak ve gelişimini desteklemek, 3) İklim değişimlerine, ozon tabakası incelmesine ve toksik atıklara neden olan enerji kaynakları kullanımını elimine etmek, 4) Enerji kararlarında sürdürülebilir toplum yaratma hedefini dikkate almak, enerji, iklim değişiklikleri ve ozon tabakasındaki incelme konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainablecity.org/Plan/Energy/strategy.htm).

Gıda ve Tarım: 1) Bireysel, kamusal ve özel sektör bazında sürdürülebilir gıda sistemine katılımı arttırmak, 2) Sürdürülebilir gıda sistemini kurmak için toplum tabanlı politikalar ve eğitim programları oluşturmak, 3) Aktif ve sağlıklı bir yaşam

için yeterli besleyicilikte, ekonomik ulaşılabilirlikte, güvenli ve kültürel çeşitlilik içeren gıdaların tüm halka erişmesini sağlamak, 4) Bölgesel sürdürülebilir tarım desteklemek, geliştirmek ve ilerletmek, 5) Tarımsal ürün ve gıdaların kentini içinde üretimi maksimize etmek, 6) Kentin çevresindeki doğal biyolojik sistemleri iyileştirmek için tarım ve peyzajdaki kıyasal kullanımı eline etmek, organik atıkları geri dönüştürmek ve sürdürülebilir uygulamaları kullanmak, gıda ve tarım konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Food/strategy.htm).

Tehlikeli Maddeler: 1) Tehlikeli atıkları ve maddeleri eline almaya çalışarak insan sağlığı ve çevre üzerindeki risklerini minimize etmek, 2) İnsan ve çevre sağlığı için yüksek tehlike riski taşıyan zararlı madde ve atıkların azaltılmasını ve yok edilmesi öncelik olarak belirlemek, 3) Tehlikeli maddeler ve atıkların etki dereceleri ile ilgili olarak nüfusun herhangi bir kısmı veya toplumun herhangi bir bölümü için eşitsizlik hissi yaratılmasını engellemek, 4) Tehlikeli maddeler ve atıklarla ilgili konularda alınan tüm kararların nüfusun tamamını kapsadığından emin olmak, 5) Tehlikeli maddelerle ilgili olarak, kamusal ve özel sektörü, tüm toplumu bilgilendirmek ve eğitmek, tehlikeli maddeler başlığı altındaki ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Material/strategy.htm).

İnsan Sağlığı: 1) Sağlık ve hastalık riskleri yaratan çevresel faktörlerini minimize etmek, 2) Ekosistemde, insan bulunmayan bölümlere verilen zararını minimize eden, kamusal ve özel alanlarda sağlıklı yaşam tarzının devamlılığını sağlayan bireysel ve toplumsal sorumluluğu geliştirmek, 3) Herkesin uygun sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamak, 4) Toplum bireylerinin fiziksel, ruhsal, zihinsel ve duygusal sağlıklarını ve refahlarını maksimize eden bir çevre yaratmak, 5) Ale planlaması ile ilgili bilgi ve teknolojinin toplum geneline ulaşmasını sağlamak ve böylece nüfusu kontrol altında tutarak çevreyi korumak, insan sağlığı başlığı altındaki ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Health/strategy.htm).

Parklar, Açık Alanlar ve Sokaklar: 1) Parklar, rekreasyon alanları, açık alanlar, özel sokaklar üretmek ve kıyı düzenlemeleri yapmak, 2) Bakım Onarım (maintenance); parkları, açık alanları, rekreasyonel alanları ve sokakları temiz, güvenli ve davet edici mekanlar haline getirmek için yapılan pratik, ekonomik, yaratıcı ve katılımcı çalışmalarda süreklilik sağlamak, 3) Katılım parklar, açık alanlar, rekreasyon alanları ve sokakların planlama, yönetimi ve üretimi aşamalarında toplumun güçlü katılımını sağlamak, 4) Finansman; parkları, açık alanları, rekreasyon alanlarını ve

sokakları, nitelik ve nicelik bakımından eşit olarak üretmek için uygun finansal kaynakları geliştirmek, bu başlık altındaki ana hedefler olarak belirtilmiştir (sustainable-city.org/Plan/Parks/strategy.htm).

Katı Atık 1) Atık üretmek tabanlı davranışları ve kültürü, kaynakların etkin kullanımı etiği yönünde değiştirmek, 2) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımlarını maksimize ederken katı atık üretimini minimize etmek, katı atık konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/SolidWst/strategy.htm).

Ulaşım 1) İnsan ve eşya taşımacılığında kaynakların etkin kullanımı sağlamak, 2) Uygun bölgesel ulaşım bağlantıları oluşturmak, 3) Ulaşım arazi kullanımı ve ekonomik gelişme politikalarını bütünleştirmek, 4) Ulaşımda, enerji tüketimi ve kirlilik üretimi miktarlarını azaltmak, 5) Otomobil bağımlılığını azaltmak, 6) Güvenli ulaşım sağlamak, 7) Ulaşım kaynaklarının tüm kullanıcılara eşit dağılımını sağlamak, ulaşım konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainablecity.org/Plan/Transit/strategy.htm).

Su ve Atıksu 1) Tekrar kullanımı tüm atıksularını ıslah etmek, atıksuların yeniden kullanımı ve geri kazanımını maksimize etmek, 2) Kullanımı azaltmak; su korunumunu maksimize ederken su kullanımı ve atıksu üretimini minimize etmek, 3) Yağmur suyu; yağmur suyundaki ve havadaki kirlleticileri minimize etmek, normal yağış ve olağanüstü oluşumlar için plan yapmak, birleşik kanalizasyon sistemine yağmur suyu akışını minimize etmek, sisteme giren suyu iyileştirmek ve yönetmek, birleşik sistemin taşınmasını engellemek, 4) Kaynak kontrolü; kaynaktan alınan suyun dağıtıcı ünitelere bağlanması sürecinde kirlenmesini engellemek, 5) Atıksu; atıksuların boşaltım sürecinde kullanımlarını kirlenmesini sağlamak ve atıksuları iyileştirmek, 6) Normal ve olağanüstü durumlar için (yangın, deprem vb.) sürdürülebilir, uygun ve yeterli su kaynağını garanti altına almak ve bu süreçte doğayı minimum düzeyde etkilemek, 7) Halk sağlığını korumak için temiz içme suyu temini ile birlikte güvenli atıksu kontrolünü sağlamak, 8) Süreç; su/atıksu planlama sürecine halkın katılımını sağlayarak etkin ve adil bir izin-yaptırım prosedürü oluşturmak, 9) Gerçek çevresel maliyetlerin çıkarılması; gerçek çevresel maliyet ve faydaların yerel ekonomi üzerindeki etkilerini yansıtan su/atıksu politikası oluşturmak, 10) Yer altı suları; yer altı su kaynaklarının iyileştirilmesini ve San Francisco'nun su kalitesinin yükseltilmesini sağlamak, 11) Habitatın korunması ve restorasyonu; tatlı su habitatlarını ve yerel denizi iyileştirme eylemlerinin uzun

vadeli olmasını sağlamak, 12) Eğitim çevre bilincine sahip bir toplum yaratmak, 13) Altyapı; altyapıyı uygun sermaye ve çevreci bir tavırla çağın uygun şekilde güncellemek ve iyileştirmek, 14) Alternatif teknolojiler; çevresel ve biyolojik tabanlı, şehir suyu ve atıksu ile ilgili plan geliştiren, su, atıksu ve yağmur suyu ile ilgili alternatif politikalar içermek, 15) Standartlar; yerel ve bölgesel doğal kaynakları ve kamu sağlığını koruyacak içme suyu ve atıksu standartlarını bilimsel temele dayalı olarak oluşturmak, su/atıksu konusu ile ilgili ana hedefler olarak belirtilmiştir (sustainable-city.org/Han/Water/strategy.htm).

Planın ikinci bölümünde yer alan hedefler aşağıda açıklanmıştır.

Ekonomi ve Ekonomik Gelişme: 1) Genel ekonomi; ekolojik anlamda sürdürülebilir, sosyal anlamda adil, dinamik olan ve San Francisco'nun geleceğinde çevresel anlamda sağlıklı ve yüksek yaşam kalitesi sağlayacak yerel ekonomi yaratmak, tüm bireylerin toplumsal üretime katkıda yeteneklerini geliştirme şansına sahip olabilecek bir ekonomik sistem geliştirmek, 2) İş çevresi ve meslekler; insan ve çevresel değerlerin işbirliğiyle bütünleşmiş ticareten oluşan canlı ve ekolojik anlamda sürdürülebilir ekonomiyi geliştirmek, 3) Kaynak verimliliği; tüm malzemeleri ve enerji kaynaklarını en yüksek düzeyde verimli kullanmak ve sürdürülebilir ekonominin esaslarından biri olan yenilenebilir enerjiye geçişi sağlamak, 4) Arazi kullanımının ekonomik etkisi; sürdürülebilir ekonominin ihtiyaçlarına uyum sağlayacak, sürdürülebilir ürünler ve hizmetlerin talebini arttıracak arazi kullanımı biçimleri üretmek, San Francisco'nun hayat kalitesini arttıran çevre üzerindeki negatif etkileri azaltan ve kirliletmeyen arazi gelişimi sağlamak, 5) Toplum sürdürülebilir ekonomik faaliyet ve iskan tüm mahallelere yaymak, herkesi ev ve iş sahibi olmasını sağlamak, her mahallenin iyi bir yaşam kalitesi için gerekli olan kaynaklara sahip olmasını sağlamak, kentte yaşayanları sürdürülebilir ekonomi uygulamalarında istihdam ettirmek, sürdürülebilir uygulamalar kullanılarak üretilen malların ihtiyaç duyulan mallar olarak talep görmesini sağlamak, 6) Eğitim sürdürülebilir ekonominin yaratılması ve devamlılığı için gerekli bilgi ve beceriye sahip bir toplum oluşturmak, sürdürülebilir gelişmenin yaşam kalitesi faydalarını ve ekonomisini anlayan bir toplum yaratmak, sürdürülebilir hizmetler ve ürünlerle ilgili bilgileri arttırmak, ekonomi ve ekonomik gelişme konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Han/Economy/strategy.htm).

Çevresel Adalet: 1) San Francisco’da geçmişte dezavantajlı olan toplumların bugün karar verme sürecine anlamlı şekilde katılmalarını sağlamak, 2) Tüm bireylere ekonomik istikrar ve çevresel sağlık sağlayan iş ve kariyer fırsatlarını içeren toplum temelli canlı bir ekonomi yaratmak, 3) Çevresel sıkıntıların ve kirliliğin oransız bir biçimde geçmişte dezavantajlı toplumlar ve siyahi toplumlar üzerinde etkili olmasını engellemek, 4) Kendi kendini temsil edebilen, yerel liderlik kapasitesine sahip ve kaynaklarını etkin kullanan bir toplum yaratmak, 5) Çevresel refah ve sürdürülebilirliğin bütünleşik etkisini temel alan sosyal ve ekonomik adaleti sağlamak, çevresel adalet konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainablecity.org/Plan/Justice/strategy.htm).

Belediye Giderleri: 1) Politika; belediye kaynaklarıyla bağdaşan, uzun vadeli sürdürülebilirlik sağlayan politikalar oluşturmak, kaynaklardan mümkün olan en yüksek verimlilikte istifade etmeyi sağlamak, San Francisco’nun sürdürülebilirlik program hedefleriyle çelişki yaratmayacak kanunların çıkarılmasını sağlamak, kent birilerini çevresel anlamda etkin bir hale getirmek, 2) Eğitimi sürdürülebilirlik konseptini temel alan kamusal sektör değişimlerini kolaylaştırmak ve geliştirmek, çevresel inisiyatiflere liderlik etmek, özel sektörde iş dünyası ile ilgili kararlarda sürdürülebilirlik konseptini temel alan bir kültür yaratmak, 3) Finansman; belediye kaynaklarını kullanarak insanları sürdürülebilir seçimler yapmaları için desteklemek, sürdürülebilirlik konseptini destekleyen bir faaliyet devamlılık programı kurmak, belediye giderleri konusu ile ilgili ana hedefler olarak belirtilmiştir (sustainablecity.org/Plan/Expendit/strategy.htm).

Kamusal Eğitimi ve Bilgilendirme: 1) San Francisco’daki herkesi daha sürdürülebilir bir yaşam seçmesi için motive etmek ve eğitmek, 2) İnsan kültürü ve doğa arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlamayı ve sorumlulukların önemini kavramayı sağlamak, 3) Uygun bir finansmanla yürütülen, San Francisco sürdürülebilir planlama ve uygulamaları çalışmaları değerlendirilmesini yapmak, 4) Sürdürülebilirliği geliştirmek için San Francisco’daki tüketicileri pek çok biçimde eğitmek, 5) Sürdürülebilirlik çalışmaları kapsamında, tartışma grupları, toplum forumları ve gönüllü faaliyetler şeklinde toplumsal katılımı öncülük etmek, kamusal eğitimi ve bilgilendirme konusu ile ilgili ana hedeflerdir (sustainablecity.org/Plan/Info/strategy.htm).

Risk yönetimi (Yüksek Çevresel Risk Faaliyetleri): 1) Önemli riskler; etkin bir kent ve iş çevresi iyileştirme programı kurmak, genel halkın afet süresince ve afetten

sonra yapıcı olma yeteneklerini geliştirerek, afetlerde can ve mal kaybını azaltmak, 2) Depremler (Depremlerin neden olduğu yangınlar, enerji kesintileri, trafik kazaları ve tsunamiler); altyapıya (su, gaz, enerji, ulaşım vb.) deprem süresince izole kalabilecek biçimde etkin bir müdahalede bulunmak, 3) Toksik yayılma (Genel); tehlikeli maddelerin (kimyasal, radyoaktif, biyolojik) kamu sağlığı tehlikesi yaratmasını, çevresel tahribata neden olmasını ve ekonomiyi olumsuz etkilemesini engellenmek ve sınırlanmak, 4) Toksik yayılma (Petrod sızıntısı); San Francisco'nun çevresindeki sulara herhangi bir petrol sızıntısı olduğu takdirde çevresel tehlike riskini sınırlanmak, 5) Yangın; konut yerleşimindeki yangınlar, yüksek yapılardaki yangınlar, sanayi yapılarındaki yangınlar, ulaşım ilişkili yangınlar ve orman yangınlarının etkisini azaltmak, 6) Sel baskını/Toprak hareketleri; sel baskını ve toprak hareketlerinin yaratacağı tehlikeleri minimize etmek (sel sonucu oluşan anaför, toprağın çökmesi, toprak kayması, sel), risk yönetimi ile ilgili ana hedeflerdir (sustainable-city.org/Plan/Risk/strategy.htm).

3.1.3 Sao Paulo – Brezilya

Sao Paulo Metropolitan Alanı içinde yer alan Guarapiranga Havzası, nüfus patlaması ve hızlı kentsel büyümenin bir sonucu olarak gecekondular ve standartın altında olan iskanlar, tarımsal ve endüstriyel aktiviteler nedeniyle ciddi düzeyde bir kirlilik ve çevresel bozulma ile karşı karşıya kalmıştır. Sao Paulo Metropolitan Alanı için yapılan havza koruma planı, spesifik anlamda kentsel çevre yönetimstratejisine iyi bir örnek olarak gösterilmiştir. Plan kısa ve orta vadede sektörel eylem planları ve yatırımları ile bütünleşik bir tavır içindedir. Havza Koruma Planı kapsamında, ilk aşamada öncelikler belirlenmiş, fikir birliğine varılmış ve çok sayıda sektörel eylem planları ve yatırımları tasarlanmıştır. Ana stratejiler; kentsel alan için uzun vadeli çevresel hedefleri belirlemek, yatırımları yönlendirecek geçici çevresel hedefleri belirlemek, çevresel kaliteyi yükseltmekte etkili kirlilik kontrolü ve diğer araçları düzenlemek, yatırımları yönlendiren öncelikli sektörleri tanımlamak, çevresel yönetim stratejilerinin uygulanmasında ihtiyaç duyulacak politika reformlarını, araçlarını ve kurumsal gelişmeyi gerçekleştirmek olarak belirlenmiştir (Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen, 1996).

Su meselesi ile ilgili birimler, çevre ile ilgili birimler, Metropolitan Planlama Otoritesi ve 4 ayrı belediyenin işbirliği ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Planla

ilgili tüm finansal desteği Dünya Bankası sağlamaktadır. Eylem planının içeriği; parsel düzenlemeleri ile kentsel rehabilitasyonu da içeren arazi kullanım rasyonalizasyonu ve kontrolü, jeolojik risk taşıyan alanlardaki düşük gelirli aileleri başka yerlere yerleştirmek, yollara ve kentsel altyapıya erişimi sağlamak, su temini, kanalizasyon, drenaj, teraslama ve katı atık depolama gibi hizmetler alamayan alanlara bu hizmetleri götürmek, alana direkt atık boşaltımını engellemek ve atık su arıtma tesisinin yapılacağı komşu havzaya bu atık suları pompalamak şeklindedir. Üst havza alanı ile ilgili eylem planının içeriğinde; belediyenin atık su arıtma ve katı atık bertarafı ile ilgili tesisini kurmak, arazi kullanım yönetimini geliştirmek, su havzası kıyı bandı çevresinde tampon bir bölge olarak rekreasyonel parkları ve ekolojik alanları geliştirmek, tarımsal gıdayı kontrol etmek, erozyon kontrolü sağlamak, maden ve endüstriyel aktiviteleri sınırlamak yer almaktadır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen, 1996).

Plan uygulanmaya başlandığında, bu havza alanının Sao Paulo için önem kazanacağı, alandaki arazi değerlerinin yükseleceği, havza içindeki kaynaklar ve hizmetlerle ilgili uygun fiyat politikalarının belirleneceği, emlak vergilerinin artacağı, özel yönetim politikaları yardımıyla gecekonduların alanı gelecekte işgalinin önlenmesi ve zarar görmüş kritik alanları korumak için rekreasyonel parkların geliştirileceği, yerel ve merkezi yönetim birimlerinin kirlilik kontrolü eylemlerinde birlikte hareket edeceği, belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının teknik ve mali olarak destekleyeceği havza yönetimi eğitim programlarının oluşturulacağı belirtilmiştir. Orta vadeli kurumsal reformlardan biri, Guarapiranga Su Havzası Yönetim Birimi oluşturmaktır ve eylem planı için bu birimin oluşturulması gerekli görülmüştür. Bu birim havza ile ilgili çevresel planlama, denetleme ve yaptırım işlevlerini yüklenen yapı olarak tanımlanmıştır. Projenin dolaylı etkisi olarak, nehir havza yönetiminin modern şeklinin gelişmesi ve ileride diğer önemli havzalar gibi ulusal ölçekte hizmet verebilen bir değer olabilmesi gösterilmiştir (Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen, 1996).

3.1.4 Mexico Gty – Meksika

Mexico Gty Metropoliten Alanı, nüfus açısından dünyanın en kalabalık ve yoğun metropoller arasında yer almaktadır. Son yıllarda önemli oranda bir hava kirliliği

sorunu yaşımıştır. Bu sorunun temel kaynağının sera gazlarının atmosfere yayılması olduğu saptanmıştır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

1990 yılında Meksika Yönetimi, geniş kapsamlı bir içeriğe sahip olan Hava Kirliliğine Karşı Bütünleşik Program ilan etmiştir. Bu programda, petrol endüstrisi ve yakıtlar, ulaşım sektörü, özel endüstri ve hizmetler, termik santraller, ormanlaştırma, sıhhileştirme ve araştırma, eğitimi ile ilişkili 42 özel ölçüt yer almıştır. 1991’de program gözden geçirilerek bazı konuların geliştirilmesi ne karar verilmiştir. Daha iyi bilgi, daha iyi planlama, bu konuya yeterli yer ve zamanın ayrılması, net hedefleri, öncelikleri belirleme, daha kesin ekonomik tavır, daha güçlü yaptırım ve iyi denetleme, ulaşım sektörü yatırımları ve sağlık politikalar ile hava kirliliğinin önemli düzeyde azalacağı düşünülmüştür. Bu program deneyimi sonucunda, yönetmeliklerin ve kanunların tek başına yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Örnek olarak, program kapsamında her araç için haftanın belli bir günü trafiğe çıkmaya yasagi belirlenmiş ancak bir süre sonra herkes ikinci aracına sahip olmuş ve bu uygulamanın kirliliği azaltması gerekirken arttırmış olduğu saptanmıştır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

1991 yılında Dünya Bankası ve Meksika Hükümeti işbirliği ile, ulaştırma hava kalitesi yönetimi ile ilgili bir proje hazırlamıştır. Eylem planının geliştirilmesi aşamasında; hava kirleticilerini sağlıklı ve ekonomik etkilerini saptama, yönetimin güncel hava kalitesi stratejisini değerlendirme, maliyet etkisi bazlı ulaşım politikası seçeneklerini değerlendirme ve kurumsal gelişimi de içeren bir strateji oluşturulmuştur. Bu stratejide ulaşım politikası hedefleri saptanmıştır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

Ulaşım politikası hedefleri; kilometre başına taşıt emisyonunu sınırlanmak, mevcut yol alanlarını daha kullanımlı hale getirmek, kamu ve özel ulaşım birlikte ele alınmak, kilometre başına özel araç kullanımı azaltmak veya kullanım mesafesini kısaltmak, kilometre başına toplam yolcu sayısını azaltmak, motorlu taşıtlarla yapılan yolculuklarını minimize etmektir. Ulaşım emisyonlarını azaltmak için belirlenen diğer bazı seçenekler arasında, yakıt fiyatları ile ilgili yeni düzenlemeler, yeni taşıtlar için emisyon standartları, yakıtların içeriğini yeniden formüle etmek, otobüs servislerini geliştirmek, yol altyapılarını iyileştirmek, taşıma yüklerinin dağılımı ve kararlaştırılan yönetim ölçütlerinin önceliklerini belirlemek yer almaktadır. Sözü geçen alternatif hava kalitesi ölçütlerinin değerlendirilmesinde fayda ve maliyet

karşılaştırmaları dikkate alınmıştır. Ulaşım ve hava kalitesi stratejisi, özel alt sektör stratejilerinin yerini almak amaçlı değil, onları rafine edip, geliştirip, bütünleştirmek amaçlı oluşturulmuştur. Bu anlamda geliştirilmiş stratejilerin, taşıtlar, yakıtlar, ulaşım politikaları, araştırma ve eğitim konuları ile ilgili dengeli politikaları içermesi gerekmektedir. Daha fazla sayıda hava kalitesi planlaması gerçekleştirmek, kurumları stratejileri uygulaması anlamında güçlendirmek ve denetlemedeki etkinliklerini arttırmak konularının üzerinde durulmuştur. Problemler ulusal, bölgesel ve yerel karakteristiklere sahip olduğundan planlama ve uygulamaya aşamalarında zorlanılmıştır. Karar vericiler merkezi ve yerel yönetim bünyesinde olduklarından, bu farklılıklar da etkin uygulama ve koordinasyonda problem yaratmıştır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

Dünya Bankası'nın desteklediği Mexico City Metropolitan Alanı Ulaşım Hava Kalitesi Yönetimi Projesi; taşıt, yakıt, ulaşım politikası ve yönetimi, bilimsel taban ve kurumsal destek bileşenlerinden oluşmaktadır (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

1992 yılında Meksika Vadisi Metropolitan Alanı Çevresel Kirlilik Önleme ve Kontrol Komisyonu hükümet tarafından kurulmuştur. Alanla ilgili tüm programlar, projeler ve politikalardan artık bu birim sorumludur (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

3.1.5 Perugia – İtalya

Perugia kenti İtalya'nın merkezinde konumlanmış eski bir yerleşimdir. Perugia'nın tarihi merkezine yakın bölgesinde “Car-free city” (otomobilsiz kent) uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamada tarihi merkezin neredeyse tamamı yayalaştırılmıştır. Yayalaştırılan bu bölgede toplu taşıma ile yaya metrosu olarak tanımlanan asansörler ve yürüyen merdivenler yaya hareketini desteklemektedir. Otomobilsiz Kent Modeli'nin uygulama aşamasında ilk olarak 1200 yaya ile anket yapılmış ve bu anketlerin sonucunda kabul edilebilir yürüme mesafeleri hakkında bilgi edinilmiştir. Nüfus, ulaşım çevre, toplu taşıma, otomobil kullanımı ve otoparklar ile ilgili veriler toplanarak değerlendirilmiş ve alan kullanımları ile çevre ilişkileri irdelenmiştir. Bu teorik modelin kente adaptasyonu için dört aşamalı bir çalışma yapılmıştır. Birinci aşamada, otomobil kullanıma bağlı geliştirilmiş kent dışındaki alanlar, konut bölgeleri irdelenmiştir. Bu alanlar modelin uygulanması için

uygun bulunmamış ve eski ki ni ğ i ile devam etmesine karar verilmiştir. Modelin yoğun kentsel alanlara uygulanması önceliklidir. İkinci aşamada, kentin yoğun bölümlerindeki yakınlık üniteleri (proximity units), temel hizmetlere ulaşım bağlamında belirlenmiştir. Bu alanlarda toplu taşıma ağı geliştirilmek hedeflenmiştir. Üçüncü aşamada, belirlenen yakınlık üniteleri arasındaki otomobil kullanımı belirlenmiştir. Kabul edilebilir yürüme mesafeleri bu belirlemede önemlidir. Dördüncü aşamada, toplu taşıma hatları ile araba yolları haritaya detaylı olarak işlenmiş ve her sokak için alternatif modeller geliştirilmiştir. Tüm bu çalışmalarındaki ana amaç, otomobil kullanımını mümkün olduğunca azaltmak, toplu taşıma kullanımını arttırmak ve hiç kimseni kabul edilebilir sınırların dışında yürümeye mecbur etmemektir (Guffini, 1996).

Tüm bu çalışmalar kapsamında, otomobil kullanımının önemli oranda nasıl azaltılabileceği üzerinde tartışılmıştır. Bununla ilgili olarak yapılan ilk çalışma toplam kaç aracın çevreye zarar vermeden dolaşma katılabileceğinin saptanmasıdır. Bilgisayar programları yardımıyla belli bölgeler için taşıma kapasiteleri belirlenmiş ve böylelikle her tür ulaşım seçeneği için çevre etkin ulaşımın sınırları ortaya çıkmıştır. Yeni modelin halkta yaratacağı psikolojik ve sosyal etkiler de dikkate alınmıştır. Sadece otomobille ulaşım sağlayan yolculara alternatif ulaşım seçeneklerinin götürülmesini sağlamak, kamusal alanları, özellikle yaya kullanımını ve toplu taşıma ile ilgili alanları, tekrar düzenlemek uygulamaadaki diğer adımlardır. Kalınları genişletmek ve önemli merkezi alanların hemen dışında yayalaştırılmış alanlar tasarlayarak karmaşayı çözmek hedeflenmiştir. Filtasyon sistemi ile belli yollara veya alanlara araç girişini ücretlendirerek diğer bir yaklaşımdır. Alternatif karlı ulaşım sisteminde ulaşım dengesi ile çevresel ve ekonomik dengeleri yakalamak gerekmektedir. Ulaşım konusundaki denge, ancak, otomobil kullanımının yerine toplu taşımayı tercih eden yolculara verimli hizmetin götürülmesi ile sağlanabilir. Çevresel denge ise yeni sistemin toplam kirlilik düzeyinin kabul edilebilir sınırların altında olmasıyla gerçekleşebilir. Otomobilsiz Kent Modeli çevresel eşikler açısından değerlendirildiğinde; hava kirliliği ve görsel kirlilik trafik karması, trafik kazaları, güvensiz yollar, gürültü kirliliği, ozon tabakasına etki ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım konularında olumlu etkiler sağlamaktadır. Ayrıca otoparklar ve yollar için ayrılan alanların kamusal kullanıma dönüştürülmesi uygulamanın diğer bir olumlu yanıdır. Model psikolojik eşikler

açısından değerlendirildiğinde, bazı insanlar için araç kullanımı sınırlamak yerine yeni sınırlamak gibi hayati öneme sahiptir ve bu yeni yaşam tarzına entegrasyonu kolaylaştırmak için klüpler kurulmuştur. Bu klüpler otomobilsiz ulaşımın en iyi ulaşım seçeneği olduğu ve otomobil sayısının azaltılması gerektiği konularında bu insanları bilgilendirmektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere yeni ulaşım modelinin kente adaptasyonu çok önemlidir. Yeni teknolojilerin yapı ve yönetim süreçlerindeki etkilerini değerlendirmek, ulaşım sistemlerinin yönlendirdiği yeni pazarlar yaratmak bu adaptasyon sürecinde önem kazanmıştır. Farklı ulaşım seçeneklerinin, farklı kullanıcılar, farklı iklimler, farklı ekonomik ortamlar açısından her kent için değerlendirilip, zayıf ve güçlü yanlarının saptanması gerekmektedir. Alternatif sistemin, her tür kullanıcı için, çevresel sınırlar içinde ve en kısa sürede (otomobille ulaşılan süreye eşit veya kısa) ulaşım sağlaması tercih sebebi olacaktır. Bu uygulama ile kamusal mekanlar yeni bir kimlik kazanmış ve insanlar tarafından yapılan ikinci doğa (second nature) olarak tanımlanmıştır (Guffini, 1996).

3.1.6 Astana – Kazakistan

1997 yılında Kazakistan hükümeti, başkenti Almatı'dan Astana (Ak mola)'ya taşınmaya karar vermiştir ve bu karardan bir yıl sonra Astana kent planı için uluslararası bir yarışma düzenlemiştir. Kisho Kurokawa'nın projesi yarışmayı kazanmıştır (Şekil 3.1) (architectureasia.com/JAPAN architects/kisho.htm).

Şekil 3.1: Astana Kenti Master Planı

Astana Planı metabolizma, geri kazanım ve simbiosis (ortak yaşam), ekoloji ve çevre kavramlarını vurgulayan bir konseptle tasarlanmıştır. 21. yy, maki neleşme ilkelerinin yerini hayat ilkelerine bıraktığı bir çağ olarak tanımlanmaktadır. Hayat ilkeleri çağının en önemli iki konsepti metabolizma ve simbiosis olarak belirtilmiştir. Metabolik ve simbiyotik kent yaratma çabası planın ana hedefleridir. Metabolik Kent (büyüyen ve değişen kent) önerisi kapsamında, dairesel gelişim yerine Lineer Bölgeleme Sistemi (Lineer Arazi Kullanımı) yer almaktadır. Böylelikle büyümenin her aşamasında kentsel fonksiyonları dengede tutmak mümkün olacaktır. Geleneksel planlama anlayışında daha ideal form yakalanmaya çalışılır ancak bu planda bu yaklaşım tamamen zıt olarak 21. yy kenti nasıl olmalıdır arayışı söz konusudur. Öneri yeni sistem her 5 yılda bir planla ilgili durum analizi istenmekte ve planın gözden geçirilmesi gerektiğini söylemektedir. Planın yeni düzenlemeler için tamamen esnek olduğu belirtilmiştir. Simbiyotik Kent önerisi kapsamında mevcut kenti koruyup geliştirerek, Ishim Nehri'nin güney ve doğu bölümlerinde yeni kent oluşturmak, geçmişi ve geleceği sentezlemek yer almaktadır. Yeni konutların nehrin her iki yakasında, ağaçlandırılmış alanlarda önerilmesi, kentle doğanın (nehir ve orman) simbiosisi için önemlidir. Eski tren istasyonu yakınında bir İş Kenti önerilmektedir. Bu İş Kenti'nden mevcut parka kadar uzanan yeşil sistem kentin merkezi aksı olacak ve ormanla kent arasındaki simbiosisi sağlayacaktır. Mevcut kent konut, iş, kültür, dinlenme, eğitimbv. fonksiyonları içermektedir ve amaç bu yapıyı simbiyotik kente dönüştürmektir. İş Kenti ve Yönetim Kenti Ishim Nehri'nin güneyinde yer alacaktır. Üçgen bir forma sahip olan yeni kent merkezi ormanla etkileşim halindedir. Yönetim yapılarının biraraya gelişlerinde ve mimarilerinde yerel ve evrenselin simbiosisini yakalamaya çabası vardır ([architectureasia.com /JAPANarchitects/kisho.htm](http://architectureasia.com/JAPANarchitects/kisho.htm)).

Planda, Ishim Nehri çevresi Nehir Kent olarak tanımlanmıştır. Nehir yeni konuyla kentin sınırı olmaktan çıkmıştır. Ishim Nehri'nin taşmasını engellemek adına büyük bir göl önerilmiş ve yeni setlerle birlikte nehrin genişliğinde ayarlamalar yapılmıştır. Ishim Nehri, Londra'daki Thames ve Paris'teki Seine Nehri gibi, kentin içinden geçen ve iki yakasında kentin geliştiği bir yapı haline dönüşmüştür. Kışın sıcaklığın sıfırın altında otuz dereceye kadar düştüğü Astana'da, kentin güney batısına, hakim rüzgara karşı bir Eko-orman önerilmiştir. Yeşil sistem belli akslarla bağlanarak orman kenti yaratılmıştır. Lineer bölgeleme sistemi;

kuzeyde yeşil tampon böl ge, sanayi böl gesi, karma kullanı mlı kentsel böl ge, Nehir Kent konakla ma böl gesi, ka musal ve yarı ka musal böl ge, ticari iş böl gesi, Eko-or man böl gesi ve havaalanı böl gesinden meydana gelmektedir. Bu lineer siste m batı dan doğuya kentsel aksla birlikte uzanır. Kentte iki öne mli aks vardır. Akslardan biri kentini ş merkezi boyunca uzanan iş – ticaret aksıdır. Bu aks tren istasyonlarına ve kuzey – güney doğrultusundaki parklara bağlanır. Di ğer aks ise ka musal akstır ve bu aks tüm idari binaları, Parla ment o binasını, Adli ye binasını, el çilikleri, kült ür merkezlerini ve Başkanlık konutunu içerir. Ulaşım sistemi; dağıtım merkezleri, ter minaller, di ğer lojistik alanlar ve havaalanı nın üzerinde yer aldığı R1 çevre yolu, tren yolu ve nehirle bölünen kenti bağlayan R2 iç çevre yolu, eski ve yeni kenti bağlayan, kent merkezi ndeki trafi ği azaltan R3 çevre yolundan oluş maktadır. Tarım alanları ve rüzgar türbi nelerini n bulunduğu tarlalar R1'in dışında yer almaktadır. R1 ve R2 arasında gelecekteki geliş melere esneklik sağ lanası adına rezerv alan bırakılmıştır. Bu alan n ilerde; üniversite, askeriye, fuar merkezi, spor kompleksi, kült ür alanları veya yüksek teknoloji (high-tech) parkları için kullanılabilece ği düşünül müştür (TasarımYayı n Grubu, 2003).

Kur okawa eko-plan araçları nı ntama mı bu planı hazırlarken kullanmıştır. Var olan 34 dere canlandırıp gri suları balık havuzlarına bağlanarak 700 hektarlık bir iç deniz oluşturulmuş, bitki örtüsü yardı mıyla eko koridorlar tasarlanmış ve bu koridorlar yardı mıyla izole alanlar birbirine bağlanmış, 8 ayrı akstan oluşan yeşil sistemle bir or man kent yaratılmış, lineer bölgeleme sistemi ile kentsel fonksiyonlar dengede tutulmuş, kentsel akslar ve ulaşım sistemi ile simbiyotik kent yaratma çabası desteklenmiş, alternatif enerji kaynaklarına ve geri dönüşüme yer verilmiş olan bu plan ekolojik planla ma kapsamında bir devrimolarak görül mektedir (İrkl i Eryıldız, 2003).

3.1.7. Changzhou – Çin

Hızlı kentleş me, nüfus artışı ve ekonomindeki hızlı büyü me, dünyadaki pek çok kenti olduğu gibi Changzhou kentini de olumsuz etkilemiştir. Altyapı yetersizli ği, tarım topraklarını n kaybı ve çevresel kalitede azalma Changzhou kentini n son yıllardaki en öne mli problemleri dir. “Öngörü başarıyı getirir” sloganıyla problemlere çözüm aranmaya başlanmıştır. Changzhou 1987 yılında Dünya Bankası'nı n destekledi ği orta büyükl ükteki kentler progra mına alınmıştır. Bu süreci n devamında, Devlet E ğitim ve

Teknoloji Komisyonu, Devlet Planlama Komisyonu, Changzhou Belediyesi işbirliği ve uluslararası uzmanların danışmanlığıyla ekonomik gelişme planı şekillendirilirken bir yandan da insanlara eğitim güvenlik ve hizmet sağlama konularına odaklı sosyal gelişme planı tasarlanmış ve uygulanmıştır. Böylelikle geniş kapsamlı sosyal gelişme programının uygulandığı ilk alan olmuştur. 1994 yılında, Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Merkezi tarafından sürdürülebilir gelişmeye yetenekli kent olarak örnek gösterilmiştir (Donglin, 1996).

Sürdürülebilir gelişme ile ilgili ekonomik gelişme hedefleri; yeni ve ileri teknolojileri geliştirme, endüstriyel yatırımların teknik altyapılarını geliştirme, bilim ve eğitim tabanlı kentsel gelişme sağlamak, ihracata dayalı ekonomiyi geliştirme, uluslararası ekonomi ile yerel ekonomi bütünleşmesini hızlandırmak, büyük ölçekli üretimi yönlendirmek, endüstrinin yeni yapılanmaya adaptasyonunu hızlandırmak, tahıl üretimini dengeleyerek yan üretti malınları geliştirme, ikincil endüstri kapsamında makine, elektronik, ipek, kimya ve yeni yapı malzemeleri endüstrilerini geliştirme, hizmet sektörüne öncelik tanımak, ekonomik-sosyal-çevresel gelişmede sürdürülebilirlik kriterlerine uyulurken ulusal ekonomiyi sağlıklı ve hızlı gelişimini sağlamak olarak belirtilmiştir (Donglin, 1996).

Konut bölgeleri ile ilgili hedefler; kentsel atık toplama ve arıtma faaliyetlerini geliştirme, kent trafik sistemlerini modernize etmek, trafik kapasitesini geliştirme, Yangtze Nehir'i su yolu ulaşım projesini tamamlamak, kanalizasyon ve drenaj sistemleri ile ilgili projeleri tamamlamak, yüksek kalitede konut bölgeleri ve yaşama çevreleri tasarlamak, kamu binalarına merkezi ısıtma sistemi kurmak ve doğal afetlerin etkilerini azaltmak ve önlemek olarak açıklanmıştır (Donglin, 1996).

Konut alanlarının kontrollü gelişimini sağlamak, arazi planlaması yapmak, uydu kentler gibi temel ihtiyaçlarını kendi içinde karşılayabilen konut alanları üretmek, orta ve düşük gelir gruplarının konut problemlerini çözmek, fonksiyonel ve çevre duyarlı konutlar tasarlamak, tüm elektrik saatlerini ayrı apartman saatlerine dönüştürmek, halkın planlama çalışmalarına katılımını sağlamak, büyük ölçekli planlara uyumlu olmak, konut sistem reformu, konut finansı ve canlı çevre ile ilgili çalışmalar yapmak, uygun konut standartlarını belirlemek, Dünya Bankası'nın desteği ile kredi ile konut edindirmek, sürdürülebilir gelişme için konut yapımında çevreyle bütünleşmeyi dikkate almak, konut araştırma enstitüsü ve eğitim merkezi kurmak, yeni malzeme ve teknolojileri geliştirerek konut yapım aşamasındaki

problemleri ortadan kaldırmak, konut yapı m- yöneti m ve geliş msüreçlerine dair özel sistemler oluşturmak konut bölgeleri ile ilgili sürdürülebilirlik stratejileridir (Şekil 3.2) (Wenan, 1996).

Şekil 3.2: Changzhou’ dan örnek bir konut alanı

Alt yapı planlamasında; ulaşım ağı, kentsel trafik ağı, enerji, su temini, drenaj sistemleri öncelikli sırada yer almıştır. Ulaşım sistemi içerisinde hava, su ve kara taşımacılığını geliştirerek, kent içindeki trafik sıkışıklığını ortadan kaldırmak, yeni tesislerle enerji üretimi arttırmak, artan su talebini karşılamak için yeni arıtma ve pompalama tesisleri kurmak, kanalizasyon sularını zararsız hale getiren tesisler kurmak ve tarımların yapılaşma baskısından korumak alt yapı ile ilgili ele alınan hedeflerdir (Youjing Jiadong 1996).

Kırsal ve kentsel bütünleşik gelişme önemsenmiştir. Kentler ve kasabalar sistemi, nüfus yapısı, arazi kullanımı yapısı, endüstriyel yapı ve ulaşım ağı detaylı olarak irdelenmiştir. Kentler ve kasabalar sistemi ile ilişkili olarak, ekonomik gelişme açısından, temel yerleşim birimleri, yönetimi içeren merkez, organik kentler, pazar kentleri ve onları bağlayan kasabalar olarak tanımlanmıştır. Nüfus yapısı ile ilgili olarak, kırsal nüfustaki işçi fazlası sorununu çözmek için tarım dışı endüstriyi geliştirme yaklaşımı söz konusudur. Arazi kullanımı yapısı ile ilgili olarak, kentlerin büyürken tarımsal arazilerde yapılaşmasını engellemek, şehir dışı konut alanlarını

planlanmak, düşük ve orta verimlilikteki arazileri, büyüyen nüfusu düşünerek tahıl üretimi için geliştirme kararları önemlidir. Endüstriyel yapıya bakıldığında, kırsal endüstri, makine, yapı malzemeleri, tekstil, kimyasal maddeler, gıda, metalürji, elektronik ve tıbbi endüstrileri içermektedir. Kentsel endüstri ile kırsal endüstrinin bütünleşmesinin kaçınılmaz olduğuna değinilmektedir. Ulaşım sistemi ağsı, kara ve hava ulaşımını içermektedir. Beijing-Hangzhou Grand Canal hattı the Yangtze, Dan, Jin ve Cao nehirleriyle bağlantı sağlayarak geniş bir su ulaşım ağı oluşturmaktadır. Kara ulaşım sistemi, Shanghai-Nanjing demiryolu hattı ile pek çok otaydan meydana gelmektedir. Ben Nü Havaalanı ulaşım sisteminin diğer önemli bir noktasıdır. Tüm bu ulaşım sistemleri hedefler doğrultusunda tekrar ele alınmıştır. Kırsal ve kentsel bütünleşik gelişim ile ilgili uzun vadeli hedefler; tarım güçlendirmek, tahıl ve yemek yağı üretimi dengelemek, çiftçilerin gelirlerini arttırmak, tarımsal yatırımları arttırmak, kırsal altyapıya yatırım arttırarak işletim ve devamlılığını sağlamak, yapısal düzenleme ve geniş kapsamlı yönetimi geliştirmek, kırsal yatırımlar ilgili planlama, yönetimi rehberlik ve servis alanlarını güçlendirmek, kentsel fonksiyonları kırsal alanlara da götürmek, küçük kentlerin gelişme politikasında başarı sağlamak, merkezi kentlerin rollerini birleştirmek (Donglin, 1996).

Sosyal gelişme, bilim ve teknoloji, eğitim kültür, kamu sağlığı, kamu güvenliği, sosyal güvenlik geçim nüfus ve aile bileşenlerinden oluşmaktadır. Bilim ve teknolojiyi geliştirme için sistem reformları ve patent sistemi ile ilgili düzenlemeler yapılmış ve Torch Belt projesi ile high-tech endüstriyel gelişme bölgeleri bilim ve teknoloji alanındaki yeni düzenlemelere destek olmuştur. Zorunlu 9 yıllık eğitim ve lise eğitimi, yeni düzenlemeler ile, küresel bir kimlik kazanmaya başlamıştır. Yerel düzeyde teknik eğitim geliştirilmektedir. Changzhou Endüstriyel Teknoloji Okulu üniversite ve yüksek okullarla işbirliği yaparak eğitime ilgili en önemli rolü üstlenmiştir. Changzhou Uluslararası Eğitim Birliği ve Changzhou Uluslararası Eğitim Merkezi kurulmuştur. Kültürel etkinlik anlamında pek çok şey gerçekleştirilmektedir. Televizyon ve yayıncılığa büyük önem verilmektedir. Kamusal sağlıkla ilgili olarak Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık programı uygulanmakta ve kırsal kamusal sağlık geliştirilmektedir. Kentsel tıbbi tedavi tesisleri kurulmuş, pek çok tıbbi birim ve hastaneler tekrar yapılandırılmıştır. Kamusal güvenlik adına yapılan yeni düzenlemelerle suç oranlarının düşmesi

sağlanmıştır. Sosyal güvenlik başlığı altında zihinsel ve/veya bedensel engelliler için hayatı kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmıştır. Üç en iyi proje başlığı altında, “ilk önce çocuklar”, “ilk önce kadınlar” ve “ilk önce yaşlılar” projeleri hayata geçirilmiştir. Geçimi ilgili kriterde, kişi başına düşen yıllık gelirde artış sağlanmış ve kentsel alandaki işsizlik oranı %1.29’a düşürülmüştür. Nüfus ve aile başlığı altında aile planlamasına büyük önem verilmiş ve 1994 yılında bir önceki yıla göre doğum oranında %0.05 düşüş gerçekleşmiştir (Donglin, 1996).

Yaşam kalitesini arttırmak için geliştirilmesi gerekli konular altında, bilim ve teknolojiyi geliştirerek, demokratik ve bilimsel politikalar üretmek, ulusal ekonomik gelişimi sağlamak için kalifiye işçiler yetiştirmek, bilim eğitimi kültür ve kamu sağlığı konuları ile ilgili sosyal yatırımlar yapmak, sosyalist pazar ekonomisi gereği bilim ve teknoloji, eğitim kültür ve kamu sağlığı konularında derinlemesine bir sistem reformu yapmak, uluslararası destek için uluslararası işbirliğini geliştirmek, bilim ve teknoloji konularında uluslararası işbirliğini geliştirmek ve uzman kişilerin değişimine zemin hazırlamak, ileri teknoloji ve donatıları ithal etmek, aile planlaması politikalarını sürdürmek ve insanların yaşam ortamlarını iyileştirmek bulunmaktadır (Donglin, 1996).

Çevresel koruma ile ilgili çalışmalar üç ayrı aşamada incelenmiştir. 1986’ya kadar olan süreci içeren birinci aşamada, daha çok, endüstriyel kaynaklı kirlenmiş alanlar ve kaynaklar üzerinde durulmuştur. Nanjing Üniversitesi 1985 yılında, Changzhou kentinin endüstriyel gelişiminin olası etkileri ve buna karşı çevresel koruma konusunda bir çalışma yapmıştır. Qnghua Üniversitesi de 1986 yılında, Changzhou kenti su kirliliği kontrolü üzerine bir çalışma hazırlamıştır. Changzhou Belediyesi Çevre Koruma Dairesi, bu iki çalışmayı temel alarak, Changzhou Belediyesi Çevre Kirliliği Yönetim Planı’nı hazırlamıştır. İkinci aşama 1987-1991 yılları arasında kapsamaktadır. Bu süreçte daha çok çevre yönetimi üzerine odaklanılmıştır. Su kirlleticilerini toplam miktarı ve lisans sistemi ile hava kirlleticilerini toplam miktarı ve lisans sistemi başlıklı iki model bu yıllar arasında deneyimlenmiştir. Kanalizasyon sistemi ile ilgili bir çalışma üniversitelere yaptırılmış ve çevre yönetim stratejisi ve eylem programı Belediye Çevre Koruma Dairesi tarafından hazırlanmıştır. Bu program içinde Dünya Bankası’nın finanse ettiği su kalitesi ile ilgili genel kapsamlı bir fizibilite raporu da yer almaktadır. Dünya Bankası’nın finanse ettiği ve Çin Çevre Bilimi Akademisi’nin belediyeden yardımlararak gerçekleştirdiği, çevre yönetimine

finansal yaklaşım ve minimum maliyetle ilgili geniş kapsamlı bir çalışmaya bu süreçte gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşama 1992 yılından sonraki süreci kapsamaktadır. Bu süreçte daha çok kentsel çevre yönetimi ve altyapı üzerine yoğunlaşmıştır. Kentsel kanalizasyon sistemi ile ilgili proje birinci evrede, su yolunu Changjiang Nehri'nden Yangtze Nehri'ne çevirme projesi ikinci evrede gerçekleştirilmiştir. Gazhane yapımı, konut bölgesine katı atık arıtma tesisinin yapımı yine bu süreçte gerçekleşmiştir. Kentsel alan dışına yapılan ring yol ve ot yollar kentsel alandaki trafik gürültüsü ve egzoz gazlarının azalmasını sağlamıştır (Donglin, 1996).

Temel politikalar kapsamında, fabrikaları kent merkezinden endüstri bölgelerine taşımak ve kent merkezinde ticaret, finans, bilgi, telekomünikasyon, yönetim ve hizmet sektörünün bulunmasını sağlamak yer almaktadır. Bu fonksiyonları içeren kent merkezinin çevresinde konut yerleşimleri önerilmiştir. Sonuç olarak pek çok yerde merkezi kentsel alanlar oluşması ve bu alanların doğal ya da yapay eşiklerle birbirinden ayrılması hedeflenmiştir. Qshuyan Bölgesi, Wujin İlçesi güneyde, H-Tech Endüstri Bölgesi kuzeyde ve Bingjiang Bölgesi Yangtze Nehri kenarında planlanmıştır. Temel politikalarından bir diğeri de endüstri bölgesinin doğal çevreyle uyumlu olmasıdır. Altyapı inşası çevresel koruma ve sosyo-ekonomik gelişmenin ön şartı olarak belirtilmiştir ve bazı altyapı hizmetlerinde ücretlendirmeye gitmek bir başka politika olarak belirlenmiştir. Ulaşım; kent merkezi ve diğer bölgeleri bağlayan yollar, içteki ve dıştaki ringleri bağlayıcı yollardan oluşmaktadır. Kent merkezinde yeni park alanlarına ve otobüs terminallerine ihtiyaç söz konusudur. Ana yollara paralel motorlu taşıtların kullanmayacağı yollar yaparak gürültü kirliliğini azaltmak hedeflenmiştir (Şekil 3.3). Kent merkezindeki büyük kamusal binalarında ve yeni endüstri bölgelerinde merkezi ısıtma sistemine geçmek ve genel olarak kömür kullanımını azaltmak stratejiler arasında yer almıştır. Yutang Sulama Projesi sayesinde, sel mevsiminde suyu Yangtze Nehrine pompalamak ve nehir suyunun ekosistemini iyileştirmek diğer hedefler arasındadır (Donglin, 1996).

Gündem 21 çerçevesinde Changzhou için kurulan komisyon sürdürülebilir gelişme için Genel Planı derlemek görevini üstlenmiştir ve bu plan eğitim, sağlık, sıhhileştirme, nüfus, sosyal güvenlik, altyapı, ulaşım, iletişim, doğal kaynakları kullanma, çevresel iyileştirme ve koruma konuları ile ilgili bilgiler içermektedir. Planın ana amacı ekonomi, toplum, nüfus, çevre, doğal kaynaklarla bütünleşik bir

gelişim sağlamak ve aynı zamanda tüm çevrede sosyal gelişime de katkıda bulunmaktadır. Uygun ekonomik büyüme oranı, yoksulluğu giderme, iş fırsatları, sosyal denge, yüksek yaşam standartları ve kültür, sürdürülebilir gelişmeyi sağlayacak ayaklar olarak belirlenmiştir. En temel strateji, sonuçta insan mutluluğu olarak gösterilmiştir (Donglin, 1996).

Şekil 3.3: Changzhou'dan bisiklet ve yaya yolu örneği

3.1.8 Manila – Filipinler

1991 yılında Metro Manila Bölgesi için kentsel kirliliği de içeren bir çevresel yönetim stratejisi hazırlıkları, yönetim tarafından başlatılmıştır. Bu strateji endüstriyel verimlilik ve kirlilik kontrol programlarını da kapsamaktadır. Çalışmanın amacı, geniş kapsamı ve temel bir kirlilik kontrol stratejisi hazırlayarak kamu ve özel sektör hareketlerini bu çerçevede yönlendirmek olarak belirlenmiştir. Bu çalışma sürecinde, Çevre ve Doğal Kaynaklar Birimi ile Ticaret ve Sanayi Birimi birlikte yer almıştır. Bu proje Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı (UNDP) ve Dünya Bankası Metropolitan Çevre Geliştirme Programı tarafından finanse edilmiştir. Çalışma üç aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada, karşılaşılan ilk bulguların ve problemlerin listesi içeren bir başlangıç raporu hazırlanmıştır (Kasım 1991). İkinci aşamada, teknik çalışma grubu ve izleme komitesi'nin birlikteliğiyle hazırladıkları problem teşhis ve tanımlama raporu yer almıştır (Ocak 1992). İkinci aşamadan hemen sonra bir ara rapor hazırlanarak, bulgular ve tavsiyelerin taslakları sunulmuştur (Mayıs 1992). Final raporu Ağustos 1992'de sunulmuş ve halen yürürlüktedir (Bartone, Bernstein, Leitmann, Egen, 1996).

Genel olarak, hızlı nüfus artışı ve Metro Manila Bölgesi'nin büyümesiyle paralellik gösteren kentsel çevre bozulması ve uygun arazi yönetimi politikalarındaki eksikliklerden dolayı gelişme, büyük oranda rasgele ve plansız bir yol izlemiştir. Çevresel ortamlar ve eğilimlerle ilgili olarak bulgular su, arazi ve hava başlıkları altında toplanmıştır. Kentsel çevre öncelikleri önem sırasına göre katı atık, sel baskını, toksik/tehlikeli kirlilik, gecekondular ve varoş yerleşimleri, su kirliliği, hava kirliliği, doğal kaynaklarda bozulma, gürültü kirliliği olarak belirlenmiştir. Katı atık, sel baskını ve su kirliliği problemleri su kalitesi yönetim stratejisi altında, tehlikeli atıklar toksik ve tehlikeli maddeler stratejisi altında, gecekondular ve varoş yerleşimleri ile doğal kaynaklarda bozulma konuları arazi kullanımı yönetim stratejisi altında, hava kirliliği hava kalitesi yönetim stratejisi altında, insan ve finansal kaynaklar konuları tüm stratejileri içeren kurumsal destek ve finans stratejileri altında ele alınmıştır. Su kalitesi yönetim stratejisi, bataklık alanların rehabilitasyonu, tüm kanalizasyon sistemini 2. Manila Kanalizasyon Projesi ile bütünleştirilmesi, sağlıklı dolgu alanları ve transfer istasyonlarının kurulması, 100 adet belirlenmiş kirlletici firma için atık azaltma ve atık su arıtma konularını içermektedir. Tehlikeli atık stratejisi, alanda geçici depolama ve arıtma konularını ele almaktadır. Arazi kullanımı yönetim stratejisinde, arazi kullanımı planlarının içerdiği tüm çevresel konular ve Metro Manila Bölgesi'ni daha yeşil yapacak planların geliştirilmesi vardır. Hava kalitesi yönetim stratejisi, yakıtlardaki kükürt miktarının azaltılması ve benzin kullanımı ile ilgili programlara yer vermiştir. Ayrıca taşıtlardan kaynaklı ve endüstriyel emisyonları denetleme programını da içermektedir. Kurumsal destek ve finans stratejisi, metropoliten arazi kullanımı için anahtar güç olarak Metro Manila Yönetimi'ni göstermektedir. Bu strateji, Çevre ve Doğal Kaynaklar Birimi ve Laguna Gölü Geliştirme Otoritesi'nin denetleme ve yaptırım kapasitelerini geliştirme, yetki sınırlarını belirleme, eğitimi destekleme, politik birliği yapılandırma ve bilgi/kurumsal eğitim kampanyası gibi konulara da yer vermektedir. Finans stratejisi, çevresel yönetim projesi için dış finansman ve sanayiinin ödediği kirlenme bedelleri ile desteklenecek Çevresel Yönetim Fonu kurulmasını önermiştir (Bartone, Bernstein, Leitman, Egan, 1996).

Stratejilerin uygulanması sırasındaki maliyetlere bakılacak olursa, yüksek maliyetten düşük maliyete doğru, atık su arıtma, mevcut sanayiinin atık azaltma, yeni şirketlerin atık azaltma, tehlikeli atık yönetimi, kirlilik azaltma, hava kirliliği kontrol gereçleri,

kurumsal destek, hava emisyon denetimi ve iş merkezi şeklinde belirtilmiştir. Ek programların Çevresel Yönetim Fonu bünyesinde yerel kaynaklar tarafından desteklenebileceği düşünülmüştür. Bu çalışma ayrıca, öncelikli olarak hangi alanlarda daha fazla bilgi ve analize ihtiyaç duyulduğunu belirlemiştir. En önemli önceliklerden biri yüzey suyu kalite modellerini geliştirme olarak ortaya çıkmıştır. Bu modeller genişletilmeye, düzenlenmeye ve değişikliğe ihtiyaç duymaktadır. Yer altı suyu kirlilik miktarının belirlenmesi, kaynakların ve yönetmeliklerin uygun şekilde değiştirilmesi, kurumsal yapıların tekrar gözden geçirilmesi gerekliliği bu çalışmalar sonucunda çıkmıştır. Çevresel anlamda kabul edilebilir arazi kullanım planlarının ve bölgeleme ile ilgili yasaların ilgili uzman personeller tarafından geliştirilmesi ne karar verilmiştir (Bartone, Bernstein, Leitmann, Hagen, 1996).

3.1.9 Sydney – Avustralya

Sydney, 2000 Olimpiyatlarını yeşil Olimpiyat sloganıyla almıştır. Eski bir sanayi bölgesi ve kent çöplüğü olan Homebush Körfezi ile Newington yerleşimi arazisine yapılan Sydney Olimpiyat Köyü yedi yıllık bir çalışmanın sonucunda çıkmıştır. Sydney Olimpiyat Komitesi'nin isteği üzerine, tüm bu süreç boyunca Greenpeace çalışmaları takip ederek raporlar hazırlamıştır. 2000 yılında Greenpeace geçen yedi yılı sentezleyerek, belirlenen kriterler bağlamında, çalışmalara A ve F aralığında notlar vermiştir. A en yüksek not, F ise en düşük not olarak tanımlanmıştır. Sydney Olimpiyat Köyü sonuç olarak Greenpeace'den C notunu almıştır. C notu orta bir not olsa da, 2000 Olimpiyatları çevreci uygulamalara iyi bir örnektir (Şekil 3.4) (Gültekin, 2003).

Şekil 3.4: Sydney Olimpiyat Köyü

Greenpeace'in Sidney Olimpiyat Köyü'nü sürdürülebilir gelişim açısından değerlendirme kriterleri aşağıda açıklanmıştır:

1. Olimpiyat tesislerinin planlanması ve yapımı; mevcut tesislerin kullanımı, çevreci yapı ve altyapı tasarımı, çevreci yapı malzemesi, planlamaya halkın katılımı,
2. Enerji Korunumu; ulaşım ve planlama bütünlüşmesi (toplu taşımanın yer seçimi, park yerleri, bisiklet ve yaya yolları), yapılarda ve altyapıda düşük enerjili tasarımı (uygun yoğunlukların belirlenmesi, malzeme seçimi, doğal havalandırma ve yalıtım yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, doğal aydınlatma, enerji etkin araçların kullanımı, geri dönüşümü malzeme kullanımı),
3. Su korunumu; sürdürülebilir su kaynakları yönetimi, su korunumu ve geri dönüşümü, böcekilacı kullanımı azaltma, kanalizasyon ve yağmur suyunun geri kazanımı, suyu az kullanan peyzaj tasarımı, su tasarruflu aletlerin kullanımı, suyun gerçek maliyeti konusunda halkın bilinçlendirilmesi,
4. Atıkların önlenmesi ve azaltılması; atıkların önlenmesi ve azaltılması ile ilgili yönetimi programları, atıkların geri dönüşümü,
5. Hava, su ve toprak kalitesinin iyileştirilmesi; iç hava dolaşımını maksimize eden yapı tasarımları, zehirli ve pis kokulu gazları azaltmak için yönetimi prosedürleri, mevcut arazinin kirlilik testi, kurşunlu yakıtların kaldırılması, klor esaslı ürünlerin kullanılmaması veya kullanımının azaltılması,
6. Önemli doğal ve kültürel çevrelerin korunumu; doğal ekosistemin bütünlüğünün korunması, tehli kedeki habitatların ve türlerin değerlendirilmesi, kimyasal olmayan böcek kontrolünün gerçekleştirilmesi, yerli bitki türlerini koruyan peyzaj programları, alandaki miras değerlerinin dikkate alınması.

Çevresel sorumluluk sahibi yönetimi le ilgili değerlendirme kriterleri; ticaret, bilet sistemi, catering atık yönetimi, ulaşım ve gürültü kontrolü başlıkları altında yer almaktadır (Gültekin, 2003).

Çevresel ilkelerin ekolojik kriterlerle değerlendirilmesi; olimpiyat katılımcıları (sürece katılım), temel çevresel hedefler, yenilenebilir enerji (güneş enerjisinden

yararlanma, enerji etkin tasarımı güneş panelleri kullanımı, yeşil enerji), toksik çareler (arazi deki zehirli di yoksi n atıkları nın iyileştirilmesi, Ho n e bush Körfezi ve Uni on Car bi de arazisinin temizlenmesi, oli mpi yat arazisinin temizlenmesi, Ori ca Fabri kası'nın temizlenmesi), PVC (PVC kullanımı nın azaltılması veya tamamen kaldırılması), atık (atık ve geri dönüşü m planı, kanalizasyon ıslahı, sı vı atık tesisleri), ulaşım (arabasız oli mpi yat, tren yolunun geliştirilmesi, tren yolu üzeri nde havaalanı, güneş faytonları, doğal gazla çalışan otobüsler, şehirde ulaşım bisiklet kullanımı), biyolojik çeşitlilik (tehli ke deki türlerin ve yeşilin korunması, geri dönüş tür ü l müş kereste kullanımı, or manların korunması), buzdolabı ve soğutma (havalandırma, kullanılan buzdolapları, sponsor firmaları yaklaşımı, geçici karşılaşma alanları), su (su geri dönüşü m sistemi, çift yönlü su sistemi, yüz me havuzları ve otellerdeki uygulama), diğ er (plaj voleybolu stadyumu, sporcular köyünde modüler evler, çevresel pavyon, kurt tarlaları) başlıkları altında gerçekleştirilmiştir (Gültekin, 2003).

3.2 Ekoköyler

Ekoköyler'in bu çalışma kapsamında ele alınması nın ana nedeni, sürdürülebilirliği amaçlayan en radi kal örnekleri oluşturma sı dır. Bu örnekleri n, sürdürülebilir yerleşim kriterleri açısından irdelenmesi gerekli görülmüştür.

Ekoköy; insan ölçeğinde, insani faaliyetlerin doğal çevreye zarar verilmeden gerçekleştirildiği, yerleşimlerin gerektirdiği her tür donatıya sahip, sağlıklı gelişim ve parlak gelecek hedefleyen yerleşim modelidir (Glman, 1991).

Ekoköyler kentsel veya kırsal alanlarda yer alan sürdürülebilir yerleşimler olup toprak, su, ateş ve hava bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu tanımlamada, toprak fiziksel yapıyı, su altyapıyı, ateş sosyal yapıyı ve hava kültürü temsil etmektedir. Toprak başlığı altında toplanan fiziksel yapı ile ilgili faaliyetler; biyolojik-yerel-organik gıda temini, ekolojik yapı, ürünlerin geri dönüşü manalizi ve doğal çevrenin iyileştirilmesidir. Su başlığı altında yer alan altyapı çalışmaları; suyun korunmasını, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, ulaşım mesafelerinin azalmasını ve kitle iletişimi araçlarına ulaşılabilirliği kapsamaktadır. Ateş kelimesiyle tanımlanan sosyal yapı; karar verme süreci, sürdürülebilir ekonomi, genel sağlık sosyal yardım ve eğitim öğretilimi çalışmaları nı içerir. Hava ile senbolize edilen kültür; yaratıcılık sanat, kişisel gelişim kutlamaları, kültürel çeşitlilik yeni dünya görüşü ve

barış-sevgi-küresel bilinç tabanlı yaşam ile ilgili çalışmaları kapsamaktadır (Jackson, 1996).

Ekoköy oluşma sürecinde; yeni kültürel yapının belirlenmesi, arazinin alınması, motive olmuş insan grubu, vizyonun tasarımı yansıtılması ve ekonomik sistemin geliştirilmesi yer almaktadır. Ekoköy toplumu, modern toplumda zayıflamış olan sosyal, ekolojik ve tinsel yanları tekrar geliştirme çabası içerisindedir.

Tüm ekoköyleri bünyesinde toplayan Global Ekoköy Ağı (GEN); GEN Europe (Avrupa, Afrika ve Ortadoğu), GENOA (Okyanusya ve Asya) ve ENA (Amerika)'dan oluşmaktadır. GEN Europe bünyesinde 109, GENOA bünyesinde 38 ve ENA bünyesinde 113 ekoköy kayıtlı bulunmaktadır (gen.ecovillage.org).

Bu çalışmada kapsamında, sürdürülebilirlikle ilgili uygulamalarda spesifik bir yeri olan ekoköylerden, Findhorn, The Farm, Lebensgarten ve Crystal Waters incelenmiştir. İncelenen örnekler; ekoköy hareketine öncülük etmiş ve günümüzde de faaliyetlerine oldukça aktif devam eden, Amerika, Avrupa ve Avustralya'da yer alan, önemli ve eski ekoköylerdir.

3.2.1. The Farm – ABD

The Farm günümüzde 250 kişinin devamlı ikamet ettiği bir ekoköydür (Şekil 3.5). Marketi, kliniği, okulları, su sistemi, eczanesi, postanesi, mezarlığı, iş yerleri ve konutları ile hizmet vermektedir. Yaşayanlar organik tarımla uğraşmaktadırlar. Yapılarda geri dönüşümlü, yerel malzemelerle birlikte artık malzemeler de kullanılmaktadır. Toplumsal değer ve hayata saygı vurgulanan yerleşimde, yoksulluğa, şiddete ve suça rastlanmamaktadır. Silah ve benzeri araçların kullanımı tamamen yasaktır. The Farm hareketi, 1971 yılında, San Francisco Üniversitesi'nde profesör olan Stephen Gaskin'in paylaştığı toplumsal deallerini yaymak üzere çıktığı yolculukta buraya varması ile başlamıştır. Alanın keşfinden sonra Gaskin'in önderliğindeki 320 kişi tüm birikenlerini bir araya getirerek bu araziyi satın almış ve hemen çalışmalara başlanarak, dört yıl içinde tarımsal anlamda kendine yeten bir yerleşim yaratılmıştır. Öncelikle, okullar, seralar, bakkallar, otomotiv, kaynak ve marangoz atölyeleri, klinik, laboratuvar, dispanser, yoğun bakım ünitesi ve revir kurulmuş ve beş yılın sonunda altyapı işlerinin tamamına yakını bitirilmiştir. Sağlık hizmetleri sadece The Farm'la sınırlı kalmamış, 20 mil içerisinde yer alan herkese hizmet sunulmuştur. 1980'lerde nüfus 300'den 1500'e fırladığında bu yapının bu

nüfusla devam edemeyeceği tarımsal başarısızlıklardan sonra anlaşılmış ve 1983 yılında eski haline kavuşmuştur. İlk kez bu yılda özel mülk edinmeye izin verilmiş ve bu uygulamaya halen devam etmektedir. Dönüşüm sürecinde, çevredeki ormanları ve doğal çeşitliliği korumak için tarımsal alanları yarıya indirilmiş ve yerleşim tekrar düzenlenmiştir. Son zamanlarda yaklaşık 320 hektarlık bir alan ekoköye tekrar dahil edilmiştir. Kuzey Amerika Ekoköy Ağı'nın merkezi olan The Farm Doğal Haklar Merkezi ve Çevresel Kaynaklar Merkezi gibi pek çok projeyi de yürütmektedir (sustainable.doe.gov/success/farmeco.shtml).

Şekil 3.5: The Farm Ekoköyü

The Farm Program kapsamındaki önemli konu başlıkları; tarım enerjisinin etkin kullanımı, gıda bilimi, habitatın korunması, teknik gelişme, sürdürülebilir gelişme inisiyatifleri ve yayınlardır. Organik bahçecilik yapılması, tüm atıkların kompostlanarak gübreye dönüştürülmesi, organik tarım metodlarının kullanılması, bazı hayvanların zararlı böcekleri yok etmede kullanılması, meyve bahçeleri ve fidanlıkların oluşturulması, tarımla ilgili kurslar ve atölye çalışmaları düzenlenmesi tarımla ilgili çalışmalar kapsamaktadır. 1978'den beri tüm binalarda güneş enerjisi ve diğer enerji etki tasarımları kullanılmaktadır. Geri dönüştürülmüş malzemelerden inşa edilen The Farm Okulu Amerika'daki en büyük pasif güneşlenme (pasif solar) okuludur. Gıda laboratuvarında tarımsal üretimi ile ilgili pek çok bilimsel çalışma sürdürülmektedir. Habitat koruma ile ilgili en büyük çalışma, tehlike altındaki pek çok türü barındıran Swan Nehri ve çevresini korumakla ilgili olan çalışmadır. Teknik açıdan önemli gelişmelerden biri, 1971'de kurulan ebellek programı kapsamında 2000'den fazla bebek dünyaya getirilmesi ve bunların sadece %1.8'inin sezeryan olmasıdır. Hastanelerdeki sezeryan oranı %25'tir ve bu nedenle bu program gün geçtikçe daha fazla talep görmektedir. The Farm Yayınevi 1971'den bu yana

vejeteryan yemekler, sürdürülebilir tarım kadın sağlığı, genel sağlık çevre ve Amerika'ya özgü konularla ilgili olarak düzinelerce kitap yayınlamıştır (sustainable.doe.gov/success/farmersmarket).

3.2.2 Findhorn – İskoçya

Findhorn İskoçya'nın kuzey doğusunda yer alan bir yerleşimdir (Şekil 3.6). Eileen Caddy, Peter Caddy ve Dorothy Maclean 1962'de Findhorn'a yerleşerek bu hareketi başlatmışlardır (Talbot, 1996). Paul Hawken'in bir yıl burada yaşadıkdan sonra yazdığı Findhorn'un Sihri adlı kitap 1971 yılında yayımlanmış ve topluluğun tanınmasında önemli rol oynamıştır. 1982 yılında gerçekleşen Planetary Village konferansından sonraki altı yıllık süreçte, ekolojik bir köy yaratma için planlama ve hazırlık çalışmaları yapılmıştır. 120 karavan ve seyyar evlerle başlayan bu hareket günümüzde organize bir yerleşim haline gelmiştir. İlk dönemler sadece bitkiler ve doğayla ilgili işler yapılan bu yerleşim günümüzde ruhsal ve holistik eğitimin merkezi olarak tanımlanmaktadır. Findhorn Vakfı eğitim merkezi gibi çalışmaktadır. Kişisel ve ruhsal gelişim, çelişkilerin çözümü, bahçecilik, meditasyon, liderlik, topluluk yaşamı ve güzel sanatlarla ilgili pek çok kurs bu vakıf bünyesinde yürütülmektedir. Topluluk ayrıca, çevresel projeler, ekolojik ev yapımı, yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanımı, geri dönüşüm projeleri, Caledonian Ormanı'nın korunması ve iyileştirilmesi ile ilgili pek çok çalışmada yer almaktadır (GEN Europe, 1998).

Findhorn Ekoköy Projesi 1998 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi tarafından en iyi uygulamalar olarak seçilmiştir. Ekoköy, günümüzde tamamen çevre duyarlı ve enerji etkin 45 adet ekolojik yapıya sahiptir. Nefes alan duvarlar olarak tanımlanan yeni sistemle inşa edilen yapılarda, toksik olmayan doğal malzemeler kullanılmıştır. Saman ve araba lastiklerinden dönüştürülmüş malzemelerle de inşaat denenmiştir. Yerleşim yapılaşmış çevreyle ilgili, her tür yeni ekolojik çözüme açıktır. Yapılarda; pasif iklimlendirme, güneş panelleri, gazla ısıtma sistemi, etkin izolasyon, düşük enerjili lambalar, üçlü cam sistemi, selüloz yalıtım (geri dönüştürülmüş kağıtlardan), toksik olmayan organik boyalar, ahşap, toksik olmayan reçine ve zanaat, yerel kereste, yerel taşlar, doğal kilden yapılan kiremitler, nefes alan duvarlar (hava değişiminde nem kontrol eden malzeme ve teknik), ahşap döşeme, izole elektrik devreleri, su korunumu için özel uygulamalar (duş, tuvalet,

musluk), yağmur suyu toplama üniteleri (bahçeler için) ve basit yapı m teknikleri (ahşap ile ilgili) kullanılmaktadır. Ayrıca donatıları paylaşım (çamaşırhane, mutfak, salon) söz konusudur. Pek çok yapı güneş panellerine sahiptir ancak son zamanlarda pasif güneş ışınlarını kullanma, pencereleri güneye baktırma ve kuzeyde mümkün olduğunca pencere açma daha çok önem kazanmıştır. Elektrik ihtiyacının %15'i rüzgar jeneratörlerinden sağlanmaktadır. Findhorn yerleşimi günümüzde, enerjisinin %28'ini yenilenebilir kaynaklardan kendisi sağlayabilmektedir. Önümüzdeki beş yıl içinde bu oranın %80-90'a çıkması hedeflenmektedir. Böylelikle, yeni evler ve rüzgar türbinleri yapmak mümkün olacaktır. 1995 yılında, ekoköye, Yaşayan Mekan olarak isimlendirilen atık su iyileştirme tesisi kurulmuştur. Burada, atıksular kimyasal olmayan biyolojik sistemlerle arıtılmaktadır. Findhorn Ekoköyü'nde organik ve biodinamik çiftçilik metotları kullanılmaktadır. Bu sistemler olarak paylaşım olarak da tanımlanmaktadır. Ekoköy kimliğinin gerektirdiği yaşam tarzları ve deneyimler sonucu ortaya çıkan pek çok aktivite, ekonomik anlamda yerleşimi desteklemektedir. 25 ayrı merkez ve kuruluş yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır. 1999 yılında Yeni Findhorn Birliği kurulmuş ve sınırlar genişletilmiştir (ecovillagefindhorn.com).

Şekil 3.6: Findhorn Ekoköyü

3.2.3 Lebensgarten – Almanya

Lebensgarten 1938-39 yılları arasında Nazi rejimi tarafından inşa edilmiş ve 1945-77 İngiliz askeri kampı olarak kullanılmıştır. 1977-85 yılları arasında işlevsiz bir köhne bölge haline gelen alan 1985-98 arasında koruma alanı olarak ilan edilmiş ve ekoköy çalışmalarına başlanmıştır. Lebensgarten 1985'ten itibaren sosyal, kültürel ve ekolojik vizyonla yaşamı sürdürmektedir (Şekil 3.7). Birlikte yaşamın yeni modeli olarak kendini tanımlayan yerleşim sosyal denge ve birliktelik ihtiyaçlarını

karşılarken doğaya saygıyı ön planda tutmaktadır. Dönüşüm projesi olarak NAZİ çalışanlarının yerleşiminden ekolojik sosyal bir merkeze dönüşmesi alana farklı bir anlam da kazandırmaktadır. Ekoköy, rehberli ziyaretçi programlarına, sergilere, kurslara, sanatsal performanslara ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca gelen ziyaretçiler topluluk aktivitelerine katılabilir ve kendine özgü yaşam deneyimi yaşayabilir. Doğa ile uyum içindeki bu topluluk barış, tolerans ve yaratıcılık temellerine oturtulmuştur. Alanda yer alan köhnemiş yapılar zaman içinde yenilenecek ihtiyaç duyulan donatılar için kullanılmıştır. Eğitim faaliyetlerine oldukça fazla önem verilen Lebensgarten’de ekoloji, tedavi, sağlıklı yapı, meditasyon ve kişisel gelişimle ilgili çok sayıda seminer verilmiş ve verilmektedir. Ekoköy farklı yaş, din, meslek ve sosyal gruptan insanı barındırmaktadır. Çalışma grupları, izleme komitesi haftalık toplantısı ve iki haftada bir yapılan genel toplantı ile gerekli kararlar alınır. Düşünce-beden-ruh ilişkisi (Zen, Tai Chi), ekoloji, sağlık, meditasyon (çatışmanın çözümü), meditasyon, kişisel gelişim ve holistik bilgi eğitimsel faaliyet kollarıdır. Her çeşit bahçe, elektrik üretimi, enerji korunumu sistemler sergisi, pasif güneşlenme (pasif solar) sistemleri, seralar, permakültür, iki adet elektrikli araba için dolun istasyonu, sıcak su sistemi ve yağmur suyu toplama ünitesi alanda yer alan ekolojik tesislerdir. Topluluk faaliyetlerinin gerçekleştiği alanlar içinde şapel, el sanatları atölyeleri, anaokulu, meditasyon odaları, toplanma yerleri (kafe) ve organik gıda kooperatifi yer almaktadır. Sanat sergileri, halka dansı günleri, konserler, müzik resitaleri ve performanslar, yapılan kültürel aktiviteler olarak değerlendirilebilir. Ekonomik gelir sağlayan iş sahaları içerisinde biyolojik yapı malzemesi üretimi, kitapevi, bilgisayar danışmanlığı, el sanatları ve takı dükkanları, ekolojik marlık ve planlama ofisi, çevresel yönetim ve danışma, küresel ekoköy ağı ofisi, özel tedavi yöntemleri, permakültür, meditasyon okulu ve seminer işleri yer almaktadır (GEN Europe, 1998).

Şekil 3.7: Lebensgarten Ekoköyü

3.2.4 Crystall Waters –Avustralya

Crystall Waters ilk per makültür ekoköyü olarak bilinmektedir. Temiz havası, ılıman iklimi, zengin çeşitlilikteki doğal kaynakları ve tarımsal alanlarından dolayı tercih edilen bu alanda ekoköy hareketi 1985 yılında başlamıştır. Avustralya'daki en iyi per makültür tasarımlarıyla çalışılarak, gerçek bir per makültür köyü yaratmak için, gelişme planları ve yasal dokümanlar hazırlanmıştır. Per makültür, sürekli tarım ve kırsal hayatın bütünleştiği bir kavram olarak tanımlanmıştır. Crystall Waters, 300 kişilik bir yerleşim olarak, 83 konutu, geniş tarım alanlarını, hafif endüstriyi, eğitim servis ve diğer aktiviteleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu yapıya, diğer ekoköylerde de olduğu gibi, her tür insanın katılması mümkündür. Yerleşimde var olan yasalar, ekolojik sürdürülebilirliği, kültürel canlılığı ve huzuru sağlamak içindir. Topluluğun sloganı; dünyayı önemse, insanları önemse ve ihtiyacımdan fazlasını dağıt şeklindedir. Crystall Waters per makültür tasarımı ilkeleri doğrultusunda yapılmış kapsamlı bir fiziksel plana sahiptir. Ekonomik anlamda tamamen kendine yeten bir yapısı olmadığından bazı işler yerleşim dışından idare edilmektedir. Kendi bünyesinde işlettiği kooperatif, market ve ziyaretçiler için kiralanan kamusal malzemeleri önemli gelir kaynaklarındanır. Bu ekoköyde de enerji, atık ve su üzerinde özellikle durulmuştur. Geri dönüşüm ve kompost çalışmalarına fazlasıyla önem verilmiştir. Su en önemli tasarım kriteridir. Tavanlarda yağmur suyunu biriktiren sistemden içme suyu temin edilirken, yakında yer alan bir dere den de kullanma suyu sağlanmaktadır. Rekreatif kullanıma ve sel baskını engellemek için bir su bendi planlanmıştır. Crystall Waters'ta evler özel mülktür ve yapımdan mülkiyet sahibi sorumludur. Elektrik halen yerel sistemden sağlanmaktadır ancak nişim enerji tüketimi için düzenlemeler yapılmıştır. İyi izolasyon ve alternatif yakıt kullanıma dikkat edilerek birlikte, özellikle son zamanlarda, fotovoltaik sistemler teşvik edilmektedir. Peyzajla bütünleşik ve insan ölçeğine uygun, yerel ve doğal malzemelerin kullanıldığı, pasif iklimlendirmenin dikkate alındığı, esnek ve çevre duyarlı tasarımlar üzerinde önemle durulmaktadır. Her konuda basitlik ve sadelik ilkesi, yapı metotları için de geçerlidir. Düzenlenen bir takım rutin toplantılar ve birlikte gerçekleştirilen aktivitelerin, zaman içerisinde, yerleşimin kendine özgü bir geleneksel yapı kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Diğer ekoköylerde olduğu gibi burada da finansal kaynak yaratma önemli bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Tüm projeler özel sermaye ile finanse edilmektedir ve bu

konuda hükümetin herhangi bir yardım söz konusu değildir. Fiziksel tasarım ve yapı tanımlanmış olan Crystal Waters'ın günümüzde çaba harcaması gereken en önemli konu, sürekli tarım ve sürekli kültürün bileşkesi olan pernakültür topluluğunu bir arada tutabilmektir (context.org/ICLI/BI/C29/Custer.htm).

3.3 Değerlendirme

Önceki bölümlerde detaylı olarak açıklanmış örneklere bakıldığında, sürdürülebilirlik ile ilgili yapılan çalışmalar, belirlenen stratejiler ve hedefler aynı paydada birleşmektedir. Mevcut duruma, konulara ve kentlere bağlı olarak bir takım yaklaşımlar farklılıkları gözlenmiştir ancak varılmak istenen hedefler, öncelik sıraları değişse de benzer hedeflerdir.

Austin uygulamasında tüm kenti kapsayan bir sürdürülebilirlik planı hazırlanmıştır. Sürdürülebilir bir Austin için planda yer alan öncelikli konular içinde; adalet, ekonomi, çevre, kentsel büyüme ve yayılma, ulaşım sürdürülebilir yapı, insan sağlığı, yenilenebilir enerji kaynakları, iklim dengesi, estetik ve bilinçli halk bulunmaktadır. Sürdürülebilir bir toplum yaratmak için ciddi bir örgütlenme söz konusudur. San Francisco örneği incelendiğinde, Austin'deki ne benzer yaklaşımlar burada da göze çarpmaktadır. San Francisco Planı konuları iki bölümde ele almaktadır. Birinci bölüm hava kalitesi, biyolojik çeşitlilik, enerji, iklim değişiklikleri ve ozontabakası, gıda ve tarım zararlı maddeler, insan sağlığı, parklar, açık alanlar ve sokaklar, katı atık, ulaşım su ve atıksu başlıkları altında yer alan özel çevresel konuları içerirken, ikinci bölüm ekonomi ve ekonomik gelişme, çevresel adalet, belediye giderleri, kamusal eğitim ve bilgilendirme, risk yönetimi ile ilgili konulardan oluşmaktadır. Sao Paulo uygulaması, çevresel tehdit altındaki Guarapiranga Havzası'nın tekrar canlandırılması ve metropolle bütünleştirilmesi çalışmalarını kapsamaktadır. Bu süreçte izlenen yolda öncelikle sürdürülebilirlik politikaları belirlenmiş ve bu politikalar doğrultusunda sektörel eylem planları hazırlanmıştır. Bu çalışmada, özel sektör hareketleri, amaçla ulaşmak için yönlendirilebilecek potansiyeller olarak dikkate alınmıştır. Fiziksel uygulamalar kapsamında; arazi kullanımda değişimleri, jeolojik riskli alanlarda yaşayanların başka yerlere taşınması, atıksu arıtma ve katı atık tesisleri kurmak, eksik altyapı hizmetlerini getirmek (yol, su, kanalizasyon vb.), havza kıyı bandı çevresinde rekreasyonel ve ekolojik alanlar oluşturmak, alan çevresinde bulunan endüstrileri

sınırlamak yer alan çalışmalardır. Mexico Gty örneğinde, nüfus yoğunluğunun bir sonucu olarak sera gazlarından oluşan hava kirliliği problemi karşı alınan önlemler, özellikle ulaşım ve sanayi ile ilgili çalışmalar irdelenmiştir. Petrol endüstrisi, kullanılan yakıtlar, ulaşım sektörü, özel endüstri ve hizmetler, termik santraller, ormanlaştırma, eğitim araştırma ve geliştirme konuları üzerinde özellikle durulmuştur. Ulaşım politikası ile ilgili alınan kararlar; mevcut yolların kullanımını geliştirmek, kamusal ve özel ulaşım birlikte ele alınmak, motorlu araç kullanımını azaltmak ve kullanım mesafesini kısaltmak, yolcu sayısını azaltmak, yakıt fiyatlarında düzenleme yapmak, yeni taşıtlar için emisyon standartları getirmek, yakıtların içeriğini yeniden formüle etmek, toplu taşımayı geliştirmek ve yönetimi ölçütlerinde fayda-maliyet karşılaştırması yapmaktır. Perugia'da, tarihi doku üzerinde gerçekleştirilen otomobilsiz kent uygulaması, yayalaştırma bazlı bir çalışmadır. Tarihi dokunun sürdürülebilirliğini sağlamak üzere genişletilen ve tekrar düzenlenen yaya alanları toplu taşıma ile desteklenmiştir. Otomobil kullanımını azaltmak için yapılan düzenlemelerde psikolojik ve sosyal etkiler dikkate alınmıştır. Bu uygulamayla; hava kirliliği, görsel kirlilik, trafik karmaşası, trafik kazaları, güvensiz yollar, gürültü kirliliği, ozon tabakasına etki ve yenilenemez enerji kaynaklarının kullanımı gibi olumsuz çevresel etkileri minimize etmek amaçlanmaktadır. Astana Master Planı, Kurokawa'nın uluslararası yarışmada birincilik aldığı ve JICA'nın hazırladığı bir plandır. Metabolik ve simbiyotik bir kent yaratma temellerinden çıkan plan, ekokoridorlar ve ekorman önerisi, mevcut doğal kaynakları ekolojik sınırlar içinde geliştirilmesi, alternatif enerji kaynaklarını kullanması, lineer gelişim önerisi, geri dönüşümü önem verilmesi bakımından ekolojik planlama araçlarını kullanmaktadır. Changzhou kentinde sürdürülebilir gelişmeyi hedefleyen çalışmada; ekonomik gelişme, konut bölgeleri, altyapı planlaması, kır-kent bütünleşik gelişme, sosyal gelişme, yaşam kalitesini arttırma ve çevre koruma ile ilgili konular üzerinde durulmuştur. Ekonomi, toplum nüfus, çevre ve doğal kaynaklarla bütünleşik bir sosyal ve ekonomik gelişmenin sürdürülebilir gelişmeyi sağlayacağı temel alan çalışmalar bu örnekte yer almaktadır. Filipinlerdeki Manila örneği kentsel kirliliğe çözüm bulmak amaçlı yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Sürdürülebilirlik ile ilgili çevresel yönetim stratejileri geliştirilmiştir. Katı atık sel baskını ve su kirliliği problemleri su kalitesi yönetim stratejisi, tehlikeli atıklar toksik ve tehlikeli maddeler stratejisi, gecekondu ve varoş yerleşimleri ile doğal kaynaklarda bozulma konuları arazi kullanım yönetimi

stratejisi, hava kirliliği hava kalitesi yönetimi stratejisi, insan ve finansal kaynaklar tüm stratejileri de kapsayan kurumsal destek ve finans stratejisi altında yer almaktadır. Sidney Olimpiyat Köyü, Greenpeace'in her aşamasını titizlikle takip edip inceleyip değerlendirdiği bir çalışmadır. Greenpeace belirlediği sürdürülebilir gelişim ve ekoloji ile ilgili kriterlerle bu yerleşimi değerlendirmiştir.

Ekoköyler, tamamen ekolojik yaşam tarzını benimmiş küçük toplumların yerleşimleridir. Ekoköyler; ekolojik gıda, ekolojik yapı, geri dönüşüm doğal çevreye saygı, suyun korunumu, yenilenebilir enerji kaynakları, sürdürülebilir ekonomi, genel sağlık sosyal yardım eğitimi öğretimi yaratıcılık sanat, kişisel gelişim kültürel çeşitlilik barış-sevgi-bilinç tabanlı yeni dünya görüşü bileşenlerinden meydana gelen ekolojik yaşam tarzını benimmiş yerleşimlerdir.

İncelenen tüm bu örneklerdeki yaklaşımlar, stratejiler, hedefler ve yapılan uygulamalardaki kriterler, tezin amacına yönelik olarak seçilen ve Galata örneği üzerine uygulanan Geniş Kapsamlı Projelerde Sürdürülebilirlik Matrisi'nin kriterleri ile örtüşmektedir. Kamu sağlığı/güvenliği, bakım/onarım (maintenance), sosyo-ekonomik etki, komşuluk etkisi, sosyal adalet, alternatif finans kaynakları, diğ er projelerle koordinasyon, arazi kullanımı, hava, su, enerji, biyoloji ve diğ er çevresel kriterlerinden oluşan matris, projelerin sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliklerini değerlendirmektedir.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK (ÇOKLU NİTELİKLİ KARAR-FAYDA) MATRİSİ

4.1. Sürdürülebilirlik Matrisi Tanımı ve Açıklaması

4.1.1. Tanım

Sürdürülebilirlik Matrisi Çoklu Nitelikli Karar Fayda Matrisi olarak da isimlendirilmektedir. Böyle isimlendirilmesinin nedeni çoklu ve çeşitli niteliklerdeki projelerin kıyaslanmasına zemin hazırlamasıdır (ci.austintx.us/sustainable/matrix_score.htm).

Sürdürülebilirlik Matrisi, projelerin sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesini adalet, çevre ve ekonomi konuları kapsamında sistematik bir yaklaşımla yapmaktadır. Matris, projelerde veya önerilerdeki öncelikleri elekten geçirerek belirler. Bu önceliklerin sırası uygulama öncelik sırasının belirlenmesinde fikir verici olmaktadır. Projelerde sürdürülebilirlik ile ilgili pek çok konu matris kapsamında spekülasyon ve subjektif olarak ele alınabilir. Projeler gerçekleşip, uygulanıp, sonuçları görülmeden tahmin edilen olası etkilerinin gerçekleşeceğini garanti etmek imkansızdır ve bu nedenle matriste, “yapılan hatalara rağmen işi niçinden başarı ile çıkarmak (muddling through)” ilkesi benimsenmiştir (ci.austintx.us/sustainable/matrixintro.htm).

Sürdürülebilirlik Matrisi her meslekten uzmanları içeren bir grubun bir yıllık yoğun bir çalışmasının ürünüdür. Matris ilk olarak Austin Sürdürülebilir Toplum İnisiyatifi çalışma planında yer almış (Temmuz 1996) ve sürdürülebilirlikle ilgili personel tarafından geliştirilmiştir (Kasım 1996). Geliştirilen matris ile ilgili sunumlar Austin Geniş Kapsamlı İyileştirme Programı Koordinasyon Komitesine verildikten sonra kullanıcılara rehberlik edecek çalışmalar yapılmıştır (Şubat 1997). Nisan 1997’de matris örnek projeler üzerinde denenmeye başlanmıştır (Bachmutz, Doxsey, 1996). Denemeler sonucunda gerekli düzenlemeleri yapılan matris Haziran 1997’de onaylanmıştır (ci.austintx.us/sustainable/matrix_paper.htm). Güncel durumda, Austin kenti ile ilgili tüm öneri projeler Sürdürülebilirlik Matrisi Puanlaması’na sahip olmak zorundadır (ci.austintx.us/sustainable/madm.htm). Bu süreçte, öncelikli olarak, matrisle ilgili hesap çizelgesi bilgisayar ortamında tüm kent birliğine ulaştırılır,

birinin proje önerileri ile ilgili puanlamalarını yaparlar, puanlamaların açıklanması özet olarak yazılır, tamamlanmış ve puanlanmış matrislerin kopyaları planlama-çevre-koruma hizmetleri ile ilgili birinin sürdürülebilirlik personellerine gönderilir, sürdürülebilirlik personelleri puanlamaları ve puanlama mantığını gözden geçirir, sürdürülebilirlik personelleri ve öneriyi getiren birim temsilcileri arasında puanlamalar tartışılarak ortak karar verilir ve ilgili birim tarafından öneri projeye planlama puanlamasına göre sürdürülebilirlik sırasına sokulur. Sürdürülebilirlik sırası belirlenmiş olan projelerin ekonomik uygulanabilirlik analizleri yapılır ve bu analizler sonucunda sürdürülebilirlik sırası tekrardan oluşturulur. Tüm bu süreç sonucunda, projelerin uygulanma sıraları belirlenmiş olmaktadır (ci.austin.tx.us/sustainable/matrixaustin.htm).

4.1.2 Kriterler

Sürdürülebilirlik Matrisi 13 temel kriterden oluşmaktadır. Bu kriterler; (X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği, (X2) Bakım Onarım (Maintenance), (X3) Sosyo- Ekonomik Etki, (X4) Konuşulabilirlik Etkisi, (X5) Sosyal Adalat, (X6) Alternatif Finans Kaynakları, (X7) Diğer Projelerle Koordinasyon, (X8) Arazi Kullanımı (X9) Hava, (X10) Su, (X11) Enerji, (X12) Biyoloji ve (X13) Diğer Çevreseller'dir (ci.austin.tx.us/sustainable/model.htm).

Her kriter için ağırlık faktörleri belirlenmiştir. Ağırlık faktörü kriterin genel değerlendirilmesindeki etki yüzdesini göstermektedir. Ağırlık faktörleri X1 için %13, X2 için %13, X3 için %10, X4 için %11, X5 için %12, X6 için %5, X7 için %6, X8 için %10, X9 için %4, X10 için %4, X11 için %4, X12 için %4 ve X13 için %4'tür (ci.austin.tx.us/sustainable/model.htm).

Ağırlık faktörleri bileşen faktörlerinden oluşmaktadır. Bileşen faktörü, kriterin çevresel, ekonomik, sosyal ve lojistik etkilerinin yüzdesini göstermektedir. Bileşen faktörleri açısından; X1 kriteri %85 sosyal- %15 çevresel, X2 kriteri %65 ekonomik- %35 çevresel, X3 kriteri %50 sosyal- %50 ekonomik, X4 kriteri %80 sosyal- %10 ekonomik- %10 çevresel, X5 kriteri %90 sosyal- %10 ekonomik, X6 kriteri %100 ekonomik, X7 kriteri %50 ekonomik- %20 çevresel- %30 lojistik, X8 kriteri %15 sosyal- %85 çevresel ve X9- X10- X11- X12- X13 kriterleri ise %100 çevresel olarak değerlendirilmiştir (ci.austin.tx.us/sustainable/model.htm).

Matrikste her bir kriter için etki göstergeleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir: (ci.austintx.us/sustainable/matrixconsider.htm)

Kamu Sağlığı/Güvenliği kriteri; kamu sağlığı, kamu güvenliği ve suç önleme göstergelerinden oluşmaktadır. Müdahalenin aciliyet derecesi, çözümün kalıcı veya geçici olması değerlendirme etkilenebilir.

Bakım Onarım (Maintenance) kriteri; bakım onarım varlıkları ve malları koruma göstergelerinden oluşmaktadır. Müdahalenin aciliyet derecesi ve maliyeti değerlendirme etkilenebilir.

Sosyo-Ekonomik Etki kriteri; yerel işi nkanı yaratma, uzun vadeli işi nkanı yaratma (inşaa faaliyetler kapsamındaki işler dışında), yan iş sahaları yaratma, iş eğitimi ve kamu-özel ortaklığı göstergelerinden meydana gelmektedir. Proje önerisinin çevreyi iş sahaları içi cazip hale getirmesi, özel sektörün yan iş sahalarını desteklemesi ve kamusal kullanı malanlarının birbirine yakın olması değerlendirme dikkate alınacak noktalar dır.

Konşuluk Etkisi kriteri; miras değerlerini koruma, alana yeni değerler kazandırma, faydalanma ve ulaşılabilirlik düzeyinde artış, arazi/emlak değerlerinde artış, rekreasyonel ve eğitimsel fırsatlarda artış göstergelerinden oluşmaktadır. Toplumun canlılığın fonksiyonel (giriş ve servisleri geliştirmek) ve sosyal (eğitimsel ve rekreasyonel) olarak geliştiren, kentsel fonksiyonların (bakım onarım faaliyetleri, yangın, acil servis vb.) konşu bölgelerle paylaşımında kolaylık sağlayan önerilerle yol projeleri, ağaçlandırma, yaya kullanımları ve geliştirilmiş girişler değerlendirme aşamasında dikkate alınır.

Sosyal Adalet kriteri; eşitlik, farklılık, çeşitlilik ve kimselerin hizmet aldığı göstergelerine göre değerlendirilir. Projenin misyonu, konumu, kimlere hizmet ettiği, sosyal ve ekonomik anlamda dezavantajlı nüfusa yardımcı olup olmadığı değerlendirme etkilenebilir.

Alternatif Finans Kaynakları kriteri; ödenek, yardım ve anlaşmalı ödenek göstergelerini içermektedir. Dışarıdan gelen finansal destek ve desteğin statüsü önemlidir.

Diğer Projelerle Koordinasyon kriteri; diğer projelerle ve birimlerle koordinasyon, hizmetlerin birleştirilmesi, sinerji ve paylaşılmış işletim sistemi faydaları göstergelerinden oluşmaktadır. Kentsel yatırımların optimizasyonu ve rahatsız edici

faaliyetlerin belirli bir zaman periyodu içinde toplanması bu kriterde dikkate alınacak noktalardır.

Arazi Kullanım kriteri; bölgesel sürdürülebilirlik, hassas alanları koruma, noktasal alanlara yeni mallar eklenme, transit ve yaya yönelmiş gelişim mevcut altyapının taşıma kapasitesini arttırma ve noktasal gelişime katkı sağlama göstergelerini içermektedir. Mevcut altyapının etkin kullanımı, mevcut altyapıyı geliştirme için minimum müdahale, alana eklenen yeni malların/hizmetlerin yoğunluk arttırıcı etkisi, kentsel merkeze yakınlık, düşük etkili ulaşım seçenekleri ve çok fonksiyonlu yeşil kuşak önerileri bu kriterin değerlendirilmesindeki önemli noktalardır.

Hava kriteri; sıfır kirlilik ve optimizasyon göstergelerinden oluşmaktadır. Araç kullanımı azaltma, yayalaştırma, düşük etkili ulaşım seçenekleri, ağaçlandırma, yeşil alanlar yaratma ve doğal alanları arttırma hava kriteri ile ilgili değerlendirilmede dikkate alınan noktalardır.

Su kriteri; sıfır kirlilik, optimizasyon ve koruma göstergelerinden meydana gelmektedir. Yağmur suyu kalitesi, yer altı suyu kalitesi, su kullanımı, geri dönüşüm ve tekrar kullanım konuları değerlendirilme etkilemektedir.

Enerji kriteri; sıfır kirlilik, optimizasyon ve yenilenebilir enerji kaynakları göstergelerinden oluşmaktadır. Enerji kullanımı, enerji korunumu, alternatif enerji kaynaklarının kullanımı ve araç kullanımının azaltılması kriterle ilgili değerlendirilmede etkili konulardır.

Biyoloji kriteri; çeşitlilik, koruma, iyileştirme ve lokasyon göstergelerini kapsamaktadır. Ekosistemi iyileştirme, yeşil alanları arttırma ve su kalitesini iyileştirmek adına doğal sistemler önerme (sulak alan) bu kriterde değerlendirilen konulardır.

Diğer Çevreseller kriteri; tasarım malzeme ve tekrar kullanıma adaptasyon göstergelerinden meydana gelmektedir. Sürdürülebilir yapı (ekolojik yapı), geri dönüşümü ve çevre duyarlı malzeme kullanımı, yerel kaynakların kullanımı ve disiplinler arası iyi örgütlenmiş planlama ve uygulama ekibi bu kriterdeki önemli noktaları oluşturmaktadır.

4.1.3 Puanlama Prosedürü

Matriste değerlendirilerek üzere alınan proje önerilerinin ilk olarak her bir kriter için etki göstergelerinin yardımıyla olası sıraları belirlenir. Daha sonra olası sıra kriterin ağırlık faktörü ile çarpılır ve ağırlık değeri bulunur. Her kriter için hesaplanmış olan ağırlık değerlerinin toplamı projenin toplam puanını verir. Kısacası; Ağırlık Faktörü x Olası Sıra = Ağırlık Değeri ve Ağırlık Değerleri Toplamı = Toplam Puanlama'dır (ci.austintx.us/sustainable/matrixscore.htm).

Olası sıratamımları her kriter için aşağıda açıklanmıştır (ci.austintx.us/sustainable/matrixscore.htm):

X1: Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriteri olası sıratamımları:

10= Acil - Başlıca sağlık/ güvenlik tehlikelerine karşı önlem almak veya çare bulmak zorunludur

8= Gerekli - Başlıca sağlık/ güvenlik tehlikelerine karşı önlem almak veya çare bulmak gereklidir

6= İkincil - Potansiyel bir tehlike vardır ve projeyi ertelenmek tehlike düzeyini arttırabilir

2= İkincil - Potansiyel bir tehlike vardır ve projeyi ertelenmek tehlike düzeyini arttırmayabilir

1= Nötr - Proje herhangi bir sağlık/ güvenlik tehlikesini ortadan kaldırmaz

0= Negatif - Proje sağlık/ güvenlik tehlikesi yaratabilir

X2: Bakım Onarım(Maintenance) kriteri olası sıratamımları:

10= Acil - Harap durumdaki yapıya yada alana müdahale zorunludur

8= Zorunlu - Yıllık bakım programı uygulanması önerilmektedir

6= Gerekli - Projeyi ertelenmek kent için önemli bir maliyet artışına neden olabilir

2= Gerekli - Projeyi ertelenmek kent için önemli bir maliyet artışına neden olmayabilir (Mevcut bir malın geliştirilmesi)

1= Nötr - Bakım uygulanmaz (Yeni bir mal ekleme)

0= Negatif - İhtiyaç duyulmayan yerde bakım onarımı öneriliyor ise

X3: Sosyo- Ekonomik Etki kriteri olası sıratamı nları:

10= Çok yüksek pozitif ekonomik etki

8= Yüksek pozitif ekonomik etki

6= Kısmen pozitif ekonomik etki

2= Düşük pozitif ekonomik etki

1= Nötr ekonomik etki

0= Negatif ekonomik etki

X4: Koenşuluk Etkisi ve X5: Sosyal Adalet kriterleri olası sıratamı nları:

10= Çok yüksek pozitif etki

8= Yüksek pozitif etki

6= Kısmen pozitif etki

2= Düşük pozitif etki

1= Nötr etki

0= Negatif etki

X6: Alternatif Finans Kaynakları kriteri olası sıratamı nları:

10= Ödeneğin ayrılmış olma durumu

8= Ödeneğin askıda olma durumu

6= Ödenek başvurusu yapılmış olma durumu

2= Ödenek için uygun olma durumu

1= Ödenek için uygun olma durumu

X7: Diğer Projelerle Koordinasyon kriteri olası sıratamı nları:

10= Projenin tanımlanması uygulanmaya konmuş ilişkili bir proje için gerekliyse

8= Projenin tanımlanması gelecekte planlanmış ilişkili bir proje için gerekliyse

6= Sinerjik fırsatların kullanılması için planlanmış bir proje ise

2= Projenin sinerjik fırsatlar sunabilme potansiyeli var ise

1= Herhangi bir başka projeyi pozitif yönde etkileme potansiyeli yoksa

0= Proje başka bir projenin tanımlanmasını olumsuz yönde etkiliyorsa

X8: Arazi Kullanım, X9: Hava, X10: Su, X11: Enerji, X12: Biyoloji ve X13: Diğer Çevreseller kriterleri dâhil sıratanmaları:

10= Çok yüksek pozitif etki

8= Yüksek pozitif etki

6= Kısmen pozitif etki

2= Düşük pozitif etki

1= Nötr etki

0= Negatif etki

4.1.4 Uygulamalar

Sürdürülebilirlik Matrisi'nin nasıl kullanılacağını göstermek amaçlı hazırlanmış dört adet varsayımsal proje bulunmaktadır. Bu alternatif projeler; mevcut bir köprünün tekrar düzenlenmesi, kütüphane yapısı, mevcut bir park alanının düzenlenmesi ve katı atık transfer istasyonu yapısı ile ilgilidir. Bu projeler matrise yerleştirilmiş ve her bir kriter için aldığı puanların nedenleri detaylı olarak açıklanmıştır (ci.austin.tx.us/sustainable/matrixexample.htm).

Bu örnekler matris kullanıcılarına kolaylık sağlama açısından önemlidir. Bu nedenle, tez çalışması kapsamında, varsayımsal projelere uygulanmış matris örnekleri detaylı olarak incelenmiştir.

Şekil 5.2: Galata Kulesi Meydanı

Sürdürülebilirlik Matrisi, tezin 4. bölümünde de anlatıldığı gibi 13 ayrı kriterden oluşmakta ve her bir öneri bu kriterlere göre değerlendirilmektedir. Projelerin sürdürülebilirlik potansiyellerini önerilerinin öncelik sıralarının belirlenmesi ile değerlendiren matris, uygulama aşamasında hangi önerilerin öncelikli olması gerektiği konusunda fikir vermesi açısından önemlidir. Projenin Galata Bölgesi için getirdiği öneriler, matriste 18 başlık altında, önceki bölümde detaylı olarak açıklanmış olan 13 kritere göre incelenmiştir (Ek B).

Ulaşım Kararları Yaya, Taşıt, Raylı Sistem ve Deniz Ulaşım olmak üzere 4 ayrı bölümde değerlendirildiği gibi toplam olarak da değerlendirilmiştir.

Arazi Kullanım ve Dönüşüm Kararları kendi içinde 7 ayrı bölümde değerlendirildikten sonra toplam olarak da değerlendirilmiştir. Arazi Kullanım ve Dönüşüm Kararları altında 7 ayrı bölümde ele alınan öneriler şunlardır; Ounusuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi, Genelevlerin Kaldırılması ve Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi, Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlenmesi, Konut Ağırlıklı Alan, Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı, Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı ve Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerileri.

Kapı Oluşturma Kararları ve Tarihi Doku İle İlgili Kararlar ayrıca değerlendirilmiştir. Noktasal Çözüm Önerileri; Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi, Hendek ve Yüksek Kaladırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı, Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması başlıkları altında 3 ayrı bölümde incelenmiştir.

5.1.1. Ulaşım Kararları

Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenerak Şehirsel Yaşama Kazandırılması Projesi Raporu'nda ulaşım kararları şu şekilde ele alınmıştır (Kubat, Eyüboğlu, Ertekin, 2003):

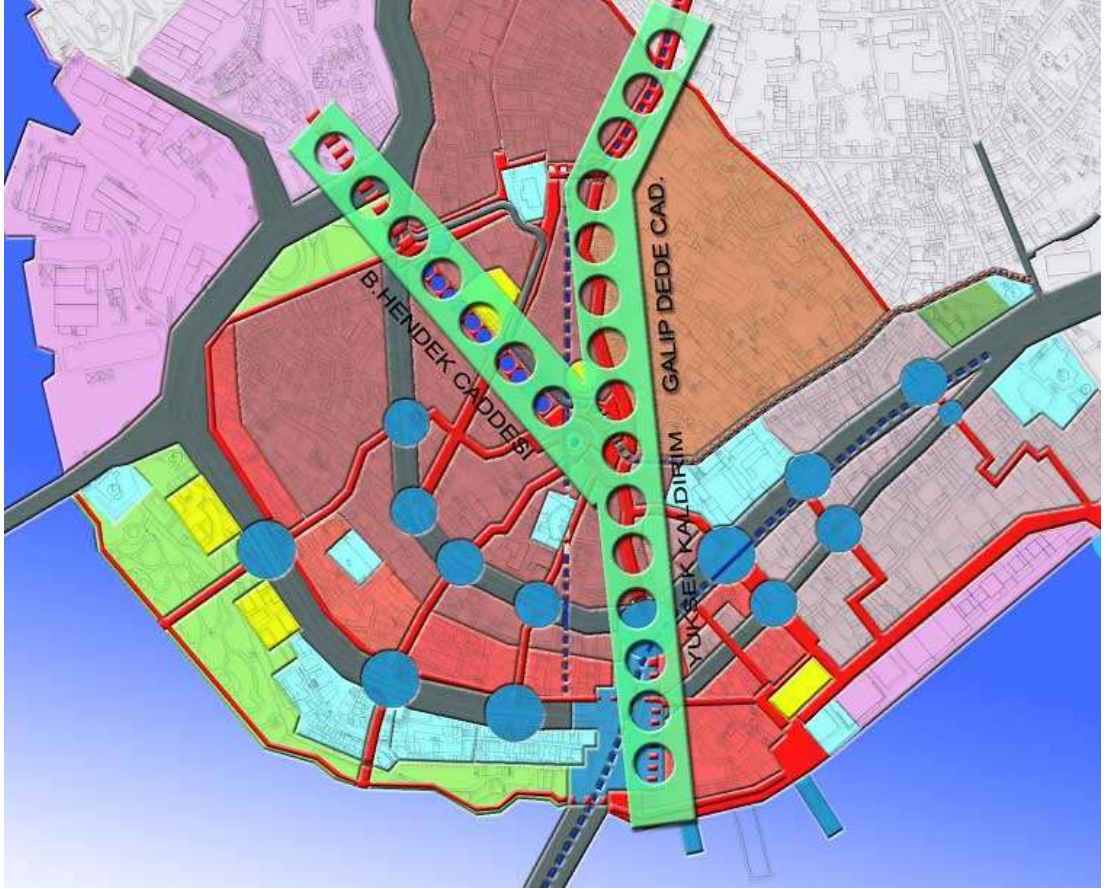
- Taksim İstiklal Caddesi ve Karaköy Meydanı çevresinde yoğunlaşan yaya hareketlerinin Galata Bölgesi içinde çok etkin olmadığı belirlendiğinden, bu alanlardaki yoğun yaya trafiğinin bölgeye çekilmesi ana stratejiler arasında yer almaktadır. Bu amaçla, çalışma alanındaki yoğun araç trafiği ve parklanmanın azaltılması, Karaköy istikametinden gelen yayaların Galata Meydanı'nı katederek İstiklal Caddesi'ne bağlanması ve kuzey-güney doğrultusundaki bu aksı batı yönünde Galata Meydanı ile Kasımpaşa'ya bağlayan Büyük Hendek aksının güçlendirilmesi ve mekansal açıdan çekici düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu yeni düzenleme ile Galata Bölgesi, yayaların her yönde rahatça hareket olanağı bulabileceği mekanlar dizisi haline gelecek, yaya akslarının sürekliliği sağlanmış olacaktır.
- Büyük Hendek Caddesi yaya yoluna dönüştürülürken Galata Meydanı mümkün olduğunca araç trafiğinden arındırılmış yeni bir düzenlemeye kavuşturulacaktır. Taksim-Yeni Kapı Metro Hattı üzerinde bulunan Şişhane İstasyonu'nun yayalar açısından önemi göz önünde bulundurulduğunda, yayalaştırılan Hendek Caddesi, Galata Meydanı'na ve Yüksek Kaldırım Caddesi'nden Karaköy İskelesi'ne yaya ulaşımı açısından oldukça önemlidir. Böylece, projede, metro ve yaya trafiği çözümlerinde bir birliklilik söz konusudur.

Yaya Ulaşım Önerisi (Şekil 5.3):

- Büyük Hendek Caddesi'nin yayalaştırılarak bir uçta Kasımpaşa diğer uçta Galata Meydanı üzerinden Yüksek Kaldırım Caddesi'ne kesintisiz bir yaya bağlantısının sağlanması, Tünel Meydanı ve Karaköy Meydanı arasındaki bağlantıyı sağlayan Galip Dede ve Yüksek Kaldırım Caddeleri'nin yayalaştırılması ile projede birbirini kesen ve kesintisiz olarak bağlantı sağlayan 2 ana yaya arteri yaratılmış olacaktır. Bu yaya arterlerinden birisi, Kasımpaşa, Metro İstasyonu, Galata Kule ve Meydanı ile Yüksek Kaldırım Caddelerinin bağlayan Büyük Hendek Caddesi ve uzantısıdır. Diğer ise,

Tünel ve Karaköy Meydanı'na kadar uzatılan Galip Dede- Yüksek Kal'dırım Caddeleridir. Birbirini kesen bu iki yaya akslarının hiç kesişimsiz olması, kullanıcılar açısından bölgenin kavranabilirliğinin sağlanmasında kolaylıklar sağlayacaktır. Bu nedenle aksların bağlantı noktalarındaki kot farkı, asansörlü veya merdivenli bağlantılar ile çözülecektir. Aksların bağlantı noktasında yer alan yapıların Galata Meydanı hizasındaki giriş katları, yine yayalar için bir geçiş galerisi yapmak üzere boşaltılarak daha alçak kotta yer alan Yüksek Kal'dırım Caddesi ile asansör veya rampalar ile bağlanacaktır.

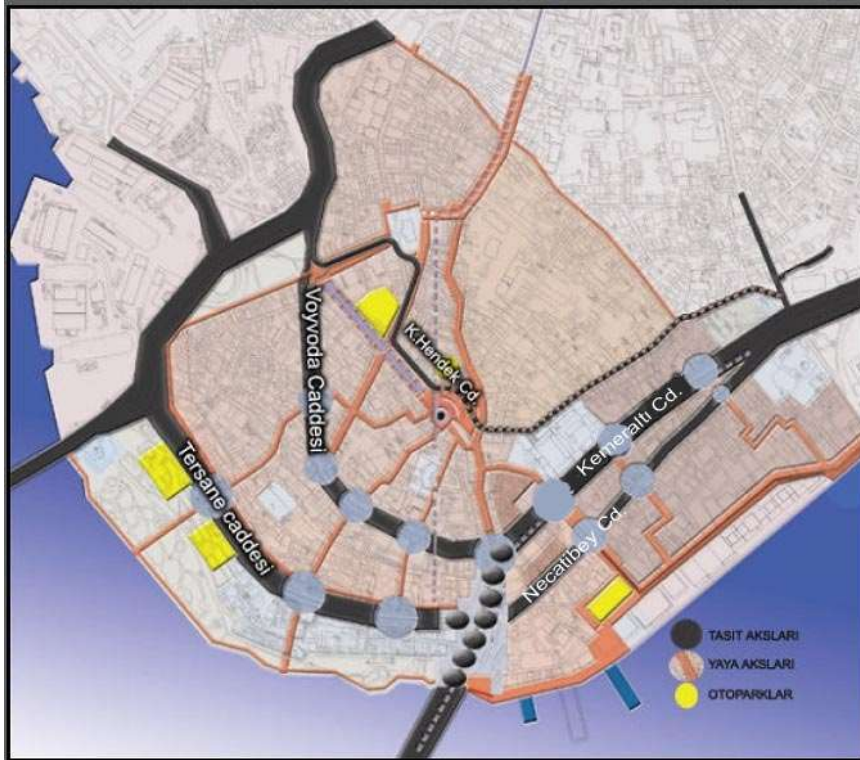
- 1950'lere kadar merdivenli bir sokak olan ve bugün Karaköy Meydanı düzenlemesi esnasında trafiğe açılmış Yüksek Kal'dırım Caddesi'nin, motorlu trafikten arındırılarak tekrar eski hüviyetiyle büründürülmesi önerilmektedir.
- Yukarıda bahsedilen iki yaya arteri dışında, Galata Meydanı'ndan çıkan radyal yaya bağlantıları sahil bandına, Perşembe Pazarı bölgesine ve iskele meydanı doğusunda kalan Galata Port bölgesine erişimi sağlamaktadır.

Şekil 5.3: Yaya Ulaşım Önerisi

Taşıt Ulaşım Önerisi (Şekil 5.4):

- Önerilen yaya yollarını besleyici nitelikte geliştirilen ana taşıt ulaşım arterleri olarak, sahil bandına paralel olarak devam eden Voyvoda- Keşmeraltı aksı ile Tersane- Necatibey Caddeleri, taşıt trafiğinin bel kemiğini oluşturmaları açısından önemlidir. Yayalaştırılan Büyük Hendek Caddesi'ni besleyici nitelikteki taşıt güzergahı ise; Kasımpaşa'dan ve metro dağılım noktasından devam ederek Küçük Hendek Caddesi boyunca Galata Meydanı'nı, meydan bütünlüğüne zarar veremeyen bir düzenleme ile kat ederek, Şahkapısı ve Serdar-ı Ekrem Caddeleri üzerinden geçecektir.
- Motorlu taşıt ve yaya trafiğinin kesiştiği noktalar problem noktaları olarak belirlenmiş olup, farklı proje önerileri getirilerek çözümlenmesi beklenen önemli alanlardır.
- Bölgenin çeşitli noktalarında kapalı ve açık otopark alanları, duran araba trafiğine bir çözüm olarak önerilmiştir. Ancak zaman içinde yaya hareket potansiyeline ve bölgenin daha fazla otopark talebine göre artırılması mümkündür.

Şekil 5.4: Taşıt Ulaşım Önerisi

Raylı Sistem Önerisi:

- Perşembe Pazarı'ndan Tünel Meydanı'na bağlantı sağlayan Tarihi Metro Güzergahı korunması ve ileri aşamalarda bir ara istasyon ile Galata Meydanı ve Tünel arasında bir dikey bağlantı sağlanması önerilmektedir (Şekil 5.5).

Şekil 5.5: Tarihi Metro Girişi

- Proje alanının düzenlenmesi kapsamında; Hendek Caddesi ve dolayısıyla Galata Meydanı'na doğrudan bağlantı için inşaatı devam eden Şişhane Metro İstasyonu'ndan Büyük Hendek Caddesi'ne, istasyon projesinde olmayan bir yaya çıkışının verilmesi bölgeye erişimi kolaylaştırması bakımından önerilmiştir.
- Eminönü- Kabataş Hafif Raylı Sistem Hattı Galata Bölgesi'ne erişimi için ilave bir olanak sağlayacaktır. Ancak olası bir eşik etkisini ortadan kaldırmak için bu hattın, en azından Karaköy Meydanı'na yaklaşırken henze min tasarlanmasında yarar vardır. Dolanım sisteminde yaya önceliği veya yayaya saygı önemli bir kriter olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle platform düzenlemelerinin proje genelinde yaya-taşıtlar karşılıklı olarak bunu vurgulayacak şekilde yapılması önerilmiştir.

Deniz Ulaşım Önerisi:

- Karaköy Meydanı'na yakın konumlandırılmış olan Kadıköy İskelesi, özellikle yolcu vapurlarının geliş saatlerinde Rıhtım Caddesi üzerine önemli bir yoğunluk yaratmaktadır. İskele önünde iyi tasarlanmış bir toplanma-dağılım meydanına ihtiyaç vardır. Bu nedenle Şehir Hatları İskelesi ile Deniz Otobüsleri İskelesi'nin yerleri değiştirilmesi önerilerek, toplanma-dağılım meydanı tasarlanmıştır (Şekil 5.6).

Şekil 5.6: Karaköy Deniz Otobüsü İskelesi ve Meydanı

5.1.1.1. Yaya Ulaşım Önerisi Puanlaması

Galata Projesi içinde yer alan ve yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan yaya ulaşım önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtildiği gibi yapılmıştır.

Yaya ulaşım önerisinin

(XI) Kamu Sağlığı/Güvenliği kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum matristeki değerlendirme de ikincil etki anlamına gelmektedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırılan alanlarda yaya yoğunluğunun artmasından dolayı eski yapısına nazaran daha güvenli bir ortam oluşacağı düşünülmüştür. Kesintisiz yaya aksı projesinin ertelenmesi durumunda, alanda kamu sağlığı/güvenliği açısından tehlike düzeyinde bir artış olmayabileceği ve mevcut yapının devam edeceğine karar verilmiştir.

(X2) Bakım Onarım (Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum matristeki değerlendirmeye göre düşük etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırılması önerilen yollar halihazırda taşıt yolu olarak kullanıldıklarından mevcut bir kamu malının geliştirilmesi olarak değerlendirilmiştir. Bu projenin ertelenmesinin şehre önemli bir maliyete neden olmayacağı düşünülmüştür.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırma kararının bir süre sonra ekonomik anlamda canlılığı arttıracığı, bu caddeler üzerindeki ve çevresindeki öneri arazi kullanımlarını destekleyeceği düşünülmüştür. Yayalaştırılan alanların konularının getireceği yoğun yaya hareketinin bir sonucu olarak yeni iş imkanlarının oluşabileceği ihtimali olumlu bulunmuştur. Yayalaştırmanın arazi kullanımı yapısında değişime neden olabileceği, yani bu yollar üzerindeki avizeler, elektrikçiler ve hırdavatçılar için malların yüklem-boşaltma işlemlerinin zorlaşacağı düşünülmüştür.

(X4) Konşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Yüksek Kaldırım Caddesi'nin merdivenli bir yaya yolu olarak eski kimliğine kavuşturulmasının miras değerini geri kazanmak adına yüksek bir pozitif etki olduğuna karar verilmiştir (Şekil 5.7). Büyük Hendek Caddesi'nin yayalaştırılması, Şişhane Metro İstasyonu dağılım noktasında olması ve Kasımpaşa'ya bağlantı vermesi, ulaşılabilirlik düzeyinde artış sağlanması nedeniyle pozitif olarak değerlendirilmiştir (Şekil 5.8). Ayrıca öneri aksın kesintisiz olarak kuzey-güney ve batı yönlerindeki devamlılığı çevresel algı açısından yine pozitif bir etki olarak değerlendirilmiştir. Alana pek çok noktadan giriş ve çıkış sansı veren öneri faydalı kullanılabilirliği artırması adına olumlu görülmüştür. Bu alanın yayalaştırılmasının uzun vadede mevcut arazi kullanımının değişerek uygun kullanımlara dönüşmeye zorlanması, çevresel kalitede artış ve tarihi yapıları korumakta kolaylık sağlayacaktır. Alanda çevresel kalitenin artmasını destekleyeceği

düşünülen bu öneri ile arazi ve emlak değerlerinde artış olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur.

Şekil 5.7: Yüksek Kaldırım Caddesi (20. yy.'nın ilk çeyreğinde – Günümüzde)

Şekil 5.8: Büyük Hendek Caddesi

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısım en pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 72 olarak hesaplanmıştır.

Bölge bu günkü mevcut kimliği nedeniyle erkek egemen bir kullanıma sahiptir. Belli oranda genç ve çocuk nüfusu kullanımı okulların varlığından kaynaklanan zorunlu bir kullanımdır. Ayrıca alanda bulunan hastaneler yine belli oranda zorunlu geçişlere neden olmaktadır. Proje kapsamında yapılan analizler sonucunda alanın geneli için fonksiyona bağlı olarak ciddi düzeyde bir erkek egemen kullanımı çıkmıştır. Yayalştırma önerisinin bu alanları kadın, çocuk, genç ve yaşlı nüfus için de çekici kılacağı ve alanda kullanıcı kitlesinde bir çeşitlilik yaratacağı düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun oluşudur. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Yayalştırma projesinin, daha önceki kriterlerde de bahsedildiği gibi pek çok pozitif etkisi olduğu belirtilmiştir. Uzun vadede ekonomik getirisinin anlamlı düzeyde olacağına karar verilmiştir. Tüm bu açılardan bakıldığında projenin ödenek bulmak için uygun olduğu düşünülmüştür.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatlardan yararlanmak için iyi planlanmış olduğu şeklinde yapılmıştır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Projenin önemli iddialarından biri de alan ve yakın çevresinde yapılan ya da yapılması düşünülen tüm makro ve mikro ölçeklerdeki projelere uyumlu olacağı ve onları destekleyeceği dir. Cruise Limanı Projesi, sahil şeridi düzenlenmesi olan Galata Port Projesi (Tabanlıoğlu Mimarlık 2003) ve Dr. Eyüboğlu ve Dr. Ertekin tarafından hazırlanmış Galata ve Unkapalı Köprüleri Arası Sahil Kesimi Kentsel Tasarım Projesi ile bütünleşebileceği saptanmıştır. Bahsi geçen projeler gerçekleştiğinde bu alanlardaki yaya hareketini Karaköy ve Perşembe Pazarı bölgesinden Yüksek Kaldrım Caddesi ve radyal bağlantılar ile Galata'ya oradan da Galip Dede Caddesi ile İstiklal Caddesi'ne veya Büyük Hendek Caddesi ile Kasımpaşa'ya ulaştırmanın yaya ulaşımı açısından bakıldığında, sinerjik fırsatların kullanımı için iyi planlanmış bir proje olduğuna karar verilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırma önerilen yollar halihazırda taşıt yolu olarak kullanıldığından ve bu yollarının bir takım düzenlemeler ile yaya yoluna dönüştürülmesi önerildiğinden, mevcut altyapıya minimum müdahale söz konusudur. Bu öneri ile alandaki yoğunluğun artacağı düşünülmektedir. Bu yolların pek çok merkezi noktayı bağlayıcı özelliğe sahip olmalarından dolayı arazi kullanımı etkisi önemlidir. Düşük etkili ulaşım alternatiflerini desteklemesi ve tarihi alanın korunmasındaki yardımcı rolü nedeniyle bölgesel sürdürülebilirlik açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 40 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırma kararı bu alanı tamamen taşıt trafiğinden arındırdığından hava kalitesi adına oldukça yüksek bir pozitif etkiyle tanımlanmıştır.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Bu projede, su kriteri açısından olumlu veya olumsuz bir etkinin olmadığına karar verilmiştir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Yayalaştırma kararı ile taşıt trafiğini bölgeden arındırarak, göreceli olarak araç kullanımını azaltarak ve toplu taşımaya yönlendiren enerji kullanımı açısından pozitif olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyolojik kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Bu önerinin biyolojik anlamda ekosistem içinde dikkate alınacak bir etkisinin olmadığı düşünülmüştür.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut taşıt yolunun yaya yoluna adaptasyonu kolaylıkla mümkün görüldüğünden bu puanlama ile değerlendirilmiştir.

5.1.1.2 Taşıt Ulaşım Önerisi Puanlaması

Galata Projesi içinde yer alan ve yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan taşıt ulaşım önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiş gibi yapılmıştır.

Taşıt ulaşım önerisinin

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Projenin bulunduğu alandaki herhangi bir sağlık/güvenlik tehlikesini ortadan kaldırmayacağı düşünülmüştür.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum matristeki değerlendirmeye göre düşük etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut taşıt güzergahlarının (Voyvoda, Kemeraltı, Tersane, Necati bey Caddesi) bir takımyeni düzenlemeler ile iyileştirilerek kullanımının önerilmesi durumu, bu kriter için mevcut bir malın geliştirilmesi olarak alınmıştır. Mevcut taşıt yollarının iyileştirilmesi amacıyla bazı bakım çalışmalarına gerek olduğu ancak projenin ertelenmesi durumunun şehre önemli bir maliyete neden olmayacağı düşünülmüştür (Şekil 5.9).

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Proje önerisinin alanda işi nkanı yaratma potansiyeli açısından, mevcut durumu değiştirecek hiçbir etkisinin olmadığına karar verilmiştir.

Şekil 5.9: Voyvoda, Kemeraltı, Tersane Caddeleri

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 11 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut taşıt arterlerinin kullanımı önerildiğinden, konu çevre açısından ulaşılabilirlik düzeyinde bir değişimsöz konusu değildir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Proje, sosyal adalet kriteri açısından değerlendirilebilecek bir öneri getirmektedir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun oluşudur. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut taşıt yolu güzergahlarının iyileştirilmesi ve noktasal otopark alanlarının yaratılması konularında proje ödenek için uygun bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatlar sunabilir olması şeklinde yapılmıştır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Galata Port Projesi'nin de trafik yükünü Necatiye ve Kemeraltı Caddelerine vermesi sinerjik fırsatlar yaratılma potansiyeli için bir örnek olarak düşünülmüştür.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2' nin matristeki karşılığı düşük pozitif etki dir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 20 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut altyapıya minimum müdahale söz konusu olduğundan arazi kullanımı açısından düşük pozitif etki olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etki dir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin hava kriteri bakımından mevcut yapıyı değiştirme potansiyelinin olmadığı düşünülmüştür.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etki dir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından mevcut yapıya bir etkisi yoktur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etki dir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut durumu değiştirme potansiyelinin olmadığı düşünülmüştür.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etki dir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyolojik anlamda bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etki dir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmedeği için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.1.3 Raylı Sistem Önerisi Puanlaması

Galata Projesi içinde yer alan ve yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan raylı sistem önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Raylı sistem önerisini;

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Raylı sistemle ilgili getirilen önerilerin sağlık ve güvenlik konuları ile ilgili olarak alan üzerinde etkisinin nötr olacağı düşünülmüştür.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. Bu durum matristeki değerlendirilmeye göre nötr olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Raylı sistemle ilgili projede, yeni ek çıkışlar ve bağlantılar önerilmiştir. İstasyonlara eklenmesi planlanan bu yeni çıkışlar ve bağlantılar, alana eklenen yeni mallar olarak değerlendirilmiştir ve bu nedenle bakım onarım gereksinimi olmadığı düşünülmüş ve nötr etki kategorisinde yer almıştır.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 20 olarak hesaplanmıştır.

Alana eklenen yeni çıkışların ve bağlantıların ulaşılabilirliği arttıracığından yoğunluğu da arttıracığı ve yoğunluğun artmasının da bölgeyi iş çevreleri için cazip hale getireceği düşünülmüştür.

(X4) Konuşululuk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi Metro Güzergahı'nı koruma kararı, miras değerlerini koruma olarak değerlendirilmiştir. Raylı sistemin geliştirilmesi, alanın tarihi kimliğinde de var olan bir yapının geliştirilmesi olduğundan ayrıca olumlu bulunmuştur. Tarihi Metro Güzergahı'na ek olarak Tünel Meydanı ve Galata Meydanı arasında bir dikey bağlantı önerilmesi faydalabilirliği artırıcı etki olarak değerlendirilmiştir. Şişhane Metro İstasyonu'ndan Büyük Hendek Caddesi'ne önerilen yaya çıkışının ulaşılabilirliğe katkısı olumlu olarak değerlendirilmiştir. Hafif Raylı Sistem Hattı'nın henze min tasarlanması önerisinin alanın kavranabilirliğine ve estetiğine etkisi pozitif olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 24 olarak hesaplanmıştır.

Proje genel nüfusa hitap eden, her tür kullanıcı için ulaşılabilirliği arttıran ve konumu gereği farklı kullanıcılara hizmet veren, yaya ulaşımına katkı sağlayan ek girişlerle daha güvenli yolculuk imkanı tanıyan bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun oluşudur. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde, proje ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklinde yapılmıştır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Raylı sistemin yeni girişler ve bağlantılarla güçlendirilmesi, yaya hareketini destekleyici tavrı ve ulaşılabilirliğe katkısı nedeniyle, Galata Port, Tersaneler ve Perşembe Pazarı'ndaki planlanmakta olan veya planlanmış projelerle uyumlu çalışacağı düşünülmüştür.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 80 olarak hesaplanmıştır.

Proje mevcut altyapıya ekler (girişler ve bağlantılar) önererek yoğunluğu arttırıcı ve noktasal gelişime katkı sağlayıcı etkiye sahip olarak değerlendirilmiştir. Düşük etkili ulaşım geliştirerek bölgesel sürdürülebilirliğe olumlu katkı sağlama ayrıca pozitif etki olarak yorumlanmıştır.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Proje kapsamında düşük etkili ulaşımın geliştirilmesinin araç kullanımını kısmen azaltabileceği düşünülmüştür.

(Xl0) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri açısından mevcut yapıya bir etkisinin olmadığı düşünülmüştür.

(Xl1) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Proje kapsamında düşük etkili ulaşımın geliştirilmesinin araç kullanımını kısmen azaltabileceği düşünülmüştür. Enerji optimizasyonu açısından proje olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(Xl2) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyoloji kriteri açısından mevcut ortamı etkileme potansiyelinin olmadığı düşünülmüştür.

(Xl3) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılacak malzemeleri konularda detaylı bir öneri getirmediği için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.1.4 Deniz Ulaşım Önerisi Puanlaması

Galata Projesi içinde yer alan ve yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan deniz ulaşım önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Deniz ulaşım önerisinin

(Xl) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Deniz ulaşım ile ilgili getirilen önerinin, sağlık ve güvenlik konuları açısından olumlu veya olumsuz etkisinin olmadığına karar verilmiştir.

(X2) Bakı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum matrise göre düşük etki anlamına gelmektedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut iki iskelenin yer değişimini öneren proje, mevcut malın geliştirilmesi kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Yolcuların toplanması ve dağılması için bir meydan önerilmiş ancak meydanın iş çevrelerini cazip kılıcı etkisi önemsiz görülmüş ve nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X4) Konşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 66 olarak hesaplanmıştır.

Şehir Hatları İskelesi önünde oluşturulan meydan, faydalanma oranını artırıcı kamusal bir alan olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Projenin, kullanıcı kitlesinde farklılık yaratacak bir değişime neden olmayacağı düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun oluşudur. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriter kapsamında proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklinde yapılmıştır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

İskelelerin yer değişini ve meydan oluşturma önerileri, özellikle iskelenin hemen yanında yer alan Calata Port Projesi için sinerjik fırsatların kullanımı bakımından uygun olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Yer değişimi kararı ile mevcut altyapıya minimum müdahale ile taşıma kapasitesini arttırma, noktasal alana yeni bir mal olarak meydan kazandırma ve noktasal gelişme katkı sağlama etkileri olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin hava kriteri bakımından mevcut yapıya olumlu veya olumsuz etkisi yoktur.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri açısından mevcut yapıya bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut duruma bir etkisinin olmadığına karar verilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje biyoloji kriteri bakımından nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

İskelelerin yer değişimi, aynı fonksiyonların yer değişimi olduğundan mekansal adaptasyonda sorun yaşanmayacağı düşünölmüştür. Ayrıca iskele binalarının ilerde

başka fonksiyonlar açısından kullanı mesneğiğ ol unu olarak değ erlendiril miştir. Meydanlar farklı işlevler iç in esnek kullanı mözelli kleri ne sahi p alanlardır.

5.1.1.5 Ulaşım Önerileri Toplam Puanlaması

Galata Projesi kapsamında yer alan ulaşım önerilerinin toplam değ erlendir mesi ni n matristeki puanlamaları aşağı da belirtil di ğ i ğ i bi yapılmıştır.

Ulaşım önerilerinin

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığ i ki ncil etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter iç in ağırlık değ eri 78 olarak hesaplanmıştır.

Çalışma alanı suç işleme oranlarının yüksek ol duğu bir alan olarak belirlenmiştir. Kamusal güvenlik bakım ndan sorunlu görünen alana getirilen ulaşım önerisi, Galata'nın tarihi dokusuyla bütünleşik canlı bir kent merkezi ol masını destekleyecek toplu taşımayı geliştirici kararları ve yaya yönl enmiş gelişim avrı ile ol unu olarak değ erlendirilmiştir. Bu nedenle mevcut ulaşım sistemindeki karmaşaya belli çözümler getirdi ğ i düşünül en projenin ertelenmesi durumunda, alanda karmaşanın da bir sonucu olan güvenlik sorununun daha da artabileceği düşünül müştür.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum matristeki değ erlendir meye göre düşük etkiye sahi p bir durumdur. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter iç in ağırlık değ eri 26 olarak hesaplanmıştır.

Ulaşım kararlarında genel olarak mevcut altyapının kullanılıp geliştirilmesi, fonksiyonlarının değ iştilmesi ve yeni eklentiler yapılması konuları üzerinde durulmuştur. Bakım onarım kriteri açısından bakıld ığında, mevcut altyapının geliştirilmesi kararının, projenin ertelenmesi durumunda, kent iç in öne mli bir maliyet artışı na neden ol mayacağı düşünül müştür.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığ i yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter iç in ağırlık değ eri 80 olarak hesaplanmıştır.

Toplu taşıma ve yaya öncelikli ulaşım kararlarının, kolay ve ucuz erişilebilirlik avantajları nedeniyle kullanı myoğunluğu getireceği düşünül müştür. Alanın konumu ve merkeziliğ i de dikkate alınacak olursa, ulaşım sistemine getirilen bu yeni düzenlemeler ile iş çevreleri iç in daha cazip bir yapı ol uşacağı belirlenmiştir.

(X4) Konşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Yüksek Kalıncı Caddesi'nin yayalaştırılarak tarihi kimliğine tekrar kavuşturulması, Tarihi Metro Güzergahı'nın korunarak yeni ek bağlantı ile geliştirilmesi, tarihi dokuyu korumak ve eski kimliğine kavuşturmak adına pek çok yolun ayrıca yayalaştırılması kararları miras değerlerini koruma ve geliştirme olarak değerlendirilmiştir. Faydalanma ve ulaşılabilirlik düzeyinde artış sağladığı düşünülen öneri ulaşım sisteminin, alanın kavranabilirliğini artırıcı etki de gösterebileceği belirlenmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Öneri ulaşım sisteminin, alanda hakim olan erkek egemen kullanımın değişmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışma alanında ulaşım sistemine getirilen yeni düzenlemeler sayesinde, raylı sistem deniz ulaşım, taşıt ulaşım araçlarının ve yaya ulaşımının her tür kullanıcı için uygun ve tercih edilebilir olabileceği olumlu bir etki olarak değerlendirilmiştir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun oluşu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklinde yapılmıştır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Öneri ulaşım sistemi, temel kararlar bazında ele alındığında, bölgede yapılması olası makro ya da mikro ölçekli projelerle uyumluluk potansiyeline sahiptir. Proje, tarihi dokuya saygılı, güvenli ve toplu ulaşım sevk edici ve her yönden girişimkan teması konularında olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Transit ve yaya yönlendirilmiş gelişimile düşük etkili ulaşım bölgesel sürdürülebilirlik açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir. Yoğunluğu artırıcı noktasal girişler-bağlantılar ekleyerek ve düzenlemeler yaparak taşıma kapasitesini arttırma çabasının mevcut altyapıya minimum müdahale ile önerilmesi de ayrıca olumlu etki olarak düşünülmüştür. Öneri ulaşım sisteminin tüm bu yönleriyle, kentsel merkeze katkısının pozitif yönde olacağına karar verilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 40 olarak hesaplanmıştır.

Projenin düşük etkili ulaşım seçeneklerinin geliştirilmesini önermesi, yaya öncelikli yaklaşımın pek çok sokağı yayalaştırma kararı ve bu kararların birbirini besleyici özelliklerinden dolayı araç kullanımını azaltıcı etki göstereceği düşünülmüştür.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri açısından mevcut yapıya bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 24 olarak hesaplanmıştır.

Projenin araç kullanımını azaltıcı etkisi, enerji korunması ve optimizasyonu konularında olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyoloji kriteri açısından mevcut ortama bir etkisinin olmadığı düşünülmüştür.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etki olarak belirtilmiştir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 24 olarak hesaplanmıştır.

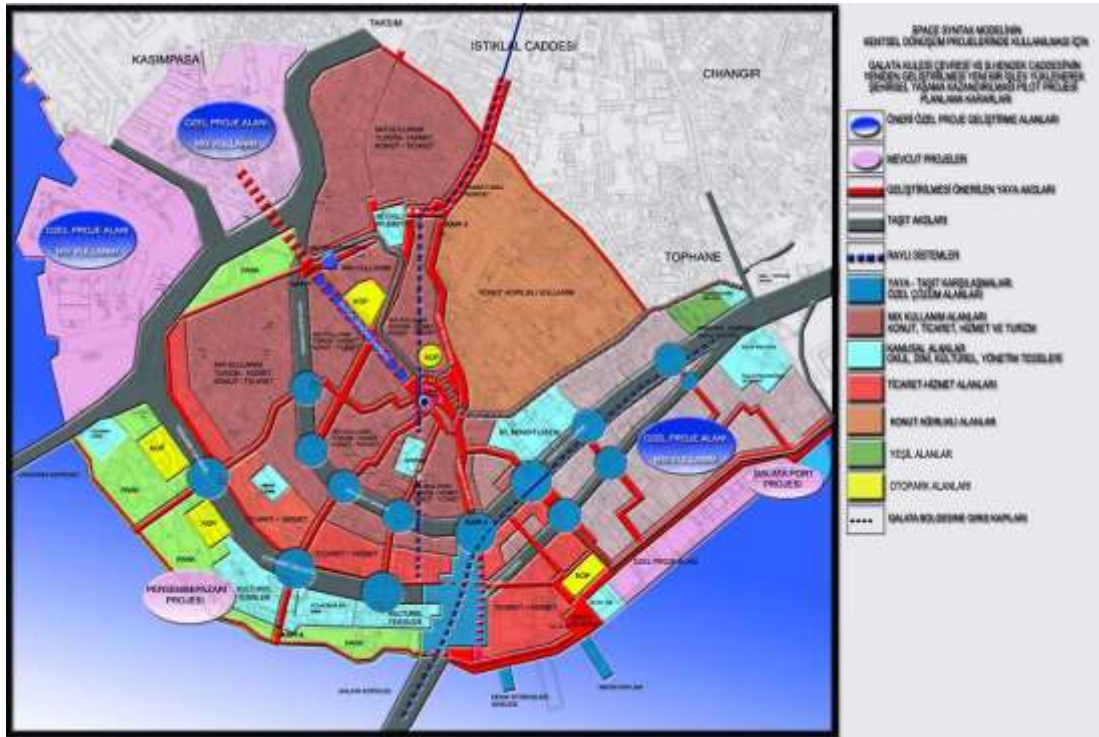
Projenin farklı ulaşım alternatiflerini (yaya, deniz, raylı, taşıt) içermesinden dolayı esneklik potansiyeline sahip olduğuna karar verilmiştir. Öneri düzenlemelerinin mevcut yapıya adaptasyonunun kolaylıkla mümkün olabileceği düşünülmüştür.

5.1.2 Arazi Kullanımı ve Dönüşüm Kararları:

Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehrsel Yaşama Kazandırılması Projesi Raporu'nda yer alan arazi kullanımı ve dönüşüm kararları aşağıda açıklanmıştır (Şekil 5.10) (Kubat, Eyüboğlu, Ertekin, 2003).

- Tarihi bina ve yapıları ile çok büyük bir kültür turizmi potansiyeli barındıran Galata'da, gelecekte turizm işlevinin ağırlıklı olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak amaç; Karaköy-İstiklal Caddesi arasında oldukça sakin ve özellikle günün belli saatlerinde çok az kullanım oranına sahip bugünkü Galata'da, sadece tarihi değerlerini koruyarak turizmne yönelik bir müze kent yaratmak değildir. Avrupa ülkelerinde bu tarz uygulamaların tarihi bölgelerin yaşatılması yönünde sakinlerin zaman içinde görülmüştür. O nedenle Galata'da tarihi değerlerin korunarak turizmne yönlendirilmesi kadar yaşayan bir kent dokusu da yaratılması olmalıdır. Bu nedenle bölgeye canlılık verenticaret ve hizmet işlevlerinin yanı sıra özellikle konut kullanımına da açık olması, geceleri de yaşayan bir bölge olması açısından önemlidir. Bu bölgeyi yaşatacak konut, ticaret ve hizmet işlevlerinin yanı sıra bazı bölgelerde karma kullanımların önerilmesi, turistik açıdan sosyal, kültürel işlevlerle de değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Galata'nın tarihi merkez olma özelliğini yitirmeyen, İstanbul'un önemli kentsel merkezlerinden biri olma özelliğine yeniden kavuşturulması projenin ana hedefidir.
- Unkapanı köprüsünün kuzeybatısına rastlayan sahil bölgesi ve tersane tesislerinin olduğu bölgeler, özel kullanım-karma kullanımlar-olarak değerlendirilmiştir. Bu alanların uluslararası bir yarışma projesi kapsamında ele alınması önerilmektedir. Tersanenin kaldırılması halinde sahil bandındaki bu arazinin, bir kongre-kültür merkezi veya iş-ticaret merkezi ve kamuya yönelik alanlar ile birlikte konut kullanımının da belli oranda entegre edildiği karma kullanım bölgesi olarak değerlendirilmesi önerilmiştir.

- Bugün pek kullanılmayan ve dolayısı ile yaşamayan bir bölge olan Karaköy İskele Meydanı doğusunda sahil bandı üzerinde yer alan li man tesisleri (Galata Port) yine özel proje alanı kapsamında ele alınarak bir yarışma projesi kapsamında değerlendirilmesi önerilmiştir. Bu bölge içinde yer alan ve tarihi değeri olan yapıların ayaklanması, geriye kalan özgün yapıların özel işlevlerle donatılması ile bölgenin daha çekici hale getirilmesi hedeflenmektedir.
- Projenin 1. ve 2. aşamalarında Galata'nın önceki, şimdiki ve gelecekteki sürecini test edilmiş olduğu verilerine göre bölgenin tarihi dokusunu en iyi yansıtan Hendek Caddesi'nin her iki ucunda çekicilik yaratan işlevlerle güçlendirilmesi projenin en önemli adımlarından birini oluşturmaktadır. Caddenin bir ucunda, tarihi değerlere sahip Kasımpaşa Mahallesi'nde konut kullanımlarını da ihtiva eden karma kullanımlar önerilmektedir. Burada bölgenin otopark gereksinimini de karşılayacak bir potansiyel yaratılması hedeflenmektedir. Hendek Caddesi diğer uçta, Galata Kulesi Meydanı'nı kat ederek Yüksek Kaladırım'a kavuşmaktadır. Bu bölgelerde turizm hizmeti, konut ve ticaret kullanımlarına yer verilmiştir.

Şekil 5.10: Arazi Kullanım Önerisi

- Avizeciler, elektrikçiler gibi bölge ile uyumsuz olan kullanımların yerine butik oteller, hediyelik eşya dükkanları, kafeteryalar, eğlence yerleri açılmasının teşvik edilmesi ve halihazırda bölgede bulunan müzik enstrümanlarının satıldığı işletmelerin ise sayılarının artırılması önerilmektedir (Şekil 5.11).

Şekil 5.11: Avizeciler Bölgesi

- Perşembe Pazarı'nın güneyinde yer alan sahil bandı kültürel işlevlerin yanı sıra, bölgenin önemli bir gereksinimine cevap vermek üzere yeşil alan düzenlemelerine açık olacaktır. Galata'nın iç kısımlarından sahile açılan radyal yaya yolu bağlantıları, Tersane Caddesi üzerinden yapılacak düzenlemelerle sahil bölgesi çok daha çekici bir hale getirilecektir (Şekil 5.12).

Şekil 5.12: Perşembe Pazarı Sahil Bandı

- Yüksek Kal d ır ı m ¼zerinden Galata'ya iskel elerden girişi sağlayan kap ı n ı n (Kap ı 3) ok yak ı n ı nda konulan genelev b¼lgesi, konut ve eğiti m kullan ı mları arasında sık ı řm ı ř kal m ı ř, ¼zellikle kadın ve ocuk yaya hareketliliğini ¼nemli ¼l¼de azalt makt a olan bir sorun alan ı olarak belirlenmiştir. Hem i şlev, hem de b¼lgenin çekici liği y¼n¼nden oldukça b¼y¼k tezat teşkil eden bu i şlevi n yer değiştir mesi ve bu alan ı n b¼lgenin yeni karakterine uygun bir d¼n¼ř¼m yaşamak ¼zere değerlendirilmesi ¼neril mektedir.

5.1.2.1. Oun ı uz Fonksiyonları n (Avizeciler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler)

Yeri ne Kar m ı Kullan ı m (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi

¼nerisi ni n Puanlaması

Arazi kullan ı m ve d¼n¼ř¼m kararları altında yer alan, b¼lge ile uyum ı uz fonksiyonları n (avizeciler, hırdavatçılar, elektrikçiler) alandan taşınması ve yerine kar m ı kullan ı mları n (turizm ticaret, hizmet, konut) getirilmesi ¼nerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağı da belirtil diği gibi yapılmıştır.

¼neri ni n

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı potansiyel bir tehlikenin olduğu ve bu tehlikeye karşı m¼dahalenin gerekli olduğu şeklinde dir. Ağırlık fakt ¼r¼ 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 104 olarak hesaplanmıştır.

Alanda mevcut fonksiyonlardan kaynaklanan g¼vensiz ortam ı n ¼neri fonksiyon değişimleri yle b¼y¼k ¼l¼de ortadan kalkacağı d¼ř¼n¼lm¼řtir.

(X2) Bak ı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. Bu olası sıran ı n matristeki karşılığı acil m¼dahale gerektir me durumudur. Ağırlık fakt ¼r¼ 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut yapılarda fonsiyonları n ı n bir getirisi olarak k¼t¼ kullan ı mlardan kaynaklı bozul malar g¼zlenmektedir. Bazı alanlarda ve ¼zellikle tarihi yapılar ¼zerinde acil m¼dahale gerekli g¼r¼lm¼řtir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok y¼ksek pozitif etki dir. Ağırlık fakt ¼r¼ 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Çalışma alanı bugün ulusal bir pazarı bünyesinde barındırmaktadır ve bu nedenle ekonomik anlamda oldukça hareketli bir yapı göstermektedir. Ancak karma kullanım kararı, uzun vadede, bölgeyi hem fiziksel hem de sosyal çevre anlamında çekici kılacak ve ekonomik canlılığın devamını sağlayacak bir karar olarak değerlendirilmiştir. Ulusal pazarın yerini kültür turizm merkezi olan uluslararası bir pazara bırakacağı ve tüm bu olumlu etkilerin yan iş sahaları üretilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Miras değerlerine (tarihi yapılar ve sokak dokuları) zarar veren fonksiyonların bertarafı bu değerleri korumak adına olumlu bir yaklaşımdır. Bu değişim alanında arazi ve emlak değerlerinde bir artış sağlayabileceği gibi toplumun fonksiyonel ve sosyal anlamda canlılığını da artırıcı bir etki gösterebilir. Fonksiyonel anlamda karma kullanım her türlü hizmeti sunmakta ve turizm fonksiyonu ayrıca bir canlılık yaratmaktadır. Canlı bir merkez oluşturmaya katkı sağlayan kültür turizmi işlevi eğitimsel fırsatların da doğmasına ve daha kalifiye çalışanların oluşmasına neden olabilir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Alandaki mevcut fonksiyonların yerine turizm hizmet, ticaret ve konut fonksiyonlarının getirilmesi kararı bu bölgenin her tür kullanıcıya hitap etmesini sağlayacaktır. Böylelikle alandaki mevcut işlevlerin getirdiği erkek egemen kullanım yerini yeni işlevler sayesinde her yaşta, cinsten ve kültürden kullanıcıya bırakacaktır. Alanın ulaşılabilir konumu, genel nüfusa hizmet etmesinde olumlu bir etken olarak değerlendirilmiştir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki değerlendirilmesi, projenin uygulanmaya konmuş projeler için gerekli olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut fonksiyonlar, tarihi doku içerisinde bulunması gereken fonksiyonlardır. Bu fonksiyonların alandan bertaraf edilmesi bu bölge çevresindeki mikro ya da makro ölçekte her tür proje için olumludur. Daha önce de bu işlevlerin buradan Okmeydanı'ndaki Perpa'ya taşınması ile ilgili bir uygulama yapılmış ancak başarısız olmuştur. İstanbul'da yer alan tarihi merkezlerin ve dokuların kültür turizmini destekleyici fonksiyonlarla canlandırılıp korunması kararı üst ölçekli projelerde her zaman yer almaktadır. Özellikle şu sıralar İstanbul Modern'le uygulanmaya başlanan Galata Port Projesi, Perşembe Pazarı Kentsel Tasarım Projesi ve gündemde olan Haliç Tersane Bölgesi ile ilgili projelerin temel yaklaşımlarındaki arazi kullanım kararları bu proje kapsamında getirilen öneri arazi kullanım kararlarıyla bütünleşmektedir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Fonksiyon değişimi kararı bölgesel sürdürülebilirlik adına gerekli görülmüştür. Mevcut yapı stoğunun yeni fonksiyonlara göre düzenlenmesi mevcut altyapıya minimum müdahale gerektirdiğinden olumlu olarak değerlendirilmiştir. Yeni fonksiyonlar sayesinde alanın uluslararası bir platforma taşınması ve kentsel merkezde yoğunluğu artırıcı olumlu katkısı dikkate alınmıştır.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 40 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut fonksiyonların getirdiği ağır trafik yükü ve parklanmanın, fonksiyon değişimi ile azalacağı düşünülmüştür. Trafik yükünü azaltıcı etki göstermesi hava kalitesi açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri açısından mevcut yapıya bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

(Xl1) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Projenin trafik yükünü azaltıcı etkisi, enerji korunması ve optimizasyonu konularında olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(Xl2) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje biyoloji kriteri açısından etkisiz olarak değerlendirilmiştir.

(Xl3) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri de 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmediği için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.2.2 Genel evlerin Kaldırılması ve Yerine Karma Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisinin Puanlanması

Arazi kullanımı ve dönüşüm kararları kapsamında, bölge içinde yer alan genel evlerin kaldırılması ve yerine karma kullanım getirilmesi önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Önerinin

(Xl) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı, potansiyel bir tehlikenin varlığı ve bu tehlikeye karşı müdahalenin acilen gerekli olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Genel ev işlevi, bulunduğu bölgeyi güvensiz ve tehlikeli bir bölgeye dönüştürmüştür. Bu nedenle bu işlevin kaldırılması ve yerine karma kullanımlı işlevlerinin getirilmesi kamu güvenliği adına olumlu etki olarak değerlendirilmiştir. Bu işlevin alandan acilen uzaklaştırılması gereklidir.

(X2) Bakı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. Bu olası sıranın matristeki karşılığı acil müdahale gerektiren durumdur. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Fonksiyonu barındıran yapıların durumu oldukça kötüdür ve bu alanın acilen iyileştirilmesi gerekmektedir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Genel ev fonksiyonunun kaldırılması ve yerine karın kullanımlarının önerilmesi nin bu alanı iş çevreleri için cazip kılar ve ayrıca merkezi konumunun butalebi desteklenmesi potansiyeli olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X4) Konuşululuk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Bu değişimle, alandan faydalanma düzeyinde artış olması ve buna bağlı olarak emlak ve arazi değerlerinde de artış gerçekleşmesi, yeni fonksiyonlar ve bulunan konum her tür kullanıcı için talep edilebilen, toplumsal anlamda daha canlı ve fonksiyonel bir bölge olmasını sağlama potansiyelleri olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 120 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut fonksiyonu nedeniyle sosyal anlamda avantajlı olan alan, yeni fonksiyonlarıyla her tür kullanıcıya hitap edecektir. Calata'nın genelinde hakim olan erkek egemen kullanım bu alan içinde de yeni fonksiyonlarla baskınlığını yitirecektir. Tüm bu değişimlerin, alanın genel nüfusa hizmet eden ve her tip kullanıcıya açık bir alan olmasını sağlayacağı düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki değerlendirilmesi, projenin uygulanmaya konmuş projeler için gerekli olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Genelev fonksiyonunun bu tarihi dokudan bir an önce bertaraf edilmesi, bu alanda mikro ya da makro ölçekte başlamış veya planlanmış, planlanacak her tür proje için gereklidir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Bölgesel sürdürülebilirlik adına olumlu katkı, yoğunluk artırıcı yeni işlevler, yaya yönlendirilmiş gelişime destek, mevcut yapılara bakım yaparak yeni işlevler yüklemek ve kentsel merkeze olumlu katkı dikkate alınmıştır.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje hava kriteri açısından etkisiz bulunmuştur.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından mevcut yapıya bir etkisi yoktur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut durumu değiştirme potansiyelinin olmadığı düşünülmüştür.

(X12) Biyolojik kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyolojik anlamda ekosisteme bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projetasarı m kullanı lacak mal ze ne gi bi konularda detaylı bir öneri getirme di ğ i için bu kriterde nötr etki kategorisinde değ erlendiril miştir.

5.1.2.3 Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlemesi Önerisi Puanlaması

Arazi kullanı m ve dönüşüm kararları kapsamında, Perşembe Pazarı sahil bandı düzenlemesi önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağı da belirtil di ğ i gi bi yapı lmıştır.

Perşembe Pazarı sahil bandı düzenlemesi önerisinin

(X1) Kamu Sağ lı ğ / Güvenli ğ i kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı, potansiyel bir tehlikenin varlığı ve bu tehlikeye karşı müdahalenin gerekli oldu ğ u şeklindedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 104 olarak hesaplanmıştır.

Sahil bandındaki yeş il alanların, çevresindeki fonksiyonlar nedeniyle kullanı lmadı ğ ı ve güvensiz bir alan oldu ğ u göz lenmiştir. Alana önerilen çok fonksiyonlu yeş il alan ve yeş ille bütünleş ik kültürel tesislerin böl gedeki güvenli k ehli kelerini büyük oranda ortadan kal dıracağı düşünül müştür.

(X2) Bakı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Alanda önerilen yeni yapılar söz konusudur. Bu yeni yapıların bakı m ve onarı m ihtiyacı ol m ayacağı ndan bu kategori de değ erlendiril miştir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Öneri fonksiyonlar yeni iş i nkanları yarat m ve iş çevreleri açısından alanı cazip kıl m potansiyeline sahip görü lmüştür. Kültür adası oluşt ur m fi kri kamusal kullanı mın yoğunlu ğ unu arttı racacağı ndan ekonomik etki açısından ol umlu olarak değ erlendiril miştir.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Öneri fonksiyonlar, faydalanma düzeyini artış sağlamak, alana yeni bir kimlik kazandırmak ve emlak-arazi değerlerinde artış sağlamak potansiyeline sahip görülmüştür. Rekreatif ve eğitimsel fırsatlar yaratarak toplumun canlılığını hem fonksiyonel hem de sosyal anlamda artırmak potansiyeli olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Öneride getirilen kültür ve rekreasyon birliğinin, alanın her yaşta, cinsten ve türden kullanıcı kitlesine ulaşmasını sağlamak potansiyeli pozitif olarak değerlendirilmiştir. Bölge bu değişimle genel nüfusa hizmet veren ve sosyal anlamda avantajlı bir yapıya dönüşecektir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki değerlendirilmesi, projenin gelecekte planlanmış/planlanması düşünülen projeler için gerekli olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 48 olarak hesaplanmıştır.

Bir uçta Çalata Port Bölgesi diğer tarafta proje aşamasındaki Tersane Bölgesi arasında çok fonksiyonlu yeşil kuşak önerisi bu iki bölgeyi bağlanması ve fonksiyonel anlamda da bütünleştirilmesi nedeniyle pozitif etkiyle değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Çok fonksiyonlu yeşil kuşak önerisinin ve bunlarla bütünleşik kültürel tesislerin alanda yoğunluğu artırıcı potansiyeli, transit yollar üzerinde ulaşılabilirliği yüksek

konu mu, rekreasyonel fırsatlar yaratması bölgesel sürdürülebilirlik adına pozitif olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 40 olarak hesaplanmıştır.

Yeşil kuşak oluşturmak ve doğal alanları arttırmak, hava kalitesini iyileştiren etkenlerdir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından mevcut yapıya bir etkisi yoktur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından alana olumlu veya olumsuz etkisinin olmadığı düşünülmüştür.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 40 olarak hesaplanmıştır.

Yeşil alan önerisi, sahil bandındaki ekosistemin iyileştirilmesi adına olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Yeşil alanların, tekrar kullanma adaptasyon konusundaki esnekliği pozitif etki olarak değerlendirilmiştir.

5.1.2.4 Konut Ağırlıklı Alan Önerisi Puanlaması

Arazi kullanımı ve dönüşüm kararları kapsamında yer alan konut ağırlıklı alan önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Konut ağırlıklı alan önerisini;

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı ikinci etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Mevcutta konut kullanıcılarının yoğunlaştığı alanda bu işlevin geliştirilmesi kararının, diğer karma fonksiyonları destekleyerek bölgenin gece de yaşamasına katkı sağlama olumlu etki olarak değerlendirilmiştir. Konut ağırlıklı kullanım önerisi eskiye oranla daha güvenli bir çevre oluşmasına yardımcı olarak kentsel merkezi destekleyecektir.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı bakım onarım gerekliliğidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 78 olarak hesaplanmıştır.

Öneri getirilen alandaki yapıların genelini durumu kötü olduğundan iyileştirilmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Müdahalenin gecikmesi durumunda ileride kente maliyeti yüksek olabilir.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Konut fonksiyonu iş i nkamı yaratma ve ekonomik canlılığa katkı bakımından, bu alan için nötr etki değerlendirilmiştir.

(X4) Komşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Konut fonksiyonu, tarihi yapıların ve dokularının kullanılarak korunması için uygun fonksiyon olarak tanımlanmıştır. Bu fonksiyonun, gece de yaşarlığı desteklemesi ve merkeze yakınlığı, çevresel etkisi anlamında pozitif olarak değerlendirilmesini sağlamıştır.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Bu öneri de sosyal adaleti adres gösteren bir karar yoktur.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Galata ve çevresindeki tüm projeler için, konut fonksiyonu, destekleyici ve düzenleyici bir potansiyele sahiptir. Konut ağırlıklı böylesi bir öneri, alanın geç-gündüz yaşamasına katkı sağladığından, diğer projelere etkisinin her zaman pozitif yönde olacağı düşünülmüştür.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Halihazırda konut kullanımlarının bulunduğu bu alanda konut fonksiyonlarını yoğunlaştırmaya kararı mevcut yapıya minimum müdahale olarak değerlendirilmiştir. Bölgenin tarihi kimliğini yansıtmaya katkı sağlayacak bu öneri bölgesel sürdürülebilirlik açısından da önemlidir. Arazi kullanım kararı olarak kentsel merkeze katkısı diğer fonksiyonları desteklemesi ve alanı gece de yaşatması adına önemlidir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri de 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, hava kriteri açısından etkisiz bulunmuştur.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri de 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, su kriteri açısından etkisiz bulunmuştur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Konut alanlarındaki enerji kullanımı, fonksiyonun bir getirisi olarak diğer alanlara göre daha az olacaktır.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyolojik anlamda ekosisteme bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmedeği için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.2.5 Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi Puanlaması

Arazi kullanımı ve dönüşüm kararları kapsamında, Haliç tersane bölgesi özel proje alanı önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtildiği gibi yapılmıştır.

Haliç tersane bölgesi özel proje alanı önerisinin

(X1) Kamu Sağlığı/Güvenliği kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki anlamı, müdahalenin gerekli olduğudur. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 104 olarak hesaplanmıştır.

Tersanelerin bulunduğu alan işlevi nedeniyle güvenli tehlikesi içeren bir alandır. Bu bölgenin özel olarak projelendirip kamusal kullanıma açılmasının güvenlik problemlerini çözmeye katkı sağlayacağı düşünülmüştür (Şekil 5.13).

Şekil 5.13: Haliç Tersane Bölgesi

(X2) Bakı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut tersane yapılarının başka fonksiyonlar için düzenlenmesi mümkün görüldüğünden, bu öneri X2 kriteri açısından mevcut bir malın geliştirilmesi olarak değerlendirilmiştir. Projenin ertelenek kent için önemli bir maliyet artışına neden olmayabilir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Öneri fonksiyon değişimi ve konumu ile bölge iş çevreleri için cazip bir bölge olabilir. Alan kendine özgü kimliğiyle değerlendirilip kamusal kullanıma açılırsa kentsel merkeze katkısı önemli düzeyde olacaktır.

(X4) Konşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Tersane yapıları sanayileşme döneminin siğelediği için miras değeri olarak kabul edilebilir. Bu değeri yeni fonksiyonlarla canlandırmak alanın değerini daha da artıracaktır. Erişilebilirliğin yüksek olduğu alanda kamusal kullanım yoğunlaştırılırsa toplumun canlılığı sosyal ve fonksiyonel olarak arttırılabilir. Alana özgü proje üretilmesi estetik değerlerde ve arazi değerlerinde artış sağlayabilir. Tüm bu olasılıklar nedeniyle, bu önerinin konşu çevreyle etkileşimi çok yüksek pozitif etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Projenin misyonunda, tersane bölgesini kamusal kullanıma açmak, karma kullanımlarla desteklemek ve konut kullanımı ile entegrasyonunu sağlamak bulunduğundan, bu alan şimdiki yapısından farklı olarak, her cins, yaş ve türden kullanıcıya hitap edebilir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi bir doku içerisinde yer alan bu alanın uygun işlevler yüklenerek özel olarak projelendirilmesi, bölge çevresindeki diğer projeler için pozitif etki kapsamında değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Alanın kamusal kullanıma açılarak kentsel merkeze katkı sağlanması, mevcut yapıları iyileştirerek kullanması, karma kullanımlı işlevleri ile yoğunluğu arttırması bölgesel sürdürülebilirlik açısından olumlu etkiler olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin hava kriteri açısından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut yapıya etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje biyoloji kriteri içerisinde nötr etki de değerlendirilmiştir.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Tersane yapıları, mekansal ve tarihsel özelliklerinden dolayı, yeni kullanımlara adaptasyonu güçlü olan yapılar olarak değerlendirilmiştir.

5.1.2.6 Galata Port Bölgesi Özel Proje Alan Önerisi Puanlaması

Arazi kullanımı ve dönüşüm kararları kapsamında, Galata Port bölgesi özel proje alanı önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtildiği gibi yapılmıştır.

Galata Port bölgesi özel proje alanı önerisini;

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı ikincil etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 78 olarak hesaplanmıştır.

Karın kullanımlarla özel olarak projelendirilmesi önerilen alan, bu yeni mekansal ve fonksiyonel kimliğiyle daha güvenli bir yer haline gelebilir.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Projenin alandaki özgün olmayan yapıları ayıklayarak özgün yapı stoğunu kullanmayı önermesi, mevcut malların geliştirilmesi olarak değerlendirilmiştir.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Proje bölgesinin merkeziliği ve hemen bitişiğinde planlanmış olan Galata Port Projesi (İstanbul Modern'i içeren) ile entegrasyonu, bu bölgeyi iş çevreleri için cazip kılacak potansiyeller olarak değerlendirilmiştir. Önerilen yeni işlevler yeni iş sahaları yaratabilir.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Özgün yapıları ve dokuyu koruyarak alanı uyumsuz yapılardan arındırmak, hem miras değerlerini korumak hem de alana yeni değer kazandırmak ve estetik kaliteyi arttırmak adına olumlu olarak değerlendirilmiştir. Alanın ana trafik arteri üzerinde yer alması, iskele ve raylı sisteme yakınlığı, kısacası her türlü toplu taşıma imkanlarından faydalanılabilirliği olumlu etkilerdir. Öneride getirilen karma kullanımlarının, alandan faydalanma düzeyini arttırabildiği gibi emlak ve arazi değerlerini de arttırabileceği düşünülmüştür.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 72 olarak hesaplanmıştır.

Proje genel nüfusa hizmet edebilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Proje alanı Galata Port Proje Bölgesi'nin hemen arkasında yer almaktadır. Özellikle bu projeye bütünleşmesi olumlu olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Erişilebilirliği yüksek konum mevcut altyapının geliştirilerek kullanım, yeni işlevlerle yoğunluğu arttırmak ve kentsel merkeze katkı bölgesel sürdürülebilirlik adına olumlu yaklaşımlar olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin hava kriteri açısından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut yapıya etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje biyoloji kriteri içerisinde nötr etki de değerlendirilmiştir.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmedigi için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.2.7. Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alan Önerisi Puanlaması

Arazi kullanıma dönüşüm kararları kapsamında, Kasımpaşa bölgesi özel proje alanı önerisinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Kasımpaşa bölgesi özel proje alanı önerisinin

(X1) Kamu Sağlığı/Güvenliği kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Kasımpaşa bölgesi mevcut yapısında konut fonksiyonu içerisinden dolayı geç-gündüz yaşayan bir alandır, ancak mekansal ve sosyal yapısından dolayı güvenlik

riski taşı maktadır. Bu projenin ertelenmesi durumunda güvenlik risklerinde bir artış olmayacağı düşünül düğünden ikinci etkinin bu kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X2) Bakı m Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Kasımpaşa bölgesinde önerilen özel proje alanında, mevcut yapıların iyileştirilmesi ve düzenlenmesi ile karma kullanımlar la işlevlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle bakım onarımkriterinde, mevcut malların geliştirilmesi olarak değerlendirilmiştir.

(X3) Sosyo- Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Özel Proje Alanı'nda önerilen karma kullanı m(turizm ticaret, hizmet, konut), alanın ekonomik anlamda gelişmesine önemli katkı sağlayacaktır. Kendine özgü tarihsel ve sosyal kimliği ile bu alan iş çevreleri için cazibe alanı olabilir. Öneri karma fonksiyonlarla desteklendiğ takdirde, yerel iş imkanları üretebilen, kendine özgü noktasal bir merkez olma potansiyeline sahiptir.

(X4) Konşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10' un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Kendine özgü tarihi dokusunu kullanarak koruma kararı pozitif etki olarak alınmıştır. Önerilen yeni işlevler sayesinde, alandan faydalanan düzeyinde artış sağlanacak ve emlak/arazi değerleri yükselecektir. Yeni yapıyla Kasımpaşa, konşu çevre ile daha bütünleşik ve davetkar bir kimlik kazanabilir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal ve ekonomik anlamda dezavantajlı bir alana yatırım önerilmesi olumlu etkidir. Bölgenin sahip olduğu tarihi dokunun, önerilen yeni işlevlerle güçlendirilmesi, alanın her tür kullanıcı için cazip olmasını sağlayacak pozitif etki olarak düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu kriterde proje, ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değerlendirilmesi, projenin sinerjik fırsatların kullanım için iyi planlanmış bir proje olması şeklindedir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Kasımpaşa Bölgesi'nin özel olarak ele alınıp projelendirilmesi ve karma kullanım kararlarıyla canlılığının artırılması önerilmektedir. Tarihi yapıları ve dokuyu kullanarak koruma kararı diğer bütün projelerle uyumlu olabilecek hatta onları destekleyecek bir karardır.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Bölgesel sürdürülebilirliğe özellikler turizmaçısından katkısı, yeni işlevlerle noktasal merkez yaratma düşüncesi, tarihi dokunun özgünlüğünün çıkarılarak karma fonksiyonlarla canlandırılması ile yoğunluk artışı, arazi kullanma açısından olumlu etkiler olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin hava kriteri açısından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından mevcut yapıya etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X12) B yoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje biyoloji kriteri içerisinde nötr etki de değerlendirilmiştir.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmedigi için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.2.8 Arazi Kullanım Önerileri Toplam Puanlaması

Galata Projesi kapsamında yer alan arazi kullanım önerilerinin toplam değerlendirilmesinin matristeki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Arazi kullanım önerilerinin

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Bölge genelinde güvenlik ciddi bir problem olarak göze çarpmaktadır. Beyoğlu Bölgesi'ndeki suç oranı oldukça yüksektir. Bu problemlerin en önemli nedenlerinden biri de yanlış arazi kullanımlarıdır ve acilen müdahale gerektirmektedirler. Bölgeye uygun olmayan bu kullanımlardan kaynaklı nekansal yapının değişmesi, fonksiyonların değişmesiyle mümkün olacaktır. Öneri fonksiyonlarla, alanın güvenli dolaşılabilen ve yaşanabilen bir alana dönüşme potansiyeli pozitif olarak değerlendirilmiştir.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Alan genelinde mevcut kullanımların (hırdavatçılar, avizeciler, elektrik malzemecileri, inşaat malzemecileri, geneler) bir sonucu olarak yapılar ve kent dokusu oldukça yıpranmıştır. Bu nedenle acilen iyileştirme müdahaleleri zorunludur.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Galata'yı turizm fonksiyonu ile destekleyerek yaşayan bir tarihi merkez, kültür turizmi merkezi yapma önerisinin, bölgenin ekonomik ve sosyal anlamda kalkınmasına önemli düzeyde katkısının olacağı düşünülmüştür. Konut, ticaret ve hizmet fonksiyonları ile turizme destek vererek bölgeyi canlandırarak, ayrıca önemli katkılardır. Alan tüm bu değişimlerin sonucunda iş çevreleri açısından önemli bir cazibe merkezi haline gelecektir.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Galata'daki tarihi dokunun korunması için mevcut arazi kullanımlarının değişmesi gerekmektedir. Alan genelinde önerilen turizm konut, hizmet ve ticaret fonksiyonları ile tarihi doku ve yapılar kullanılarak korunmuş olacaktır. Bugünkü durumunda Galata Bölgesi, Taksim İstiklal Caddesi ve Karaköy arasında sıkışmış bir köhne bölgedir. Yüklenen yeni işlevleriyle bölge, bitişindeki alanlarla bütünleşerek daha canlı bir bölge kimliğine kavuşabilir. Yaşayan tarihi bir merkez, uluslararası platformda bir kültür turizmi merkezi yaratma çabası çok yüksek pozitif etki kategorisinde değerlendirilmiştir. Ulaşılabilirliği yüksek bir konumda yer alan bölgede rekreasyonel ve eğitimsel fırsatlar yaratan yeni düzenlemeler toplumsal canlılığı artırıcı etkilere sahiptir. Tüm bu değişimler alandaki emlak ve arazi değerlerinde de artışa neden olacaktır. Bölgenin fiziksel ve sosyal anlamda iyileşmesi, insanların bölgeden faydalanan düzeyini arttıracak etkiler olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Galata genelinde arazi kullanımyapısının değişmesi kararı ile alanın, genel nüfusa hizmet eden, her tür kullanıcı için imkan sunan ve erkek egemen kullanımdan çıkmış bir yapıya dönüşeceği düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki değerlendirilmesi, projenin ödenek için uygun olduğu şeklindedir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Projede önerilen arazi kullanı m kararları nın alanı fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda geliştirecek kararlar ol masından dolayı, finansal destek için uygun olabileceği düşünül müştür.

(X7) Diğer Projelerle Koor d nasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki değ erlendiril mesi, projenin sinerjik fırsatların kullanı m için iyi planlanmış bir proje ol ması şeklindedir. Ağırlık fakt ö rü 6 olan bu kriter için ağırlık değ eri 36 olarak hesaplan mıştır.

Genel arazi kullanı mkararları, tarihi ve canlı bir kent merkezi yarat ma potansiyeline sahiptir. Böylesi bir merkezi n oluş ması, çevresinde gerç ekleşecek makro ya da mikro öl çekteki tümprojeler için olumlu etki olarak değ erlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanı m kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılı ğ çok yüksek pozitif etki dir. Ağırlık fakt ö rü 10 olan bu kriter için ağırlık değ eri 100 olarak hesaplan mıştır.

Eski işlevlerin alandan uzaklaştırılması ve yerine turizm hizmet, ticaret, konut kar ma kullanı mlarının getirilmesi, bölgesel sürdürülebilirlik adına olumlu değ işimler olarak değ erlendirilmiştir. Projede yer yer yeni yapılar önerilse de, genelinde mevcut yapıyı geliştirmek ve iyileştirmek söz konusudur. Yaya yoğun kullanı ma hitap eden yeni yapı düşük etkili ulaşım seçenekleriyle desteklenmektedir. Tarihi çekirdeğe canlı kentsel merkez ki mi ğ kazandır mak amaçlı önerilen arazi kullanı mkararları di kkat e alınmıştır.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılı ğ çok yüksek pozitif etki dir. Ağırlık fakt ö rü 4 olan bu kriter için ağırlık değ eri 40 olarak hesaplan mıştır.

Mevcut fonksiyonların getirdi ğ yoğun taşıt trafi ğinin fonksiyon değ işi miyle azalması ve düzenlenen yeşil alanlar hava kalitesini arttıracak etkiler olarak değ erlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılı ğ nötr etki dir. Ağırlık fakt ö rü 4 olan bu kriter için ağırlık değ eri de 4 olarak hesaplan mıştır.

Projenin su kriteri bakımından etkisi nötr olarak değ erlendirilmiştir.

(Xl1) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Genel arazi kullanımları, bölgedeki araç kullanımını azaltma potansiyeline sahip olması, enerjinin korunumu ve optimizasyonu adına olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(Xl2) Biyoloji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Unkapanı ve Galata Köprüleri arasında önerilen yeşil alan düzenlemesi, sahil bandındaki ekosistemin belli oranda iyileştirilmesini sağlayacaktır.

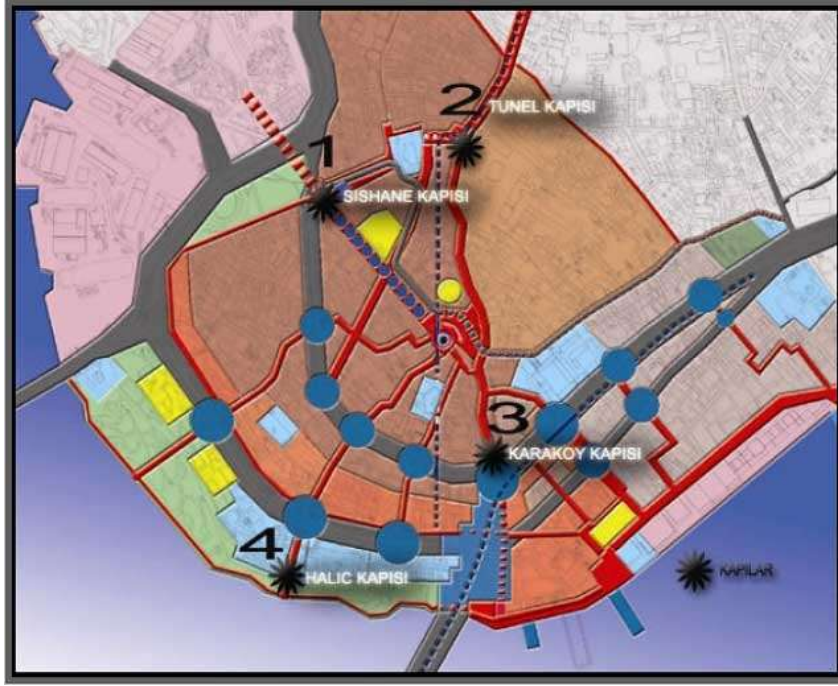
(Xl3) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri de 4 olarak hesaplanmıştır.

Arazi kullanımlarıyla ilgili önerilerde, yapıların tasarımı, malzemesi veya tekrar kullanıma adaptasyonu, kısacası, sürdürülebilirlikle ilgili bir yaklaşımdan söz edilmemektedir.

5.1.3 Kapı Oluşturma Kararları

Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselleştirme Kazandırılması Projesi Raporu'nda yer alan kapı oluşturma kararları aşağıda açıklanmıştır (Şekil 5.14) (Kubat, Eyüboğlu, Ertekin, 2003):

- Proje alanı mevcut arazi kullanımıyla değil ama yapı stoğu ve sokak dokusuyla son derece özellikli bir bölgedir. Proje ile amaçlanan dönüşümün sağlanması durumunda bölgenin potansiyeli ortaya çıkarılmış olacaktır. Bu potansiyeli vurgulamak amacıyla, özellikle bölgeye girişi sağlayan önemli noktalara siyehsel bazı elemanların yerleştirilmesi mekan kurgusunu tanımlaması açısından uygun bulunmuştur. Bu elemanların bir tak veya kapı olarak tasarlanması hem önemli aksları ve bölgeyi vurgulayacak hem de merak duygusunu uyarak kullanıcıları içeriye davet edecektir.

Şekil 5.14: Kapı Oluşturma Önerisi

- Şişhane Meydanı ve Şişhane Metro İstasyonu'ndan dağılan yayaların Galata Bölgesi'ne Büyük Hendek Caddesi'nden girişini sağlayan kapı (Kapı 1) aynı zamanda bu caddenin ana aksı üzerinde yer alan Galata Kulesi'nin görkemli görüntüsünü yakalamaya fırsatı vermektedir (Şekil 5.15).

Şekil 5.15: Şişhane Meydanı

- Tünel Meydanı (Şekil 5.16) girişi (Kapı 2) ve Karaköy Meydanı (Kapı 3) (Şekil 5.17) bağlantılarında girişi teşvik edecek ve yayaları bölgeye davet edecek düzenlemelerin yapılması gerekli görülmüştür.

Şekil 5.16: Tünel Meydanı

Şekil 5.17: Karaköy Meydanı

- Karaköy Meydanı'ndan Galata'ya giriş olanağı veren Kapı 3 noktasında; kot farkını çözmek amacıyla Tophane Caddesi ve Yüksek Kaldırım Caddesi bağlantısında bugün oluşturulmuş olan istinat duvarı, eskinin basamaklı Yüksek Kaldırım Caddesi'ne girişteki çekiciliğin yitirilmesine neden olmaktadır. Kapı 3'ün düzenlenmesi bu nedenle önemlidir.
- Perşembe Pazarı'ndan girişi sağlayan tarihi kapı (Kapı 4), sahilden bölgeye girişi sağlayacaktır.

5.1.3.1. Kapı Oluşturma Önerileri Puanlaması

Yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan kapı oluşturmakla ilgili önerilerin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtildiği gibi yapılmıştır.

Kapı oluşturma önerilerini;

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri de 13 olarak hesaplanmıştır.

Projenin herhangi bir sağlık/güvenlik tehlikesini ortadan kaldırma potansiyeli yoktur.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 13 olarak hesaplanmıştır.

Alana yeni mallar (kapılar) eklenme söz konusu olduğundan bu kategoride değerlendirilmiştir.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Proje iş inkanı yaratma ve ekonomik canlılığı arttırma konularında etkisiz olarak değerlendirilmiştir.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 88 olarak hesaplanmıştır.

Kavranabilirliği arttırması ve kullanıcıları yönlendirmesinin bir sonucu olarak alandan faydalanan ve alana ulaşılabilirlik konularında pozitif etki yaratmaktadır.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Kapı oluşturma önerisinin kullanıcı kitlesinde değişime neden olmayacağı düşünülmüştür.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Sevnbolik bu elemanların yapılması için mali destek bulunabilir. Özellikle özel sektör reklama maçlı bu projeyi destekleyebilir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı, projenin sinerjik fırsatların kullanımı içeriğini planlanmış bir proje olmasıdır. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Bölgedeki özel alanlara girişi vurgulayan ve yaya akışını yönlendiren bu projenin, Galata'nın mekansal algılanabilirliğini ve kavranabilirliğini arttırması diğer projeler açısından olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 20 olarak hesaplanmıştır.

Noktasal alanlara yeni mallar (kapılar) ekleyerek yayaları yönlendirmeye ve dolaşımı kolaylaştırma, kentsel merkeze katkı sağlayacak etkiler olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje hava kriteri açısından nötr etki olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından mevcut yapıya bir etkisi yoktur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin enerji kriteri açısından nötr etki olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyoloji bakımından ekosisteme olumlu veya olumsuz bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje tasarımı kullanılabilecek malzeme gibi konularda detaylı bir öneri getirmediği için bu kriterde nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.4 Tarihi Doku ile İlgili Kararlar

Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselle Yaşanabilir Kazandırılması Projesi Raporu'nda yer alan tarihi doku ile ilgili kararlar aşağıda açıklanmıştır (Kubat, Eyüboğlu, Ertekin, 2003):

- Galata'ya, tarihi özelliklerini koruyarak merkez işlevlerinin yüklendiği, İstanbul'un bir merkezi olma özelliğinin verilmesi amaçlanmaktadır.
- Bölge içinde yer alan tüm tarihi yapıların tarihi özelliklerine uygun olarak ve korunmalarını mümkün kılan işlemlere dönüştürülerek korunmaları veya onarımları gereklidir.
- Ayrıca, bölgeye karakter veren sokak dokularının olabildiğince korunması, projenin ana hedeflerinden biridir.

5.1.4.1 Tarihi Doku ile İlgili Önerilerin Puanlaması

Yukarıda detaylı olarak açıklanmış olan kapı oluşturma ile ilgili önerilerin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Kapı oluşturma önerilerini;

(X1) Kamu Sağlığı/Güvenliği kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10 olası sırası, kamusal sağlık/güvenlik açısından, alana acilen müdahale gerektiğini göstermektedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Galata tarihi dokusunun uygun işlevler yüklenerek korunması kararı, bölgenin bugünkü köhneleşmiş yapısını değiştirerek gece-gündüz işleyen, canlı ve güvenli dolaşılabilir bir yapıya dönüşmesini sağlama bakımından olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(X2) Bakım Onarım (Maintenance) kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10 olası sırası, bakım onarım kriteri açısından, alana acilen müdahale gerektiğini göstermektedir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 130 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi doku, mevcut kullanımların bir sonucu olarak oldukça yıpranmış ve kötü durumdadır. Bu miras değerlerini korumak için acilen alana müdahale edilmesi, sağlıklı restorasyon ve iyileştirme çalışmalarına başlanması gerekli görülmüştür.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi dokuyu işlev yükleyerek koruma ve tarihi çekirdeği canlı kentsel merkez yapma fikri, alanı iş çevreleri açısından talep gören bir yer haline getirecektir. Uygun fonksiyonlarla donatılan alan, özellikle turizm fonksiyonu ile ekonomik anlamda oldukça canlı bir alana dönüşme potansiyeline sahiptir.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 110 olarak hesaplanmıştır.

Miras değerlerini korumak, alana yeni değerler kazandırmak, kullanarak koruma anlayışı ile alandan faydalanan düzeyini arttırmak, köhneleşmiş dokuyu iyileştirmek ve emlak/arazi değerlerinde artışa neden olmak, Galata'nın çevresi ile ilişkisinde olumlu etkiler olarak değerlendirilmiştir. Projenin misyonunda tarihi dokuyu yeniden canlandırıp hayata kazandırmak fikrinin yer alması önemlidir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 96 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi dokunun kullanılarak korunması ile haftanın yedi günü yirmi dört saat canlı ve güvenli bir alana dönüşmesi, her tür kullanıcıya hizmet eden bir alan yaratılmasını sağlayacaktır. Ulaşılabilir konumu, genel nüfusun bu tarihi atmosferden yararlanmasını kolaylaştırır.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Miras değerlerini korumak, özellikle Galata gibi zengin tarihi geçmişe sahip alanları korumak için ulusal veya uluslararası düzeyde mali destek bulmak mümkündür.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi dokuyu kurtarmak, eski kimliğine uygun iyileştirme çalışmaları ile geri kazanmak, müze kent yaratmaktan kaçınarak uygun işlevlerle korumak kararları, ilişkili tüm projeler ile uyumlu çalışacak kararlar olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 10 olarak belirlenmiştir. 10'un matristeki karşılığı çok yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 100 olarak hesaplanmıştır.

Galata'nın tarihi özelliklerine uygun şekilde iyileştirilmesi ve kullanılarak korunması yaklaşım bölgesel sürdürülebilirlik adına olumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım ayrıca kentsel ve bölgesel gelişime de katkı sağlayacaktır.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 32 olarak hesaplanmıştır.

Tarihi sokak dokularını koruma, yaya yoğun kullanımlarını oluşturma ve yaya hareketini temel alan planlama yaklaşımı ile alandaki taşıt trafiğini belli oranda azaltmak mümkün görülmektedir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin su kriteri bakımından mevcut yapıya bir etkisi yoktur.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 8 olarak hesaplanmıştır.

Hava kriterinde de bahsedilen nedenlerden dolayı, alandaki taşıt trafiğinin azalması enerji korunması ve optimizasyonu adına olumlu etkiler olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyoloji bakımından ekosisteme olumlu veya olumsuz bir etkisi yoktur.

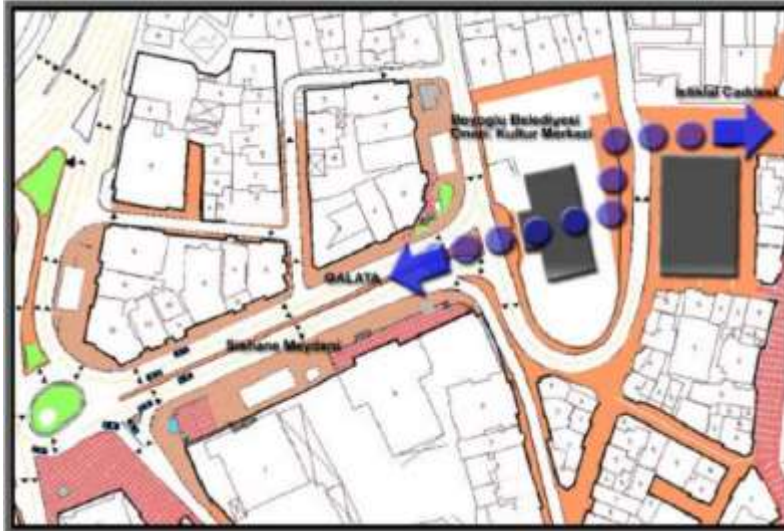
(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Galata tarihi dokusunda önerilen koruma, restorasyon, iyileştirme ve kullanıma ilişkin çalışmalarda tasarımı kullanılabilecek malzemeler gibi konularda detaylı bir yaklaşım getirilmediği için bu kriter nötr etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

5.1.5 Noktasal Çözüm Önerileri

Galata Kulesi Çevresi ve Hıdırlık Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselle Yaşam Kazandırılması Projesi Raporu'nda yer alan noktasal çözüm önerileri aşağıda açıklanmıştır (Kubat, Eyüboğlu, Ertekin, 2003):

- Unkapanı yönünden gelişen ve Şişhane Meydanı'ndan bakışta oldukça önemli bir nirengi noktası özelliği gösteren Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası'nın, günümüzdeki idari yapı kullanımından kamunun kullanımına doğrudan açık bir sosyo-kültürel kullanıma dönüştürülmesi önerilmektedir (Şekil 5.18). Bu binanın Tünel Meydanı ile Şişhane Meydanı arasındaki kot farkının göz ardı edilmesini sağlayacak önemli bir özelliği bulunmaktadır. Tünel Meydanı'ndan binanın ikinci katına bir köprü ile girmek ve kullanım sonrasında birinci kattan Şişhane Meydanı'na ulaşmak mümkündür. Bu şekilde İstiklal Caddesi'ndeki yaya yoğunluğu Şişhane Meydanı üzerinden Büyük Hıdırlık Caddesi'nin Şişhane girişine çekilebilir (Şekil 5.19).

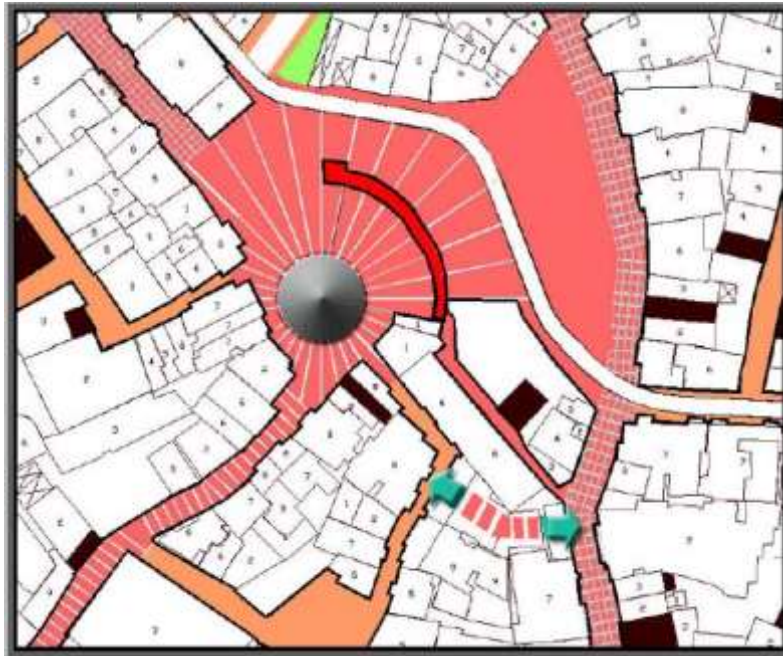

Şekil 5.18: Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası Fonksiyon Değişim Önerisi

Şekil 5.19: Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası

- Büyük ve Küçük HendeK Caddeleri aksları uzantılarının, Galata Meydanı'nı kat ederek farklı bir kotta yer alan Yüksek Kaldırım Caddesi'ne ve daha sonrada kesintisiz olarak Karaköy Vapur İskeleleri'ne bağlanması gereği syntax haritaları ile kanıtlanmaktadır. Galata Meydanı ve Yüksek Kaldırım Caddesi arasındaki kot farkı, ancak önemli bir mimari tasarım çalışması kapsamında çözülebilecektir. HendeK Caddesi aksı üzerine rastlayan iki yapıda açılan galeri daha alt kotta yer alan Yüksek Kaldırım Caddesi'ne bir asansör ile bağlanabilir (Şekil 5.20).

Şekil 5.20: Büyük HendeK ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Bağlantı Önerisi

- Galata Meydanı'nın yeni bir tasarım anlayışı ile yeniden düzenlenmesi esnasında İstiklal Caddesi ile iskeleler arasındaki akışı sağlamak ve Galip Dede Caddesi'nden Yüksek Kaldırım Caddesi'ne görsel bir bütünlük yaratabilmek için, meydanı sınırlayan ve mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olduğu tespit edilen yapının yıkılması önerilmektedir. Böylece Galata Meydanı, karakterine ve ölçeğine uygunuz bu yapıdan arınacak ve yeni tasarımkriterleri ile yeniden ele alınacaktır (Şekil 5.21).

Şekil 5.21: Yıkılması Önerilen Bina

5.1.5.1. Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası'nda Fonksiyon Değişimi Önerisi

Puanlaması

Noktasal çözüm önerilerinden biri olan Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası ile ilgili önerinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası'nda fonksiyon değişimi önerisini;

(XI) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2'nin matristeki karşılığı ikinci etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası idari kullanımı çerçevesinden dolayı sadece mesai saatlerinde aktif bir binedir. Yapıdaki kullanımın sosyo-kültürel kullanıma dönüşmesi binanın mesai saatleri dışında da aktif olmasını sağlayacaktır. Bu değişim yerel bazlı da olsa bina ve yakın çevresindeki güvenlik problemlerini belli oranda azaltabilir.

(X2) Bakı mı Onarı mı(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri 26 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut bir binanın bazı yeni düzenlemeler ile fonksiyon değiştirilmesi söz konusudur.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Bu fonksiyon değişimi, yerel işi nkanını üretme potansiyeli adına önceki kullanımdan çok farklı bir etkiye sahip bulunmamıştır.

(X4) Konuşuluk Etkisi kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 66 olarak hesaplanmıştır.

Öneri sosyo-kültürel işlev, idari işlevden farklı olarak toplumsal eğitime katkı sağlayan ve toplumun dinamikliğini arttıran bir etki olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

İdari kullanımda sosyo-kültürel kullanımda genel nüfusa hizmet verdiği için, bu öneri sosyal adalet kriteri açısından, eskisinden farklı bir ortama yaratmadığı için nötr etki de değerlendirilmiştir.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Yapıya fonksiyon değişimi öneren bu proje, ödenek için uygun olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Yapının idari kullanımdan sosyo-kültürel kullanıma dönüştürülmesi, tarihi doku içerisinde yer alacak bir kamusal kullanım alanı üretilmesi, diğer projelerle uyumlu olabilecek yaklaşımlar olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. 2' nin matristeki karşılığı düşük pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 20 olarak hesaplanmıştır.

Alanın yeni fonksiyonu ile kamusal kullanıma açılması, noktasal gelişime katkı olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Binanın fonksiyonunu değiştirerek, hava kalitesi adına bir değişime neden olmayacaktır.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, su kriteri açısından nötr etkiye sahiptir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, enerji kriteri açısından nötr etkiye sahiptir.

(X12) Biyolojik kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin, biyolojik bakımdan ekosisteme olumlu veya olumsuz bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası'nın sosyo-kültürel kullanıma dönüştürülmesi önerilmiş ancak yeni fonksiyonun gerektirdiği düzenlemeler ile ilgili olarak, malzeme ve tasarımbazında sürdürülebilir binagereklerinden bahsedilmemiştir.

5.1.5.2 HendeK ve Yüksek Kal d ır ı m Caddeleri Arası nda Kesintisiz Ba ğ l antı Önerisi Puanla ması

Noktasal çözü m önerilerinden HendeK ve Yüksek Kal d ır ı m Caddeleri arasında kesintisiz ba ğ l antı sa ğ l ama önerisinin matris kapsa m ındaki puanla maları a ş a ğ ı da belirtil di ğ i gi bi yapı l mış tır.

Öneri ni n

(X1) Ka m ı Sa ğ l ı ğ / Güvenli ğ kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karş ılı ğ nötr etki dir. A ğ ı rlı k fakt ö rü 13 olan bu kriter i ç in a ğ ı rlı k de ğ eri de 13 olarak hesaplanmıştır.

Projenin alandaki herhangi bir sa ğ l ık veya güvenlik tehlikesini ortadan kal d ır m a ya c a ğ ı düşünül mü ş tır.

(X2) Bakı m ı Onarı m(Maintenance) kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. A ğ ı rlı k fakt ö rü 13 olan bu kriter i ç in a ğ ı rlı k de ğ eri 26 olarak hesaplanmıştır.

HendeK Caddesi ve Yüksek Kal d ır ı m Caddesi'ni birbirine ba ğ l a m a k i ç in mevcut iki yapı üzerinde düzenle meler yapı l m a s ı önerisi, mevcut malların geliştiril mesi olarak de ğ erlendiril mi ş tır.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karş ılı ğ nötr ekonomik etki dir. A ğ ı rlı k fakt ö rü 10 olan bu kriter i ç in a ğ ı rlı k de ğ eri 10 olarak hesaplanmıştır.

Kesintisiz ba ğ l antı oluşturma yaklaş ı m ı n ı n alanda sosyo-ekonomik anlamda bir de ğ i ş i ne neden ol m a ya c a ğ ı na karar veril mi ş tır.

(X4) Ko m ş u l u k Etkisi kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karş ılı ğ yüksek pozitif etki dir. A ğ ı rlı k fakt ö rü 11 olan bu kriter i ç in a ğ ı rlı k de ğ eri 88 olarak hesaplanmıştır.

Galata'nın geliştiril mesi ile ilgili projenin analiz aş a m ı s ı nda, HendeK Caddesi ile Yüksek Kal d ır ı m Caddesinin yüksek bir büt ünleş me göster mesi, space syntax modellemesinde yaya hareketlilik dokusu açısından bu iki caddeyi ba ğ l a m a gereklili ğ di k kate alın mış tır. Yaya akış ı nda rahatlık sa ğ l a m a s ı , kesintisiz bir aks oluşturma ve ulaş ı l ı rlı l ık düzeyini arttır m a s ı ba k ı m ı ndan proje olu m l u olarak de ğ erlendiril mi ş tır.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Proje kullanıcı kitlesinde bir değişime neden olmayacaktır.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Proje ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

Karaköy, Yüksek Kaldırım Caddesi, Galata Meydanı ve HendeK Caddesi arasında kesintisiz bir yaya aksı oluşturma kararı, tarihi doku içerisindeki önemli kamusal kullanımlarına (Karaköy Meydanı, Galata Meydanı, Şişhane Meydanı, Tünel Meydanı, Taksim Meydanı) yaya olarak kolay erişilebilirliğini sağlayacağından, bölge genelinde makro ya da mikro ölçekli tüm projeler için pozitif etki olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Kesintisiz yaya aksı oluşturma kararında, bir üst madde de bahsedildiği gibi, bölge genelindeki meydanları yaya yollarıyla bağlamak arazi kullanımı adına olumlu yaklaşımlar olarak değerlendirilmiştir. HendeK ve Yüksek Kaldırım Caddesi arasındaki kot farkını mevcut yapılarda mimari tasarımı ve teknolojinin avantajlarını kullanarak çözüme fikri, mevcut altyapıdan yararlanarak transit yaya akışına zemin hazırlamak olarak değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Yaya akışını düzenlemekle ilgili bu önerinin hava kalitesine etkisi nötr olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, su kriteri açısından nötr etkiye sahiptir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, enerji kriteri açısından nötr etkiye sahiptir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin biyoloji bakımından ekosisteme olumlu veya olumsuz bir etkisi yoktur.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

5.1.5.3 Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi Puanlaması

Noktasal çözüm önerileri içinde yer alan Galata Meydanı'nı sınırlayan yapının yıkılması ile ilgili önerinin matris kapsamındaki puanlamaları aşağıda belirtilmiştir.

Önerinin

(X1) Kamu Sağlığı/ Güvenliği kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri de 13 olarak hesaplanmıştır.

Galata meydanında yer alan bu yapının yıkılmasından dolayı, alanda var olan herhangi bir sağlık veya güvenlik tehlikesinin ortadan kalkmayacağı düşünülmüştür.

(X2) Bakım Onarım(Maintenance) kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 13 olan bu kriter için ağırlık değeri de 13 olarak hesaplanmıştır.

Mevcut bir yapının yıkılması kararı, bakım onarım (maintenance) kriteri açısından nötr etkili bir durumdur.

(X3) Sosyo-Ekonomik Etki kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr ekonomik etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Yıkım kararı alanda sosyo-ekonomik anlamda bir etki yaratmayacaktır.

(X4) Konuşluk Etkisi kriterindeki olası sırası 8 olarak belirlenmiştir. 8'in matristeki karşılığı yüksek pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 11 olan bu kriter için ağırlık değeri 88 olarak hesaplanmıştır.

Galata Meydanı'nı sınırlayan ve alanla her açıdan uyumsuzluk gösteren bu yapının yıkılması, meydanın daha da genişlemesini ve faydalanılabilir olmasını sağlayacaktır. Ayrıca koruma yaklaşımında, tarihi dokunun, karakteristiğiyle uyumsuzluk gösteren yapılardan arındırılması olumlu etki olarak değerlendirilmiştir.

(X5) Sosyal Adalet kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 12 olan bu kriter için ağırlık değeri 12 olarak hesaplanmıştır.

Getirilen bu öneri ile kullanıcı kitlesinde bir değişim olmayacaktır.

(X6) Alternatif Finans Kaynakları kriterindeki olası sırası 2 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 5 olan bu kriter için ağırlık değeri 10 olarak hesaplanmıştır.

Proje ödenek için uygun olabilecek bir proje olarak değerlendirilmiştir.

(X7) Diğer Projelerle Koordinasyon kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. Ağırlık faktörü 6 olan bu kriter için ağırlık değeri 36 olarak hesaplanmıştır.

İstanbul'un hatta Türkiye'nin en önemli tarihi meydanlarından biri olan Galata Kule Meydanı'nı tarihi kimliğine uygun olarak düzenlemek adına, mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan ve dokuyla tamamen uyumsuz bu yapıyı yıkmaya karar, bölge çevresinde uygulamaya konmuş veya planlanmış, planlanacak tüm projeler açısından sinerjik fırsatların kullanımı için pozitif olarak değerlendirilmiştir.

(X8) Arazi Kullanım kriterindeki olası sırası 6 olarak belirlenmiştir. 6'nın matristeki karşılığı kısmen pozitif etkidir. Ağırlık faktörü 10 olan bu kriter için ağırlık değeri 60 olarak hesaplanmıştır.

Bu yıkım kararı arazi kullanımı açısından değerlendirildiğinde, Galata Meydanı'nın kapasitesini arttırması, transit yaya yönelmiş gelişme katkısı, tarihi kentsel merkeze katkısı ve yeni düzenlemesiyle kamusal kullanım açısından yoğunluk arttırıcı etkiyi desteklediğinde, kısmen pozitif etki kategorisinde değerlendirilmiştir.

(X9) Hava kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Bu öneri, hava kriteri açısından nötr etkili olarak değerlendirilmiştir.

(X10) Su kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, su kriteri açısından nötr etkili olarak değerlendirilmiştir.

(X11) Enerji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Proje, enerji kriteri açısından nötr etkili olarak değerlendirilmiştir.

(X12) Biyoloji kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Projenin, biyoloji bakımından etkisi nötrdür.

(X13) Diğer Çevreseller kriterindeki olası sırası 1 olarak belirlenmiştir. 1'in matristeki karşılığı nötr etkidir. Ağırlık faktörü 4 olan bu kriter için ağırlık değeri 4 olarak hesaplanmıştır.

Galata Meydanı'nın kimliğine uygun olarak düzenlenmesine katkı sağlayacak olan bu öneride, yeni düzenleme çalışması kapsamında tasarımı malzeme ve planlama-uygulama süreci ile ilgili detaylı bir yaklaşımı yoktur.

5.2 Sürdürülebilirlik Matrisi Galata Uygulaması Değerlendirmesi

Sürdürülebilirlik Matrisi, Galata Bölgesi için hazırlanmış "Space Syntax Modelinin Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanılması İçin, Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi ve Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehrsel Yaşam Kazandırılması, Pilot Örnek Çalışma" başlıklı proje üzerinde uygulanmıştır. Proje, Galata ve yakın çevresi için geliştirilmiş bir kentsel dönüşüm projesi olması nedeniyle bu çalışmaya kapsamına alınmış ve projenin alanı için getirdiği tüm öneriler matriste değerlendirilmiştir. 18 ayrı başlık altında ele alınan öneriler 13 ayrı kritere göre olası sıraları belirlenerek puanlandırılmıştır. Yapılan puanlama sonucunda,

önerilerin sürdürülebilirlik açısından öncelik sıraları belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik öncelik sırasnda en yüksek puanı alan öneri uygulamada ilk sırada olması gereken öneri olarak değerlendirilir. Sürdürülebilirlik Matrisi projelerin sürdürülebilirlik açısından öncelik sıralarını belirlemede ve bu nedenle uygulamada öncelik sırasının tayininde fikir verici olmaktadır.

Proje önerilerinin puanlamaya sonuçlarına göre sürdürülebilirlik öncelik sıraları aşağıda açıklanmıştır:

1. Tarihi Doku ile İlgili Öneriler (788 puan)
2. Genelevlerin Kaldırılması ve Yerine Kararı Kullanımı (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi (780 puan)
3. Olumsuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hrdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Kararı Kullanımı (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi (770 puan)
4. Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlemesi Önerisi (677 puan)
5. Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi (606 puan)
6. Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi (552 puan)
7. Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi (524 puan)
8. Yaya Ulaşımı Önerisi (504 puan)
9. Konut Ağırlıklı Alan Önerisi (406 puan)
10. Raylı Sistem Önerisi (334 puan)
11. Hendek ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi (275 puan)
12. Galata Meydanı'nı Sınırlayan Binanın Yıkılması Önerisi (262 puan)
13. Deniz Ulaşımı Önerisi (257 puan)
14. Kapı Oluşturma Önerileri (222 puan)
15. Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi Önerisi (202 puan)
16. Taşıt Ulaşımı Önerisi (134 puan)

Yukarıdaki sürdürülebilirlik öncelik sıralarına göre öneriler, puan aralıkları dikkate alınarak 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Puan aralıkları yakın olan önerilerin aynı grup içinde değerlendirilmesini, sağlıklı sonuç elde etmek açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Sürdürülebilirlik açısından en yüksek puanı alandan en düşük puanı alana doğru gruplar, 1. Grup, 2. Grup, 3. Grup, 4. Grup ve 5. Grup olarak belirlenmiştir.

Ulaşım Önerileri, Arazi Kullanım Önerileri ve Noktasal Çözüm Önerileri kendi içlerinde de ayrıca değerlendirilmiştir.

Genel Kararlar başlığı altında; Ulaşım Önerileri Toplama Puanlaması, Arazi Kullanım Önerileri Toplama Puanlaması, Kapıların Ouşturulması Önerisi Puanlaması ve Tarihi Doku ile İlgili Önerilerin Puanlaması sonuçları değerlendirilmiştir. Bu bölümde alanın genelini etkileyen öneriler dikkate alınmıştır.

1. Grup: Tarihi Doku ile İlgili Öneriler (788 puan), Genelevlerin Taşınması ve Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi (780 puan) ve Olumsuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi (770 puan) bu grupta değerlendirilmiştir. 1. Grup ile 2. Grup arasındaki puan farkı (788-677) 111'dir. 1. Grup içinde en yüksek puanı alan öneri ile en düşük puanı alan öneri arasındaki puan farkı (788-770) 18'dir.

Matristeki en yüksek puanlamalara sahip olan bu grup, sürdürülebilirlik açısından öncelikli sırada ele alınması gereken önerilerden oluşmaktadır. Matristeki sonuca göre en yüksek puanı alan tarihi dokuyu uygun işlevler yükleyerek koruma önerisi, proje kapsamında sürdürülebilirlik açısından 1. önceliğe sahip olan öneridir. 2. önceliğe genelevlerin alandan taşınması ve yerine karın kullanımlarının getirilmesi ile ilgili öneri, 3. önceliğe olumsuz fonksiyonların alandan bertarafı ve yerine karın kullanımlarının getirilmesi ile ilgili öneri sahiptir.

2. Grup: Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlenmesi Önerisi ve Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi bu grupta değerlendirilmiştir. 2. Grup ile 3. Grup arasındaki puan farkı (677-552) 125'dir. 2. Grup içinde en yüksek puanı alan öneri ile en düşük puanı alan öneri arasındaki puan farkı (677-606) 71'dir.

677 puanla Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlemesi Önerisi proje genelinde 4. önceliğe, 606 puanla Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 5. önceliğe sahiptir.

3. Grup: Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi, Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi ve Yaya Ulaşım Önerisi bu grupta değerlendirilmiştir. 3. Grup ile 4. Grup arasındaki puan farkı (552-406) 146'dır. 3. Grup içinde en yüksek puanı alan öneri ile en düşük puanı alan öneri arasındaki puan farkı (552-504) 48'dir.

552 puanla Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 6. önceliğe, 524 puanla Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 7. önceliğe ve 504 puanla Yaya Ulaşım Önerisi 8. önceliğe sahiptir.

4. Grup: Konut Ağırlıklı Alan Önerisi ve Raylı Sistem Önerisi bu grupta yer almaktadır. 4. Grup ile 5. Grup arasındaki puan farkı (406-275) 131'dir. 4. Grup içinde en yüksek puanı alan öneri ile en düşük puanı alan öneri arasındaki puan farkı (406-334) 72'dir.

406 puanla Konut Ağırlıklı Alan Önerisi proje kapsamında 9. önceliğe ve 334 puanla Raylı Sistem Önerisi 10. önceliğe sahip öneriler olarak değerlendirilmiştir.

5. Grup: HendeK ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi, Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi, Deniz Ulaşım Önerisi, Kapı Oluşturma Önerileri, Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi Önerisi ve Taşıt Ulaşım Önerisi bu grupta değerlendirilmiştir. 5. Grup içinde en yüksek ve en düşük puan farkı (275-134) 141'dir.

275 puanla HendeK ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Sağlanması Önerisi 11. önceliğe, 262 puanla Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi 12. önceliğe, 257 puanla Deniz Ulaşım Önerisi 13. önceliğe, 222 puanla Kapıların Oluşturulması Önerisi 14. önceliğe, 202 puanla Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasının İdari Yapı Kullanımından Sosyo-Kültürel Kullanıma Dönüştürülmesi Önerisi 15. önceliğe ve 134 puanla Taşıt Ulaşım Önerisi 16. önceliğe sahip öneriler olarak değerlendirilmiştir.

Ulaşım Önerileri: Bu bölümde ulaşım önerileri kendi içinde Yaya, Taşıt, Raylı Sistem ve Deniz Ulaşım başlıkları altında incelenmiştir. 504 puanla Yaya Ulaşım Önerisi 1. önceliğe, 334 puanla Raylı Sistem Önerisi 2. önceliğe, 257 puanla Deniz Ulaşım Önerisi 3. önceliğe ve 134 puanla Taşıt Ulaşım Önerisi 4. önceliğe sahiptir.

Puanlar arasındaki farklara göre bir değerlendirme yapıldığında, Yaya Ulaşım Önerisi - Raylı Sistem Önerisi arasında 170 puan, Raylı Sistem Önerisi - Deniz Ulaşım Önerisi arasında 77 puan ve Deniz Ulaşım Önerisi - Taşıt Ulaşım Önerisi arasında 123 puan fark vardır (Şekil 4.22).

Ulaşım önerileri kendi içinde değerlendirildiğinde, yayalaştırma kararları Galata'daki sürdürülebilirlik için oldukça önemli pozitif kararlardır ve bu nedenle en yüksek puanı almıştır. Raylı sistem ve deniz ulaşım önerileri yayalaştırma kararlarını desteklemektedirler. Taşıt ulaşım açısından bakıldığında, yayalaştırılan alanlar dışındaki alanlarda mevcut kullanımlar devam etmektedir.

Arazi Kullanım Önerileri: 780 puanla Genelevlerin Taşınması ve Yerine Karın Kullanımı (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi 1. öncelik sırasına, 770 puanla Çumsuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karın Kullanımı (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi 2. öncelik sırasına, 677 puanla Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlemesi Önerisi 3. öncelik sırasına, 606 puanla Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 4. öncelik sırasına, 552 puanla Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 5. öncelik sırasına, 524 puanla Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 6. öncelik sırasına ve 406 puanla Konut Ağırlıklı Alan Önerisi 7. öncelik sırasına sahiptir.

1. ve 2. öncelikli öneri arasında 10 puan, 2. ve 3. öncelikli öneri arasında 93 puan, 3. ve 4. öncelikli öneri arasında 71 puan, 4. ve 5. öncelikli öneri arasında 54 puan, 5. ve 6. öncelikli öneri arasında 28 puan, 6. ve 7. öncelikli öneri arasında 118 puan fark vardır (Şekil 4.23).

Arazi kullanım önerilerinde, ilk sıraları, bölgenin tarihi kıymeti ve güncel potansiyeli ile tamamen zıtlık gösteren fonksiyonların alandan uzaklaştırılması ile ilgili öneriler almaktadır. Daha sonraki sıralarda, kullanımsız alanların geri kazanımı ile ilgili öneriler yer alırken son sıralardaki öneriler, mevcut yapının canlandırılması ile ilgili olanlardır.

P U A N L

— — — — —

L IT L

• • •

Noktasal Çözüm Önerileri: Noktasal Çözüm Önerileri kendi içinde değerlendirildiğinde 1. öncelik sırasını 275 puanla Hendek ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi almaktadır. 2. sırada Galata Meydanı'nı Sınırlayan Binanın Yıkılması Önerisi ve son sırada Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi Önerisi yer almaktadır.

1. öncelikli öneri ile 3. öncelikli öneri arasındaki puan farkı (275-202) 73 olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.24).

Genel Kararlar: Ulaşıma ilgili tüm önerilerin toplam değerlendirilmesi olan Ulaşım Önerileri Toplam Puanlaması, arazi kullanımı ve dönüşümü ile ilgili tüm önerilerin toplam değerlendirilmesi olan Arazi Kullanım Önerileri Toplam Puanlaması, Kapı Duşturma Önerileri Puanlaması ve Tarihi Doku ile İlgili Önerilerin Puanlaması bu bölümde değerlendirilmiştir.

788 puanla, tüm matristeki en yüksek puanı alan, Tarihi Doku ile İlgili Öneriler, tüm proje kapsamındaki genel kararlar arasında 1. öncelik sırasındadır. 776 puanla alan genelindeki Arazi Kullanım Önerileri 2. ve 632 puanla Ulaşım Önerileri 3. sırada yer almaktadır. 222 puanla Kapıların Duşturulması Önerisi sıranın en sonunda bulunmaktadır.

Öneriler arasındaki puan farklarına bakılacak olursa, 1. ve 2. sıradakiler arasında (788-776) 12, 2. ve 3. sıradakiler arasında (776-632) 144, 3. ve 4. sıradakiler arasında (632-222) 410 olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.25).

Galata tarihi dokusuyla önemli bir potansiyele sahiptir ve bu nedenle tarihi dokunun işlev yükleyerek korunması önerisinin sürdürülebilirlik öncelik sırasında ilk sırayı alması beklenmeyen bir durum değildir. İşlev yükleyerek koruma kararlarında doğru kullanımların tespiti, yani arazi kullanımı kararlarının uygunluğu önemlidir. Bu nedenle arazi kullanımı önerileri 2. öncelik sırasını almıştır. Arazi kullanımı önerilerini destekleyen ulaşım sistemi 3. öncelik sırasında ve ulaşımı destekleyen kapı duşturma önerileri 4. öncelik sırasında (son sıra) yer almıştır.

Matris geneline bakıldığında; proje önerilerinin özellikle çevre kriterleri açısından yapılan değerlendirmede zayıf kaldığı gözlenmiştir. Bunun nedeni, projede bu konular dikkate alınarak getirilmiş önerilerin olmayışıdır. Proje önerilerinin hayata geçmesini sağlayacak finansal kaynaklarla ilgili net bir bilgiye ulaşılmadığından, alternatif finans kaynakları kriterinden tüm öneriler aynı puanı almıştır.

8. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

FF FF

• • • • •

6. SONUÇ

Sürdürülebilirlik kavramı çevrenin önemini anlaşılmadan sonra ortaya çıkmıştır. 1960'ların sonlarında, sanayileşmede büyük atılım yaşanması çevre ile ilgili sorunları beraberinde getirmiş ve çevreci hareketlerin doğmasına neden olmuştur. Çevreci hareketler 1970'lerden sonra uluslararası platformlara taşınmış ve ilk olarak 1972 Stockholm Konferansı'nda çevreci kalkınmadan bahsedilmiştir. Bu konferanstan sonraki 15 yıllık süreçte, çevreci kalkınma yerini sürdürülebilir gelişme kavramına bırakmıştır. Sürdürülebilir gelişme ilk kez 1987 Ortak Geleceğimiz Raporu'nda net olarak tanımlanmıştır: “Sürdürülebilir gelişme, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılamak yetilerini tehlikeye atmadan, günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan gelişmedir.”

Geniş kapsamlı iyileştirme projelerinin sürdürülebilirlik potansiyellerinin, uygulamaya geçilmeden önce sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğin kentsel projelerdeki yansımalarının nasıl olması gerektiğinin belirlenmesi amaçlı tezde, kentsel uygulamalar; Austin-ABD, San Francisco-ABD, Sao Paulo-Brezilya, Mexico City-Meksika, Perugia-İtalya, Astana-Kazakistan, Changzhou-Çin, Manila-Filipinler ve Sydney-Avustralya örnekleri, kentsel sürdürülebilirlik yaklaşımları bazında değerlendirilmiştir. The Farmlar ABD, Fındhorn-İngiltere, Lebensgarten-Almanya ve Crystal Waters-Avustralya ekoköy örnekleri, daha radikal çevreci yaklaşımlarıyla ayrıca değerlendirilmiştir. Kentsel örnekler ve ekoköy örnekleri değerlendirildiğinde; bu çalışmalar kapsamında yer alan ve sürdürülebilirliği sağlamak için yapılan uygulamalar, belirlenen stratejiler ve hedefler aynı paydada birleşmektedir. İncelenen örnek uygulamalarda, mevcut duruma, konulara ve kentlere bağlı olarak bir takım yaklaşım farklılıkları gözlenmiştir. Ancak varılmak istenen hedefler, öncelik sıraları değişse de benzer hedeflerdir. Sürdürülebilirlik amaçlı projelerde dikkate alınan temel konuların çevre, adalet ve ekonomi ile ilgili konular olduğu gözlenmiştir. Tez kapsamında uygulama aracı olarak kullanılan “Sürdürülebilirlik Matrisi” kriterlerinin, incelenen

sürdürülebilirlik hedefli örnek uygulamalardaki stratejiler, hedefler ve yapılan çalışmalarda dikkat edilen kriterlerle örtüşüğü belirlenmiştir.

Geniş Kapsamlı İyileştirme Projelerinde Sürdürülebilirlik (Çoklu Nitelikli Karar Fayda) Matrisi'nin Galata örneği üzerinde uygulanması ve proje önerilerinin sürdürülebilirlik öncelik sıralarının belirlenmesi, uygulama aşamasına geçilmeden önce fikir vermesi açısından önemlidir. Kamu sağlığı/güvenliği, bakım/onarım (maintenance), sosyo-ekonomik etki, konululuk etkisi, sosyal adalet, alternatif finans kaynakları, diğer projelerle koordinasyon, arazi kullanımı, hava, su, enerji, biyoloji ve diğer çevreseller kriterlerinden oluşmaktadır. "Space Syntax Modelinin Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanılması İçin, Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi ve Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselleştirme Kazandırılması, Pilot Örnek Çalışma" projesi, Galata ve yakın çevresi için geliştirilmiş bir kentsel dönüşüm projesidir ve projenin alan için getirdiği tüm öneriler matriste değerlendirilmiştir. 18 ayrı başlık altında ele alınan öneriler 13 ayrı kritere göre olası sıraları belirlenerek puanlandırılmıştır. Yapılan puanlama sonucunda, önerilerin sürdürülebilirlik açısından öncelik sıraları belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik öncelik sırasını en yüksek puanı alan öneri uygulama aşamasında ilksırada olması gereken öneri olarak değerlendirilmiştir. Buna göre en yüksek puanı alan öneriden en düşük puanı alan öneriye doğru yapılan sıralama şu şekildedir;

- Tarihi Doku ile İlgili Öneriler,
- Genelevlerin Kaldırılması ve Yerine Karın Kullanımı (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Çetirilmesi Önerisi,
- Çumsuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hrdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karın Kullanımı (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Çetirilmesi Önerisi,
- Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlemesi Önerisi,
- Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi,
- Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi,
- Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi,
- Yaya Ulaşımı Önerisi,
- Konut Ağırlıklı Alan Önerisi,

- Raylı Sistem Önerisi,
- Hendek ve Yüksek Kaldırm Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi,
- Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi,
- Deniz Uaşı m Önerisi,
- Kapı O uştur na Önerileri,
- Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değiş i m Önerisi,
- Taşı t Uaşı m Önerisi.

Sürdürülebilirlik öncelik sıralarına göre öneriler, puan aralıkları dikkate alınarak, 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Puan aralıkları yakın olan önerilerin aynı grup içinde değerlendirilmesini, sağlıklı sonuç elde etmek açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Sürdürülebilirlik açısından en yüksek puanı alandan en düşük puanı alana doğru gruplar, 1. Grup, 2. Grup, 3. Grup, 4. Grup ve 5. Grup olarak belirlenmiştir.

1. Grup: Tarihi Doku ile İlgili Öneriler, Genelevlerin Kaldırılması ve Yerine Kar na Kullanım (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi ve Olumsuz Fonksiyonların (Avizeciler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Kar na Kullanım (Turizm, Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisini,
2. Grup: Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlenmesi Önerisi ve Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisini,
3. Grup: Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi, Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi ve Yaya Uaşı m Önerisini,
4. Grup: Konut Ağırlıklı Alan Önerisi ve Raylı Sistem Önerisini,
5. Grup: Hendek ve Yüksek Kaldırm Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi, Galata Meydanı'nı Sınırlayan Bina'nın Yıkılması Önerisi, Deniz Uaşı m Önerisi, Kapı O uştur na Önerileri, Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değiş i m Önerisi ve Taşı t Uaşı m Önerisi'ni kapsamaktadır.

Uaşı m önerileri, arazi kullanım önerileri ve noktasal çözüm önerileri kendi içlerinde de ayrıca değerlendirilmiştir. Uaşı m önerileri kendi içinde değerlendirildiğinde; 1.

önceliğe Yaya Ulaşım Önerisi, 2. önceliğe Raylı Sistem Önerisi, 3. önceliğe Deniz Ulaşım Önerisi ve 4. önceliğe Taşıt Ulaşım Önerisi sahip olmuştur.

Arazi kullanım önerileri kendi içinde değerlendirildiğinde; Genel evlerin Kaldırılması ve Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi 1. öncelik sırasına, Çumruş Fonksiyonların (Avizeler, Hırdavatçılar, Elektrikçiler) Yerine Karın Kullanım (Turizm Ticaret, Hizmet, Konut) Getirilmesi Önerisi 2. öncelik sırasına, Perşembe Pazarı Sahil Bandı Düzenlenmesi Önerisi 3. öncelik sırasına, Haliç Tersane Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 4. öncelik sırasına, Galata Port Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 5. öncelik sırasına, Kasımpaşa Bölgesi Özel Proje Alanı Önerisi 6. öncelik sırasına ve Konut Ağırlıklı Alan Önerisi 7. öncelik sırasında yer almıştır.

Noktasal çözüm önerileri kendi içinde değerlendirildiğinde; 1. öncelik sırasını Hendek ve Yüksek Kaldırım Caddeleri Arasında Kesintisiz Bağlantı Önerisi, 2. öncelik sırasını Galata Meydanı'nı Sınırlayan Binanın Yıkılması Önerisi ve son sırayı Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binasında Fonksiyon Değişimi Önerisi almıştır.

Genel kararlar başlığı altında; Ulaşım Önerileri Toplam Puanlaması, Arazi Kullanım Önerileri Toplam Puanlaması, Kapı Çıkturma Önerileri Puanlaması ve Tarihi Doku ile İlgili Önerilerin Puanlaması sonuçları değerlendirilmiştir. Bu bölümde alanın genelini etkileyen öneriler dikkate alınmıştır. Galata tarihi dokusuyla önemli bir potansiyele sahiptir ve bu nedenle tarihi dokunun işlev yükleyerek korunması önerisinin sürdürülebilirlik öncelik sırasında ilk sırayı alması beklenmeyen bir durum değildir. İşlev yükleyerek koruma kararlarında doğru kullanımların tespiti yani arazi kullanım kararlarının uygunluğu önemlidir. Bu nedenle arazi kullanım önerileri 2. öncelik sırasını almıştır. Arazi kullanım önerilerini destekleyen ulaşım sistemi 3. öncelik sırasında ve ulaşım destekleyen kapı oluşturma önerileri 4. öncelik sırasında (son sıra) yer almıştır.

Matris geneline bakıldığında; proje önerilerinin özellikle çevre başlığı altında yer alan hava, su, enerji, biyoloji ve diğer çevreseller kriterleri açısından yapılan değerlendirilmede zayıf kaldığı gözlenmiştir. Bunun nedeni, projede bu konular dikkate alınarak getirilmiş önerilerin olmayışıdır. Proje önerilerinin hayata geçirilmesini sağlayacak finansal kaynaklarla ilgili net bir bilgiye ulaşılmadığından, alternatif finans kaynakları kriterinden, tüm öneriler aynı puanı almıştır. Austin'de,

kentle ilgili tüm projelerde kullanımı zorunlu olan Sürdürülebilirlik Matrisi'nin Galata ile ilgili projede denemesi sonucunda uygulanabilir olduğu görülmüştür. Türkiye genelinde ve özellikle İstanbul'da yapılan kentsel çalışmaların pek çoğu, matriste çevre başlığı altında yer alan hava, su, enerji, biyoloji ve diğer çevreseller ile ilgili konulara gereken önemi vermemektedir. Bu nedenle, Sürdürülebilirlik Matrisi kullanılarak değerlendirilecek olan projelerin çoğu, çevre altındaki kriterler (kriterler içinde %20 ağırlığa sahip) ile ilgili değerlendirilmede zayıf kalacaktır. Matris İstanbul'un mevcut koşullarına göre tekrar gözden geçirilmesi ve çevresel kriterlerin matristeki yüzdeleri irdelenmelidir. Tez kapsamında yapılan çalışmaların ışığında getirilen öneriler;

- Geniş Kapsamlı İyileştirme Projelerinde Sürdürülebilirlik Matrisi'nin, projelerin sürdürülebilirlik potansiyellerinin uygulamaya aşamasına geçilmeden önce sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmesinde uygulama aracı olarak kullanılabilir olduğu görülmüştür.
- Matris, sürdürülebilirlik hedeflenen kentsel projelerin uygulamaya öncelik sıralarının belirlenmesinde etkili olması nedeniyle önemlidir.
- Kriterlerinin etki göstergeleri bazında esnek olan Sürdürülebilirlik Matrisi'ni, farklı kentlerin ve bölgelerin koşullarına göre tekrar düzenlemek mümkündür.
- Türkiye genelinde projelerin hayata geçirilememesinin en önemli nedenlerinden biri finansal kaynak sıkıntısıdır. Planlama birimlerinin eşgüdüm eksikliği ve kararlı politikaların olmayışı yapılan projelerin uygulanmasını olumsuz etkileyen diğer nedenlerdir. Bu sorunların çözülmesi, sürdürülebilir uygulamaların gerçekleşmesi açısından önemlidir.

Günümüzde, kentsel ölçekteki sürdürülebilirlik hedefli çalışmaların başarıya ulaşmasında; kararlı politikaların, yeterli finansal kaynakların, yeterli bilgiye ve donanma sahip planlama ekiplerinin ve iyi organize olmuş kentsel birimlerin rolü önemlidir.

KAYNAKLAR

- Anonymous**, 2002, From Stockholm to Johannesburg *Canada and the World Backgrounder*, **68**, 4-9
- Bachmut h, P. M and Doxsey, L.**, 1996, Capital Improvement Project Evaluation: A How – To Manual, *Planning, Environment and Conservation Services Department, Gty of Austin, US A*
- Balkan, E A.**, 2004, Mimari Tasarı nda Ekolojik Yaklaşı mlar, *mimar.ist*, **12**, 32-39.
- Bartone, C, Bernstein, J, Leit mann, J and Egen, J.**, 1996, Toward Environmental Strategies for Gties: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, *Urban Management Programme Publication*
- Campbell, S.**, 1996, Green Gties, Growing Gties, Just Gties? Urban Planning and The Contradictions of Sustainable Development, *Journal of the American Planning Association*, **62**, 296-312
- Chiesura, A.**, 2004, The Role of Urban Parks for the Sustainable Gty, *Landscape and Urban Planning*, **68**, 129-138
- Guffini, E M.**, 1996, Transportation and Public Spaces: The Connective Tissue of the Sustainable Gty (Perugia, Italy), in *Our Gties, Our Future: Policies and Action Plans for Health and Sustainable Development*, Special Edition for Habitat II, **2**, p 227-236, Eds. Price, C and Tsouros, A, WHO Healthy Gties Project Office, Copenhagen
- Cocoyoc Declaration**, 1974, southcentre.org/publications/conundrum/conundrum06.htm
- Çaklıoğlu, M.**, 2002, Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin, Sürdürülebilir Turizm 10. *Ulusal Bölge Bli mi/Bölge Planlama Kongresi*, kentli.org/makale/kalkinma.htm
- Donglin, Z.**, 1996, Rapid Economic Growth and the Coordinated Social Development: Changzhou, China, *Ambio: A Journal of the Human Environment*, **25**, No. 2, 70-77.

- Eryıldız, HS,** 1995, Ekokent: Çevreyi Geliştirici Kentleşme, Gece Yayınları, Ankara.
- Eyüboğlu, E, Ertekin, Ö ve Yüzer, MA,** 1998, Unkapanı ve Galata Köprüsü Arası Haliç Kıyıları Kentsel Tasarım Projesi, İ.T.Ü. Geliştirme Vakfı, İstanbul.
- GEN Europe (Global Eco-village Network),** 1998, Directory of Eco-villages in Europe, Eds. Gindheim B and Kennedy, D, GEN – Europe, Germany.
- Godschalk, DR,** 2004, Land Use Planning Challenges: Coping with Conflicts in Visions of Sustainable Development and Livable Communities, *American Planning Association Journal of the American Planning Association*, **70**, 5-13.
- Gültekin, AB,** 2003, Çevreci Sidney Olimpiyat Köyü, *Ekoloji ve Mimarlık TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, **12**, 8-11.
- Hun, E,** 1992, içinde **Çepel, N,** 1992, Doğa Çevre Ekoloji ve İnsanlığın Ekolojik Sorunları, Atın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- İrkl Eryıldız, D** 2003, Çevreci Mimarlık, *Ekoloji ve Mimarlık TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, **12**, 2-7.
- Istanbul Declaration,** 1996, unhabitat.org/istanbul+5/declaration.htm
- Jackson, H,** 1996, The Earth is Our Habitat: Proposal for a Support Programme for Eco-Habitats As Living Examples of Agenda 21 Planning, The Gaia Trust/ Global Eco-village Network (GEN) Publication.
- Kellogg, WA,** 2002, Nature's Neighborhood: Urban Environmental History and Neighborhood Planning, *APA Journal*, **68**, 356-370.
- Kubat, AS, Eyüboğlu, E ve Ertekin, Ö,** 2003, Space Syntax Modelinin Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanılması İçin, Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi'nin Yeniden Geliştirilmesi ve Yeni Bir İşlev Yüklenecek Şehirselle Yaşam Kazandırılması, Hlot Örnek Çalışma, İ.B.B., Emlak İstimlak Daire Başkanlığı, Yerleşmeler ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü, İTÜ Döner Sermaye İşletmeleri, İstanbul.
- Kyoto Protokolü,** 1997, chemboun.edu.tr/ICCHtmlFolder/ArticleFolder/kytprtkl.htm
- Li ng, J. T,** 1996, Design for Sustainability: An Action Plan to Achieve Sustainable Development and Growth, *Vital Speeches of the Day*, **62**, 174-178.

- Mastny, L.**, 2002, Uuslararası Turizmin Yönünü Değiştirme, *Dünyanın Durumu* 2002, TEMA Vakfı Yayınları, **37**, 133-166.
- Our Common Future**, 1987, ci.austin.tx.us/sustainable/sustdev.htm
- Petrucchi, M.**, 2002, Sustainability – Long View or Long Word?, *Social Justice*, **29**, 103-115.
- Stockholm Declaration**, 1972, proj4e.com/info/articles01_12.html
- Tabanlıoğlu Mimarlık**, 2003, Galata & Port İstanbul: Salıpazarı Li man ve Turizm Kompleksi Önerisi, *Mimarlık Kültür Sanat Yapı*, **255**, 72-78.
- Talbot, J.**, 1996, Eco-Villages & Sustainable Communities: Models for 21st Century Living, Findhorn Press, Scotland.
- Tasarım Yayın Grubu**, 2003, Astana Kenti Master Plan Çalışması, Kazakistan Cumhuriyeti, *T+Şehircilik Kentsel Tasarım* **8**, 47-51.
- Thorns, D C.**, 2004, Kentlerin Dönüşümü: Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam CSA Global Yayın Aşansı, İstanbul.
- Türkiye Yerel Gündem 21**, 2005, la21turkey.net/modul es.php
- Vidal, J.**, 1999, in 2002, From Stockholm to Johannesburg, *Canada and the World Backgrounder*, **68**, 4-9.
- Viederman, S.**, 1993, Sustainable Development: What Is It and How Do We Get There?, *Current History*, **92**, 180-185.
- Wenman, D.**, 1996, Housing Construction and Environment Policies for Sustainable Development: Changzhou, China, *Ambio: A Journal of the Human Environment*, **25**, No. 2, 78-81.
- Yirmibeşoğlu, E., Çenli Yğiter, R.**, 2003, Kentsel Dönüşüm Sürecinde “Yerel Gündem 21”’in Rolünün Türkiye’deki Uygulamalar ile Değerlendirilmesi, *TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler*, 29-45.
- Youjing, S and Jiadong, H.**, 1996, Sustainable Development Research for Changzhou City, China, *Ambio: A Journal of the Human Environment*, **25**, No. 2, 82-85.
- <http://www.ci.austin.tx.us/sustainable/nad m.htm>
- http://www.ci.austin.tx.us/sustainable/natrix_paper.htm
- <http://www.ci.austin.tx.us/sustainable/natrixaustin.htm>
- <http://www.ci.austin.tx.us/sustainable/natrixconsider.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/natrixexample.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/natrixintro.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/natrixscore.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/model.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/neighborhoods.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/sustdev.htm>

<http://www.context.org/ICLIB/C29/Cluster.htm>

http://www.ecovillagefindhorn.com/what_is/index.htm

http://www.sustainable.doe.gov/success/far_neco.shtml

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Air/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Biodiver/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Economy/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Energy/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Expendit/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Food/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Health/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Info/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Justice/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Material/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Parks/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Risk/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/SolidWst/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Transit/strategy.htm>

<http://www.sustainable-city.org/Plan/Water/strategy.htm>

<http://www.architectureasia.com/JAPANarchitects/kisho.htm>

<http://www.ci.austintx.us/sustainable/individualactions.htm>

EK A “SPACE SYNTAX MODELİ NİN KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNDE
KULLANILMASI İÇİN GALATA KULESİ ÇEVRESİ VE HENDEK
CADDESİ’NİN YENİDEN GELİŞTİRİLMESİ VE YENİ BİRİŞLEV
YÜKLENEREK ŞEHİRCSEL YAŞAMA KAZANDIRILMASI, PİLOT ÖRNEK
ÇALIŞMA” PROJESİ ARAZİ KULLANIM ÖNERİSİ

**EK B GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MATRİSİ GALATA UYGULAMASI**

GENİŞ KAPSAMLI İYİLEŞTİRME PROJELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MATRİSİ "GALATA UYGULAMASI"

(1) U L A Ş I M Ö N E R İ L E R İ

1 A 1 B 1 C 1 D

(2) A R A Z İ K U L L A N I M Ö N E R İ L E R İ

2 A 2 B 2 C 2 D 2 E

(3) (4)

(5) N O K T A S A L Ç Ö Z Ü M

5 A 5 B 5 C

T O P L A M

T O P L A M

P U A N L A

P U A N L A

K R I T E R

İ k t ö r F a k t ö r ü E t k i G ö s t e r g e l e r i

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

```
% 4      % 1 0 0   Ç e X 1 2 : B i y o l o j i          1    4    1    4    1    4    1    4    1    4    1    4    #    #    1    4    1    4    1    4    1    4    2    8    1    4    1    4    1    4    1    4    1    4
% 4      % 1 0 0   Ç e X 1 2 : B i y o l o j i          1    4    1    4    1    4    1    4    1    4    1    4    #    #    1    4    1    4    1    4    1    4    2    8    1    4    1    4    1    4    1    4    1    4
```

ÖZGEÇMİŞ

Neslihan Aydın Yönet, 27.12.1976'da Giresun'da dünyaya geldi. İlk orta ve lise öğrenimini Giresun'da tamamladı. 2000 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden mezun olduktan sonra bir yıl İngiltere'de dil eğitimi gördü. Halen İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Şehirsel Tasarım Programında yüksek lisans eğitimi sürdürmekte ve Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir.